

**Právnická fakulta Masarykovy univerzity
obor Mezinárodní právo soukromé
Katedra evropského a mezinárodního práva**

Disertační práce

**Princip vzájemného uznávání rozhodnutí
v zemích Evropské unie**

Tomáš Kozárek

2017/2018

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem disertační práci na téma **Princip vzájemného uznávání rozhodnutí v zemích Evropské unie** zpracoval sám. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použil k sepsání této práce, byly citovány v poznámkách pod čarou a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury.

V Brně 26. ledna 2018

.....

Tomáš Kozárek

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval svému školiteli a vedoucímu mé práce JUDr. Jiřímu Valdhansovi Ph.D. a prof. JUDr. Naděždě Rozehnalové, CSc. za jejich pomoc, podnětné rady a lidský přístup jak v průběhu zpracování mé práce, tak v průběhu celého mého studia. Dále bych rád poděkoval mým rodičům za podporu během mého studia a svému příteli za neustálé povzbuzování a důvěru, kterou ve mně neustále měl.

Anotace

Disertační práce se věnuje problematice principu vzájemného uznávání použitého pro uznávání soudních rozhodnutí mezi členskými státy EU. Jako taková se snaží objasnit otázku, zda systému uznání a výkonu rozhodnutí mezi členskými státy EU poskytuje těmto státům prostor pro odmítnutí uznání rozhodnutí, jež by považovali za nespravedlivé. Tuto otázku zkoumá ve 3 rovinách, a to v případě individuálního selhání soudu, systémového selhání justičního systému státu a systémového selhání systému uznání rozhodnutí mezi členskými státy EU.

Klíčová slova

Evropský justiční prostor, odmítnutí uznání rozhodnutí, princip vzájemného uznávání rozhodnutí, test Bosphorus, veřejný pořádek

Abstract

This dissertation deals with matter of principle of mutual recognition which is used as a tool in the recognition of judgements between EU Member States. The aim of this thesis is to clarify, whether the system of recognition and enforcement of judgements between EU Member States provides opportunity to refuse recognition of judgement for these states, which would consider such a judgement as inequitable. This issue is studied on 3 levels, namely in case of individual failure of the court, systematic failure of the judicial system of the state and systematic failure of the system of recognition of judgements between EU Member States.

Key words

European judicial area, refusal of recognition of judgement, principle of mutual recognition, Bosphorus test, public order

Obsah

Obsah	5
Seznam pojmů a zkratk	9
1. Úvod	12
1.1. Úvod k problematice principu vzájemného uznávání rozhodnutí v zemích Evropské unie	12
1.2. Cíle práce a jejich zdůvodnění	13
1.3. Stanovení výzkumné otázky, hypotézy práce a metody.....	16
2. Princip vzájemného uznávání soudních rozhodnutí	18
2.1. Obecné vymezení institutu uznání rozhodnutí	18
2.2. Vztah státní suverenity a uznání soudních rozhodnutí	20
2.3. Vztah mezi důvěrou mezi státy a uznáním soudních rozhodnutí	22
2.4. Vzájemná důvěra mezi členskými státy EU	24
2.4.1. Zakotvení principu vzájemné důvěry v právu EU – evropský justiční prostor	25
2.5. Princip vzájemného uznávání v zemích EU	28
2.6. Princip vzájemného uznávání soudních rozhodnutí v zemích EU	30
2.6.1. Uznání soudních rozhodnutí podle Nařízení Brusel I.....	32
2.6.2. Uznání soudních rozhodnutí podle Nařízení Brusel Ibis	34
2.6.3. Uznání soudních rozhodnutí podle Nařízení o evropském exekučním titulu	35
2.6.4. Uznání soudních rozhodnutí podle Nařízení o evropském platebním rozkazu	36
2.6.5. Uznání soudního rozhodnutí podle Nařízení o drobných nárocích.....	37
2.6.6. Uznání soudních rozhodnutí podle Nařízení o výživném	38
2.6.7. Uznání soudních rozhodnutí podle Nařízení o dědictví.....	39
2.6.8. Uznání soudních rozhodnutí podle Nařízení Brusel Ibis	39
2.6.9. Uznání soudních rozhodnutí podle Nařízení o insolvenční	40
2.7. Shrnutí	41
3. Odmítnutí uznání soudního rozhodnutí a postavení výhrady veřejného pořádku	43
3.1. Důvody pro odmítnutí uznání soudního rozhodnutí podle předpisů práva EU.....	44

3.1.1.	Odmítnutí uznání soudního rozhodnutí podle Nařízení Brusel I	44
3.1.2.	Odmítnutí uznání soudního rozhodnutí podle Nařízení Brusel IIbis	46
3.1.3.	Odmítnutí uznání soudního rozhodnutí podle Nařízení o evropském exekučním titulu	47
3.1.4.	Odmítnutí uznání soudního rozhodnutí podle Nařízení o evropském platebním rozkazu.....	48
3.1.5.	Odmítnutí uznání soudního rozhodnutí podle Nařízení o drobných nárocích	49
3.1.6.	Odmítnutí uznání soudního rozhodnutí podle Nařízení o výživném	49
3.1.7.	Odmítnutí uznání soudního rozhodnutí podle Nařízení o dědictví	51
3.1.8.	Odmítnutí uznání soudního rozhodnutí podle Nařízení Brusel Ibis	52
3.1.9.	Odmítnutí uznání soudního rozhodnutí podle Nařízení o insolvenční	53
3.2.	Veřejný pořádek a výhrada veřejného pořádku.....	54
3.2.1.	Veřejný pořádek s abstraktními a konkrétními účinky	55
3.2.2.	Veřejný pořádek hmotněprávní a procesní	55
3.2.3.	Veřejný pořádek národní, zahraniční a mezinárodní	56
3.2.4.	Veřejný pořádek v. nutně použitelné normy.....	57
3.3.	Evropský veřejný pořádek a výhrada veřejného pořádku	57
3.4.	Shrnutí	61
4.	Individuální selhání v rámci systému vzájemného uznávání rozhodnutí	64
4.1.	Zhodnocení širší důvodů pro odmítnutí uznání rozhodnutí podle práva EU	65
4.1.1.	Neslučitelnost rozhodnutí	65
4.1.2.	Odepření možnosti se hájit.....	67
4.1.3.	Rozpor s veřejným pořádkem	68
4.2.	Možné kolize mezi veřejným pořádkem členského státu a evropským veřejným pořádkem	69
4.3.	Adaptace jako možné řešení nesouladu mezi národním veřejným pořádkem a evropským veřejným pořádkem.....	72
4.3.1.	Adaptace v právní teorii.....	72
4.3.2.	Adaptace ve fázi uznání a výkonu soudního rozhodnutí	75

4.4.	Shrnutí	77
5.	Systémové porušování základních zásad EU a vzájemná důvěra mezi členskými státy EU	79
5.1.	Dodržování základních zásad EU jako základ vzájemné důvěry mezi členskými státy	80
5.1.1.	Postup v případě porušení základních hodnot EU v souvislosti s porušením povinností vyplývajících z SFEU a SEU	81
5.1.2.	Postup v případě porušování základních zásad EU podle článku 7 SEU	82
5.1.3.	Postup podle Nového rámce EU pro posílení právního státu	85
5.2.	Dopad zahájení jednotlivých řízení ohledně systémového porušování základních hodnot EU na proces uznávání soudních rozhodnutí mezi členskými státy EU	86
5.2.1.	Řízení pro nesplnění povinnosti podle článku 258 SFEU	86
5.2.2.	Postup podle Nového rámce EU pro posílení právního státu	87
5.2.3.	Postup podle článku 7 SEU	88
5.3.	Možnosti řešení systémového selhání dodržování základních hodnot EU	89
5.3.1.	Řešení předvídané právem EU	89
5.3.2.	Řešení mimo rámec práva EU	92
5.4.	Shrnutí	94
6.	Soulad nastavení systému uznání soudních rozhodnutí s požadavky na zajištění práva na spravedlivý proces a ochranu základních práv – problematika míry předání kontroly nad soudním rozhodnutím jinému členskému státu EU	96
6.1.	Vztah mezi principem vzájemného uznávání soudních rozhodnutí a zjednodušováním procesu výkonu soudních rozhodnutí	98
6.2.	ESLP a jeho test souladu systému uznání a výkonu rozhodnutí s požadavky na ochranu základních práv	100
6.2.1.	Obecné vymezení testu ESLP	102
6.3.	Aplikace testu ESLP na jednotlivé právní předpisy práva EU zabývajících se uznáním a výkonem soudních rozhodnutí	107
6.3.1.	Nařízení Brusel I/bis	107
6.3.2.	Nařízení o evropském exekučním titulu	108
6.3.3.	Nařízení o evropském platebním rozkazu	109

6.3.4.	Nařízení o drobných nárocích	111
6.3.5.	Nařízení o výživném	112
6.3.6.	Nařízení Brusel Ibis	115
6.3.7.	Nařízení o insolvenční	116
6.4.	Shrnutí	116
7.	Závěr	118
	Použité zdroje	122
	Monografie	122
	Články	125
	Judikatura	127
	Internetové zdroje	131
	Právní předpisy	134
	Zákony	134
	Právní předpisy EU	134
	Mezinárodní smlouvy	136
	Ostatní	136

Seznam pojmů a zkratk

Amsterodamská smlouva	Amsterodamská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropských společenství a související akty
Bruselská úmluva	Bruselská úmluva ze dne 27. září 1968 o příslušnosti a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech
ESLP	Evropský soud pro lidská práva
Evropská úmluva	Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod
Haagský protokol z roku 2007	Haagský protokol ze dne 23. listopadu 2007 o právu rozhodném pro vyživovací povinnosti
Haagská úmluva z roku 2007	Haagská úmluva ze dne 23. listopadu 2007 o mezinárodním vymáhání výživného k dětem a dalších druhů vyživovacích povinností
Lisabonská smlouva	Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství
Listina EU	Listina základních práva a svobod EU
Nařízení Brusel I	Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech
Nařízení Brusel Ibis	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012, o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech
Nařízení Brusel IIbis	Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003ze dne 27. listopadu 2003o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech

	manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000
Nařízení o dědictví	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012 ze dne 4. července 2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení
Nařízení o drobných nárocích	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007 ze dne 11. července 2007, kterým se zavádí evropské řízení o drobných nárocích
Nařízení o evropském exekučním titulu	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004 ze dne 21. dubna 2004, kterým se zavádí evropský exekuční titul pro nesporné nároky
Nařízení o evropském platebním rozkazu	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1896/2006 ze dne 12. prosince 2006, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu
Nařízení o insolvenční	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/848 ze dne 20. května 2015 o insolvenčním řízení (přepřpracované znění)
Nařízení o výživném	Nařízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností
SDEU	Soudní dvůr Evropské unie
SEU	Smlouva o Evropské unii
SFEU	Smlouva o fungování Evropské unie

ZMPS

Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním
právu soukromém

1. Úvod

1.1. Úvod k problematice principu vzájemného uznávání rozhodnutí v zemích Evropské unie

Problematika vzájemného uznávání rozhodnutí mezi státy EU nabývá díky stále intenzivnějšímu styku mezi občany EU čím dál většího významu. V současnosti není těžké pro jakéhokoliv občana EU se ocitnout v situaci, kdy bude potřebovat, aby bylo rozhodnutí soudu z jednoho členského státu EU uznáno u soudu v jiném členském státě EU. Ne nepravděpodobným příkladem může být situace, kdy se potkají dva mladí lidé z členských států EU na studijním pobytu Erasmus, navážou spolu vztah a rozhodnou se vzít. Po nějaké době ovšem požádají o rozvod. Po rozvodových tahačích spojených s vypořádáním společného majetku a rozhodnutí ohledně péče o děti soud konečně rozhodne, manželství rozvede a rozhodne o uspořádání vzájemných vztahů. Jelikož jsou oba již bývalí manželé z různých členských států EU, je potřeba daná soudní rozhodnutí nechat uznat v členském státě EU, v němž rozvodové řízení a s ním spojená další řízení neprobíhala. V tomto okamžiku se doposud relativně jasná situace může zkomplikovat. Druhý z rozvedených manželů v členském státě uznání může proti uznání rozhodnutí protestovat s tím, že v rámci rozvodového řízení v členském státě původu soudního rozhodnutí došlo k poškození jeho práv. Například nebylo respektováno jeho právo na spravedlivý proces. V takovém případě není nereálné, že soud členského státu uznání odmítne dané rozhodnutí uznat proto, že by uznání takového soudního rozhodnutí bylo v rozporu s principy, na nichž je postaven jeho právní řád. Pár z programu Erasmus by se tudíž musel nechat rozvést podruhé a případně také podruhé řešit své majetkové a rodinné poměry za situace, kdy by v jiném členském státě EU bylo původní rozhodnutí účinné.

Jiná situace v rámci stejného systému – v rámci soudního řízení, v němž jsou stranami sporu subjekty z různých členských států EU, se jedna ze stran nedostaví k řízení a soud v důsledku toho vydá rozsudek, který zcela vyhovuje požadavkům žalobce. Žalobce si následně požádá v členském státě původu žalovaného o uznání daného soudního rozhodnutí a zároveň o jeho výkon. Až v tuto chvíli se žalobce dozví, že proti němu bylo v jiném členském státě vedeno soudní řízení, v němž prohrál. Pokusí se tedy napadnout uznání daného soudního rozhodnutí, ale je odmítnut a rozhodnutí je uznáno a má být vykonáno, aniž by soud členského státu uznání zohlednil právo na spravedlivý proces žalovaného.

Jak dalece jsou tyto situace, jež mohou mít zásadní dopad na důvěru v rozhodování soudů členských států EU, reálné? Jak často k nim může v rámci EU docházet? A za jakých podmínek? Uznávání soudních rozhodnutí v občanskoprávních a obchodních věcech probíhá v rámci EU na základě principu vzájemného uznávání rozhodnutí. Tento princip má odrážet vzájemnou důvěru mezi členskými státy EU, která je postavena na respektu k právnímu státu a vládě práva ve všech členských státech EU.¹ Tato důvěra umožňuje, aby bylo se soudním rozhodnutím z jiného členského státu EU zacházeno obdobně jako s rozhodnutím, které vydal národní soud dotčeného členského státu EU. V souladu s tím jsou minimalizovány možnosti, jak tomuto kroku zabránit. Princip vzájemného uznávání rozhodnutí a s ním spojená vzájemná důvěra mezi členskými státy EU tak mohou mít značný dopad na životy každého občana nebo společnosti pocházející z EU.

Důležitou se tak stává otázka, jak může členský stát EU postupovat ve chvíli, kdy je vzájemná důvěra mezi členskými státy narušena, a tím je zpochybněn základ principu vzájemného uznávání.

1.2. Cíle práce a jejich zdůvodnění

Prvním z cílů disertační práce je objasnit vývoj a fungování principu vzájemného uznávání rozhodnutí v zemích EU jako projevu vzájemné důvěry mezi členskými státy EU ve spravedlivé rozhodování jejich soudů včetně možností, jak takovéto uznání odmítnout.

Samotný institut uznání rozhodnutí je odrazem určité míry důvěry státu v právní systém jiného státu. Daný stát uznává taková rozhodnutí, která považuje z jeho pohledu za spravedlivá. Jelikož se pohled na materiální spravedlnost může stát od státu zásadně lišit, je posuzována v rámci uznání rozhodnutí spravedlnost procesní. To tedy znamená, že věcně se soudním rozhodnutím z jiného státu nemusí stát uznání souhlasit, ale proces, v němž bylo vydáno, považuje za dostatečně důvěryhodný. Tento přístup je zohledněn také v systému uznání soudních rozhodnutí mezi jednotlivými členskými státy EU. Uznání soudních rozhodnutí mezi členskými státy EU je založeno na principu vzájemného uznávání rozhodnutí, jehož základní a neodmyslitelnou složkou je vzájemná důvěra mezi členskými státy. Členské státy EU si vzájemně věří, že jsou schopny řádně administrovat proces nalézání a výkonu spravedlnosti. Tato vzájemná důvěra vyvěrá ze vzájemně sdílených hodnot, na nichž by měly být postaveny jak jednotlivé právní řády členských států EU, tak celé jejich společnosti.

---

¹ Viz kapitola 2.

Tato zásadní blízkost mezi členskými státy EU vychází z několika faktorů, mezi něž je možné zařadit vliv římské právní tradice nebo sociální nauky křesťanské tradice. Jako další faktor, ovlivňující systém hodnot členských států EU, lze přidat fakt, že všechny členské státy EU jsou zároveň smluvními stranami Evropské úmluvy a členskými státy Rady Evropy, jejímž posláním je ochrana základních práv, k čemuž disponuje i potřebnými orgány. Svým členstvím v Radě Evropy členské státy EU dávají jasně najevo, že ochrana základních lidských práv je pro ně důležitá a je důležitou součástí jejich veřejného pořádku. To nezůstalo bez odezvy ze strany EU, kdy se postupem času tato ochrana základních práv stala důležitou také pro samotnou EU a nyní je jedním ze základních předpokladů členství v EU a její nedodržování může vést až k sankcím. Tento přístup EU ovšem zase zpětně ovlivňuje její členské státy a dále sbližuje jejich hodnoty a obsah jejich veřejných pořádků.

Výše uvedené důvody pro sdílení základních hodnot, na nichž jsou postaveny právní řády členských států EU, zásadně ovlivňuje systém uznání a výkonu rozhodnutí. Aplikace principu vzájemného uznávání rozhodnutí se v něm projevuje jak skrze omezení důvodů, pro něž je možné odmítnout uznat rozhodnutí, tak i jejich postupným odbouráváním a celkovým zjednodušováním procesu uznávání. Tento postupný vývoj v rámci evropského justičního prostoru je reflektován v rámci druhého a třetího cíle disertační práce.

Druhým cílem práce je zanalyzovat možnosti odmítnutí uznání rozhodnutí, a to především na základě výhrady veřejného pořádku² podle práva EU spolu s případy, kdy by

---

² V rámci disertační práce je používán pojem výhrada veřejného pořádku v souvislosti s odmítnutím soudního rozhodnutí z důvodu jeho rozporu s veřejným pořádkem tak, že odmítnutí z důvodu výhrady veřejného pořádku nebo na základě aplikace výhrady veřejného pořádku jsou chápána jako synonyma pro odmítnutí uznání rozhodnutí z titulu veřejného pořádku. Pojem výhrada veřejného pořádku je běžně používán v souvislosti s uznáním rozhodnutí a jeho odmítnutím na základě veřejného pořádku v odborné literatuře. Jako příklad, kde je pojem výhrada veřejného pořádku používán v souvislosti s odmítnutím uznání rozhodnutí na základě rozporu s veřejným pořádkem, lze uvést mimo jiné následující publikace: PAUKNEROVÁ, Monika; ROZEHNALOVÁ, Naděžda; ZAVADILOVÁ, Marta a kol. Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. 928 s. ISBN 978-80-7478-368-5, kde je používán pojem výhrada veřejného pořádku; ROZEHNALOVÁ, Naděžda; DRLIČKOVÁ, Klára a kol. Czech Private International Law. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2015, 313 s. ISBN 978-80-210-8122-2, kde je používán termín „*public policy reservation*“. WELLER, Mathias. Mutual Trust: in Searching of the Future of European Union International Private Law. *Journal of Private International Law* [online]. 2015, vol. 11, no. 1, s. 64-102 [cit. 2015], kde je také používán pojem „*public policy reservation*“ nebo „*public policy control clause*“; LAVAL, Sarah. A Comparative Study of Party Autonomy and its Limitations in International Contracts. *Cardozo Journal of International & Comparative Law* [online]. 2016, vol. 25, s. 29-76 [cit. 2016], kde je používán termín „*public policy exception*“; GRÜNBERGER, Michael. Alles obsolet? – Anerkennungsprinzip vs. Klassisches IPR. *Social Science Research Network* [online]. University of Bayreuth - Faculty of Law, Business and Economics, publikováno 2013 [cit. 25. 2. 2016], kde je používán pojem „*public order-Vorvehalt*“.

výhradu nebylo možné uplatnit, ale účinky uznaného rozhodnutí by byly přesto pro stát nepřijatelné. Důvodem, proč se tento cíl zaměřuje na výhradu veřejného pořádku neboli také odmítnutí uznání rozhodnutí z titulu veřejného pořádku, je zvláštní význam, jež institut veřejného pořádku v rámci systému uznání rozhodnutí v evropském justičním prostoru má. Uznání rozhodnutí lze odmítnout podle předpisů práva EU z několika základních důvodů, jimiž je odepření možnosti hájit se před soudem, neslučitelnost rozhodnutí s jiným rozhodnutím, nedodržení některých ustanovení o příslušnosti soudů a rozpor s veřejným pořádkem. Všechny tyto důvody jsou poměrně jasné a nedovolují příliš interpretační volnosti, která by jejich aplikaci znesnadňovala. Jedinou výjimkou je rozpor s veřejným pořádkem.³ Veřejný pořádek představuje natolik vágní a nejasný pojem, že jeho využití při odmítnutí uznání rozhodnutí může být značně široké a může způsobovat velké množství nejasných situací, kterými se musí zabývat soudy. Z tohoto důvodu je v rámci disertační práce veřejnému pořádku a jeho využití v rámci výhrady veřejného pořádku věnována zvláštní pozornost, a to především z pohledu možného individuálního selhání soudů členských států EU, kdy možným řešením tohoto selhání je využití metody adaptace. Otázka společně sdílených hodnot, jež se projevují ve velké míře v rámci institutu evropského veřejného pořádku, ale nejen v něm, je dále zkoumána z pohledu systémového selhání justice a právního řádu dotčeného členského státu EU a dopad této situace na systém uznání a výkonu rozhodnutí mezi členskými státy EU. Pro toto systémové selhání se jako řešení nabízí také možnost odmítnutí uznání rozhodnutí na základě výhrady veřejného pořádku, ale právo EU, a nejen ono, má k dispozici i jiné nástroje založené na ochraně vzájemně sdílených hodnot.

Třetím cílem disertační práce je analyzovat snahy o co největší redukci možných překážek v procesu uznávání rozhodnutí v zemích EU ve vztahu ke garanci spravedlivého rozhodování, dodržování základních práv a respektování právního státu. Pro tuto analýzu bude využit tzv. test Bosphorus vyvinutý na půdě ESLP. Jak již bylo naznačeno, systém uznání a výkonu rozhodnutí v rámci EU se neustále zjednodušuje a je vyvíjen tlak na jeho co největší zrychlení a zautomatizování. Tento tlak může být veden upřímnou snahou usnadnit pohyb občanů EU uvnitř EU, ale nemusí dostatečně brát zřetel na zájmy a potřeby jednotlivých členských států EU, a především na jejich zájem neuznat rozhodnutí, které by považovaly za nespravedlivé. Ve chvíli, kdy z procesu uznávání zmizí všechny nebo většina okamžiků, kdy je možné provést kontrolu daného rozhodnutí, může dojít k tomu,

---

³ Toto konstatování neplatí zcela absolutně. I při odmítnutí uznání rozhodnutí pro jeho neslučitelnost s jiným rozhodnutím mohou vznikat nejasné situace, ale v daleko menší míře než v případě odmítnutí uznání rozhodnutí z důvodu výhrady veřejného pořádku.

že členský stát bude nucen uznat rozhodnutí, které by při použití jeho vnitrostátního práva nemohlo být uznáno.

1.3. Stanovení výzkumné otázky, hypotézy práce a metody

Disertační práce se bude zabývat problematikou principu vzájemného uznávání soudních rozhodnutí v zemích EU jako projevu vzájemné důvěry členských států EU postaveném na vzájemně sdílených hodnotách. Zaměří se na jeho vývoj, na to, jak funguje, a jaké mají členské státy EU možnosti v případě, kdy budou chtít uznání rozhodnutí zabránit. V této analytické části se disertační práce soustředí především na využití institutu výhrady veřejného pořádku, jako prostředku, který umožňuje vzhledem ke své relativní neurčitosti nejširší možnosti obrany v případě porušení základních hodnot definujících daný stát. Práce bude zkoumat potenciální konflikty mezi aplikací principu vzájemného uznávání rozhodnutí a ochranou základních práv a spravedlivého rozhodování za použití testu Bosphorus. Spolu s tím bude hledat možné řešení pro tyto případné konflikty.

V souvislosti s výše uvedenými cíli disertační práce bude v jejím rámci zkoumána následující hlavní výzkumná otázka:

- Zůstává při aplikaci principu vzájemného uznávání, na němž je založeno vzájemné uznávání soudních rozhodnutí mezi členskými státy EU, prostor pro možnost obrany proti rozhodnutím, jejichž uznání by bylo v rozporu s principy a zásadami, na nichž je postaven právní řád daného členského státu EU?

Tuto otázku je nutné zkoumat jak v rovině možného individuálního selhání jakéhokoliv soudu členského státu EU, jež by mohlo způsobit nepřijatelnost konkrétního rozhodnutí, tak také v rovině možných systémových nedostatků justičních systémů jednotlivých členských států EU a možných systémových nedostatků samotného systému uznání a výkonu rozhodnutí mezi členskými státy EU.

Této struktuře jsou přizpůsobeny i jednotlivé hypotézy disertační práce. Jejich zhodnocení by mělo přinést odpověď na hlavní výzkumnou otázku.

- Hypotéza 1: Institut výhrady veřejného pořádku podle práva EU je schopen dostatečně pokrýt situace, kdy by uznání soudního rozhodnutí z jiného členského státu bylo v rozporu s nároky, jež stát uznání klade na spravedlivé soudní rozhodnutí.

Vedlejší výzkumná otázka 1: Nepotvrdí-li se pravdivost Hypotézy 1, jaké situace nejsou pokryty a jak mohou být řešeny?

- Hypotéza 2: Členské státy mohou v případě porušování základních zásad a principů EU ze strany jiného členského státu EU vůči tomuto členskému státu postupovat i podle jiného právního předpisu, než je právo EU.
Vedlejší výzkumná otázka 2: Potvrdí-li se pravdivost Hypotézy 2, jaký právní předpis to bude?
- Hypotéza 3: Systém uznání a výkonu soudních rozhodnutí obsažený v právních předpisech EU, v nichž došlo k odstranění zvláštního řízení pro *exequatur* a případně také k omezení nebo odstranění možnosti odmítnutí uznání rozhodnutí, je v souladu s podmínkami stanovenými ESLP.

První hypotéza je zaměřena na posuzování individuálního selhání soudu členského státu EU, kdy odmítnutí uznání rozhodnutí z titulu veřejného pořádku představuje hlavní prostředek pro garanci toho, že členský stát EU nebude nucen uznat rozhodnutí, pokud by se účinky tohoto uznání přičily jeho hodnotám. Druhá hypotéza se věnuje situaci možných systémových nedostatků právních řádů jednotlivých členských států EU a možnostem, jak v takové situaci zabránit uznání rozhodnutí, a třetí hypotéza se dotýká možnosti selhání celého systému uznání a výkonu rozhodnutí mezi členskými státy EU.

Disertační práce bude rozdělena do pěti hlavních kapitol, kdy v rámci první kapitoly bude obecně vysvětlena problematika uznání rozhodnutí, představen samotný princip vzájemného uznávání a jeho fungování v rámci EU s důrazem na uznání soudních rozhodnutí. Druhá kapitola se bude věnovat problematice odmítnutí uznání rozhodnutí se zvláštním zaměřením na institut veřejného pořádku a odmítnutí uznání rozhodnutí z titulu veřejného pořádku, který v procesu uznávání rozhodnutí představuje hlavní prostředek ochrany hodnot, na nichž jednotlivé členské státy a EU zakládají svůj právní řád. Třetí kapitola bude zaměřena na problematiku individuálního selhání justičního systému v členském státě EU a možnosti obrany před uznáním rozhodnutí vzešlého z tohoto selhání. Čtvrtá kapitola se soustředí na systémové selhání justičního systému členského státu EU a vliv tohoto selhání na vzájemné uznávání soudních rozhodnutí v rámci evropského justičního systému. Pátá kapitola bude zkoumat, zda systém uznání a výkonu soudních rozhodnutí mezi členskými státy EU je nastaven tak, aby mohl garantovat členským státům EU ochranu jejich hodnot a ochranu základních práv.

Hlavními metodami pro zpracování disertační práce, naplnění jejích cílů, ověření pravdivosti hypotéz a zodpovězení hlavní výzkumné otázky budou analýza dostupné vědecké literatury, popis minulého i současného právního stavu a jejich komparace. Takto získané poznatky budou následně v rámci syntézy spojeny v konkrétní teze, jež budou následně ověřovány.

2. Princip vzájemného uznávání soudních rozhodnutí

Jak bylo sděleno v úvodu, tato disertační práce se bude věnovat principu vzájemného uznávání soudních rozhodnutí mezi členskými státy EU. Aby bylo možné tomuto principu správně porozumět, je nutné nejdříve definovat, co to vlastně „uznání“ je, jak k uznání může dojít a co všechno může být uznáno. Zároveň je nutné uznání zasadit do širšího kontextu státní suverenity jednotlivých států, s níž je tento pojem neodmyslitelně spojen.

Z tohoto důvodu bude nejdříve v této kapitole vymezen samotný pojem uznání, následně bude zhodnocen v kontextu státní suverenity a dán do souvislosti se vzájemnou důvěrou mezi státy. Ve své další části se tato kapitola bude věnovat vymezení uznání rozhodnutí v rámci práva EU a jeho vztahu s principem vzájemné důvěry a jeho rozpracování v právu EU.

2.1. Obecné vymezení institutu uznání rozhodnutí

Institut uznání většinou nemívá legální definici, kterou by bylo možné nalézt v právní úpravě tohoto institutu. Jeho vymezení je ponecháno právní literatuře, popřípadě judikatuře, kdy je možné se setkat s různými druhy a koncepty uznání rozhodnutí. Uznání rozhodnutí tak lze dělit na: materiálně právní uznání, kolizně právní uznání a procesně právní uznání.⁴

Jako materiálně právní uznání se označuje pouze výsledek aplikace rozhodného práva určeného na základě k tomu stanovených kolizních norem. V případě materiálně právního uznání bývá zkoumáno, zda byly v daném případě pro daný právní vztah nebo stav naplněny všechny předpoklady, které pro něj stanovilo rozhodné věcné právo. Pokud jsou tyto předpoklady naplněny, je možné přikročit k uznání rozhodnutí případně jiné skutečnosti.⁵

V rámci kolizně právního uznání nestojí v centru zájmu rozhodné právo, i když může být bráno v potaz v případě překážek uznání rozhodnutí, ale spíše jde v první řadě o to, aby bylo se vzniklou právní situací nebo právním stavem nakládáno tak, jako by byly účinné i ve státě uznání. Kolizně právní uznání tak lze označit za mezistupeň mezi materiálně právním uznáním a procesně právním uznáním. Z věcného hlediska se jedná o

---

⁴ FUNKE, Katja. *Das Anerkennungsprinzip im Internationalen Privatrecht*. 1. vyd. Tübingen: Mohr Siebeck, 2009, s. 23-25.

⁵ *Ibid.*, s. 24-25.

zvláštní úpravu v zahraničí vzniklého nebo změněného statusu, kterému má být přiknuta účinnost v daném státě uznání^{6, 7}.

Procesně právní uznání představuje tzv. klasickou formu uznání⁸, která se týká konstitutivních rozhodnutí, kterým je přiknuto stejný účinek, jako domácím rozhodnutím. Procesně právní uznání rozhodnutí mívá zpravidla přednost před materiálně právním nebo kolizně právním uznáním.⁹

V rámci výše uvedených forem uznání probíhá uznávání celé řady právních situací, jako např. mocenských aktů státu (např. soudní rozhodnutí a jiné akty státní moci), smírů, úředních aktů s čistě formalizační funkcí, zahraničních osobních dokumentů (např. dokumentů týkající se osobního statutu), právních norem, principu země původu a společnosti.¹⁰

V rámci této disertační práce bude nadále zkoumáno procesně právní uznání rozhodnutí a ostatním formám již nebude věnována pozornost. Z tohoto důvodu bude nyní blíže zkoumáno, co je možné pod tímto pojmem chápat.

V rámci česká právní literatury se procesně právnímu uznání věnovali různí autoři, kteří se snažili postihnout podstatu tohoto institutu. Šrajgr a Steiner jej popisují následovně: „*Pojem uznání je představován vstupem celého souhrnu procesních úkonů ve formě syntézy celého jejich souhrnu do oblasti státu jiného, tj. ve formě vlastního rozhodnutí ve věci samé, v němž nalezlo zakončení určité řízení v občanskoprávní věci jako celku.*“¹¹ Tichý zase tvrdí, že: „*Výraz uznání lze použít pro označení určité činnosti soudu, resp. i jiného orgánu (jedná se o proces), zahrnující zkoumání podmínek pro nastolení možných účinků cizího rozhodnutí v tuzemsku. Nebo lze tento výraz použít pro stav, jehož se má uznáním jako procesem dosáhnout.*“¹² Kučera a Pauknerová ve své monografii věnované mezinárodnímu právu soukromému pro něj používají následující definici: „*Podstata uznání spočívá v tom, že cizímu soudnímu rozhodnutí se přiznají tytéž účinky*

---

⁶ Kolizně právní uznání se týká většinou úředních aktů s čistě formalizační funkcí, které pouze potvrzují nějaký stav, ale nezakládají ho, viz FUNKE, 2009, op. cit., s. 30.

⁷ Ibid., s. 25.

⁸ Ibid., s. 24.

⁹ HOMANN, Stefan. *System der Anerkennung eines ausländischen Insolvenzverfahrens und die Zulässigkeit der Einzelrechtsverfolgung: eine Untersuchung der neuen Rechtslage unter Berücksichtigung des Europäischen Insolvenzübereinkommens*. 1. vys. Münster: LIT Verlag, 2000, s. 21-24.

¹⁰ FUNKE, 2009, op. cit., s. 25-46.

¹¹ ŠTAJGR, František., STEINER, Vilém. *Československé mezinárodní civilní právo procesní*. 1. vyd, Praha: Academia, 1967, s. 203.

¹² TICHÝ, Luboš. *Základy uznání cizích soudních rozhodnutí v českém a evropském právu*. *Acta Universitatis Carolinae. Iuridica*. Praha: Univerzita Karlova. 1995, roč. 1, č. 2, s. 15.

*jako rozhodnutí tuzemskému. Důsledkem uznání cizího rozhodnutí je takový právní stav, který by nastal, kdyby o téže věci bylo stejně rozhodnuto tuzemským soudem.*¹³

Jak je vidno, všichni se ve svém vymezení procesně právního uznání rozhodnutí shodují v tom, že se jedná o proces, v němž jsou ve státě uznání cizímu rozhodnutí přiřknuty stejné účinky, jako vlastnímu rozhodnutí a je s ním zacházeno jako s vlastním rozhodnutím¹⁴. Uznání rozhodnutí tak sebou nese několik důsledků, kdy uznané rozhodnutí zakládá překážku *litispence* a *rei judicate*, tzn. vylučuje možnost řešení dané věci před soudem uznávajícího státu.¹⁵

Fakt, že bude ve státě uznání s cizím rozhodnutím zacházeno stejně jako s vlastním rozhodnutím,¹⁶ si vynucuje otázku, jaký je zde vztah mezi institutem uznání rozhodnutí a státní suverenitou uznávajícího státu.

2.2. Vztah státní suverenity a uznání soudních rozhodnutí

Uznání rozhodnutí je neodmyslitelně spjata s existencí státu a jeho mocenským aparátem. Každý stát je definován několika znaky, jimiž jsou státní území, státní obyvatelstvo a státní moc.¹⁷ Stát tedy uplatňuje na svém území vůči svým obyvatelům státní moc. Tato moc může mít různé podoby¹⁸, ale jednou ze základních podob je vytváření práva, tj. obecně závazných normativních pravidel chování, jimiž se obyvatelé musí řídit. Stát si dále na svých obyvatelích vynucuje dodržování tohoto práva a případné nedodržování tohoto práva sankcionuje^{19,20}. Za tímto účelem moderní státy vyvinuly a

---

¹³ KUČERA, Zdeněk; PAUKNEROVÁ, Monika; RŮŽIČKA, Květoslav a kol. *Mezinárodní právo soukromé*. 8. vyd. Plzeň – Brno: Aleš Čeněk – Doplněk, 2015, s. 375.

¹⁴ Pojetí uznání je samozřejmě celá řada, ale vzhledem k povaze a potřebám této práce není nutné a ani účelné je všechny zde uvádět. Pro ilustraci je možné si říci, že je např. možné rozdělovat uznání podle recepčního nebo transformačního modelu, kdy podle prvního je uznávání činnost prodlužující působnost statusů vzniklých ve státu původu do státu uznání, nebo podle druhého modelu je uznávání činnost zajišťující rovnost účinků statusů státu původu a státu uznání. GRÜNBERGER, Michael. *Alles obsolet? – Anerkennungsprinzip vs. Klassisches IPR*. *Social Science Research Network* [online]. University of Bayreuth - Faculty of Law, Business and Economics, publikováno 2013 [cit. 25. 2. 2016].

¹⁵ MICHAELS, Ralf. *Recognition and Enforcement of Foreign Judgements*. *Max Planck Encyclopedia of Public International Law* [online]. Max Planck Institute for Comparative Public Law and International Law [cit. 2009].

¹⁶ Je nutné upozornit na fakt, že koncepce uznání cizího rozhodnutí ve smyslu zacházení s ním jako s vlastním rozhodnutím představuje jeden z přístupů, jak uznání rozhodnutí pojmout. Např. starší *common law* teorie vycházeli z tzv. doktríny zachování práv, kdy uznání rozhodnutí sloužilo k zachování práv získaných v jiném státě. Neuznávalo se tak samotné rozhodnutí, ale účinky, jež vyvolalo, viz RALF, Michael. *Recognition and Enforcement of Foreign Judgements* [online]. *Max Planck Encyclopedia of Public International Law* [cit. březen 2009], s. 2-3.

¹⁷ FILIP, Jan; SVATOŇ, Jan. *Státověda*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2011, s. 18.

¹⁸ Zajišťování veřejného pořádku, ale také poskytování různých služeb.

¹⁹ Je nutné upozornit na to, že z pohledu teorie práva se takto definované vymezení práva používá pro objektivní právo, nebo také právo v objektivním smyslu. Jedná se o jednu ze složek práva viz. VEČEŘA, Miloš;

udržují v chodu poměrně složité systémy orgánů, jejichž úkolem je bdít nad dodržováním práva a jeho vymáháním – soudy. Rozhodnutí soudů jsou pro obyvatele státu a pro stát samotný závazná a stát jejich naplňování může vynutit silou.²¹

Suverénní stát na svém území uznává jen svou státní moc a nedovolí žádnému jinému státu, aby se, byť jen pokusil, uplatnit jeho moc na svém území. Pokud bychom tento předpoklad dovedli do krajnosti, tak by Česká republika vykonávala na svém území pouze rozhodnutí českých soudů a Spolková republika Německo zase německých soudů a atd. Je jasné, že v běžném životě k takto krajní situaci nedojde, jelikož by to v dnešním propojeném a globalizovaném světě přinášelo řadu obtíží. Naopak je velmi pravděpodobné, že může dojít k situaci, kdy německý soud bude nucen rozhodovat o právech a povinnostech českého občana a toto rozhodnutí bude potřeba vykonat na území České republiky²². Pokud bychom tuto situaci hodnotili striktně podle předchozích odstavců, výkon rozhodnutí německého soudu na území České republiky by představoval narušení suverenity České republiky. Mohou ovšem nastat situace, kdy se výkon cizího soudního rozhodnutí může jevit jako žádoucí a potřebný. Důvody pro to mohou být různé. Uznávající stát může v zájmu zachování dobrých vzájemných vztahů mezi jím a jinými státy²³ za určitých okolností umožnit výkon cizích rozhodnutí na svém území. Děje se tak z jeho vůle a za podmínek, které si on sám určí²⁴. Pokud jsou splněny tyto předem definované podmínky, může být stát ochoten zacházet s cizím státním rozhodnutím jako s vlastním, tzn. uznat toto rozhodnutí za rovné jeho národním rozhodnutím a přiřknout mu stejné účinky, jako má jeho národní rozhodnutí. K tomu, aby takovéto cizí rozhodnutí získalo stejné účinky jako domácí rozhodnutí a bylo jej možné vykonat, tj. vynutit proti

---

DOSTÁLOVÁ, Jana; HARVÁNEK, Jaromír; HOUBOVÁ, Drahomíra. *Základy teorie práva*. 4. dotisk 2. nezměn. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2012, s. 7-8.

²⁰KÖNIGOVÁ, Lucie. *Teorie státní suverenity a praxe intervence*. Mezinárodní vztahy. 2001, vol. 36, no. 3, s. 41–43 a BAUMGARTNER, Samuel P. *Understanding the Obstacles to the Recognition and Enforcement of U.S. Judgements Abroad*. New York University Journal of International Law and Politics [online]. 2013, vol. 45 [cit. 28. 6. 2016], s. 969–974.

²¹FILIP, Jan; SVATOŇ, Jan; ZÍMEK, Josef. *Základy státovědy*. 3. opravené vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2002, s. 37, 40, 213.

²²Nebo také může německý soud rozhodnout o právech a povinnostech německého občana, který má ovšem majetek na území ČR, a proti tomuto majetku je potřeba vést výkon daného rozhodnutí.

²³Může se jednat o zájem nenarušovat vzájemné diplomatické styky až po zájem o zachování a co možná největší rozvoj vzájemných obchodních vztahů.

²⁴Pokud tyto podmínky nejsou naplněny, tak stát, v němž je žádáno o uznání rozhodnutí, uznání odmítne. Jedná se o logický důsledek projevu státní suverenity a výkonu státní moci.

vůli povinného, musí být ještě v některých zemích prohlášeno za vykonatelné.²⁵ V jiných zemích ovšem tento „mezikrok“ není nutný a rozhodnutí je prohlášeno za vykonatelné automaticky ve chvíli, kdy je uznáno s tím, že je jej následně možné vykonat i proti vůli povinného.²⁶

Otázku uznání rozhodnutí si státy upravují ve svých právních řádech samy²⁷. Existují však určité právní úpravy dané problematiky obsažené v mezinárodních smlouvách²⁸ a zvláštní případ pak představuje právo EU, které obsahuje předpisy regulující uznání a výkon rozhodnutí mezi členskými státy EU²⁹. Děje se tak v rámci evropského prostoru svobody, bezpečnosti a práva, kde dochází ke spolupráci mimo jiné v občanskoprávní oblasti.³⁰

Na základě výše uvedeného lze konstatovat, že institut uznání rozhodnutí je nerozlučně spjat se suverenitou uznávajícího státu. Ten se dobrovolně rozhodne upozadit v jasně stanovených případech svou moc a umožní vstup produktů moci jiného státu na své území. Institut uznání tedy do jisté míry omezuje suverenitu uznávajícího státu, ale děje se tak z vlastní vůle daného státu, kdy si stát uznání ponechává prostředky pro kontrolu soudních rozhodnutí, která vstupují na jeho území za účelem jejich uznání.

2.3. Vztah mezi důvěrou mezi státy a uznáním soudních rozhodnutí

Problematika uznání rozhodnutí je nerozlučně spojena s problematikou naplnění všech formálních a materiálních předpokladů, které právní řád uznávajícího státu klade na svá rozhodnutí. Pokud se před soudy potenciálně uznávajícího státu dostane určitá kauza, která již byla rozhodnuta soudem jiného státu, tak si tyto soudy musí zodpovědět otázku, jak důležitý tento fakt pro ně je. Jedná se v podstatě o problematiku dřívějšího rozsudku a principu *litispence*.³¹ Soudy v takovém případě mají v podstatě dvě možnosti:

---

²⁵ Např. v případě uznání rozhodnutí podle oddílu II kapitoly III nařízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností je nutné k vykonání rozhodnutí zvláštní řízení o prohlášení rozhodnutí za vykonatelné.

²⁶ Např. v rámci zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním se s prohlášením rozhodnutí za vykonatelné nepočítá, pokud si to nevynucuje právo EU.

²⁷ Např. § 14–16 ZMPS.

²⁸ Např. Luganská úmluva z roku 1988 o příslušnosti a uznání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.

²⁹ Např. Nařízení Brusel Ibis

³⁰ Článek 81 Smlouvy o fungování evropské unie.

³¹ VON MEHREN, Arthur, Taylor. Recognition and Enforcement of Foreign Judgements – General Theory and Role of Jurisdictional Requirements. In *Recueil des Cours – Collected Courses of the Hague Academy of International Law 1980 II*. Alphen ann den Rijn: SITJHOFF & NOORDHOFF, 1981. s. 20-22.

- Uznat dané cizí rozhodnutí za rovnocenné jejich národním rozhodnutím a postupovat v souladu se zásadou *res iudicata*, tj. konstatovat překážku věci rozsouzené a odkázat v daném řízení na ono dřívější cizí rozhodnutí;
- Odmítnout uznat dané dřívější cizí rozhodnutí za rovnocenné národním rozhodnutím a rozhodnout o věci v souladu s vlastním právem a požadavky na spravedlivý proces.

Tyto dvě možnosti odráží dilema každého státu, tj. zda se má pokusit na danou věc aplikovat vlastní standardy spravedlnosti nebo akceptovat standardy spravedlnosti jiného státu. Sváří se zde dva principy:

- Princip korektnosti, který je spojen s kontrolou;
- Princip spolehlivosti, který je spojen s důvěrou^{32, 33}.

Princip korektnosti vyjadřuje zájem státu na tom, aby bylo v případě rozhodování o právech a povinnostech na jeho území učiněno zadost jeho požadavkům na legální spravedlnost. Princip spolehlivosti akcentuje fakt, že lidské poznání je nedokonalé a instituce státu nemohou vyřešit úplně vše. Proto je potřeba, aby byla jejich energie a prostředky účelně využívány. Pokud již existuje rozhodnutí, u něž lze předpokládat, že splňuje národní požadavky na spravedlivé rozhodnutí, tak je možné a žádoucí toto rozhodnutí akceptovat.³⁴ Jedná se o projev konfliktu mezi potřebou kontroly a důvěry, mezi nimiž si je nutné vybrat nebo alespoň hledat určitou rovnováhu. Tento konflikt by se dal zjednodušeně vyjádřit tak, že si stát musí vybrat, zda bude kontrolovat proces vydávání soudních rozhodnutí a v takovém případě pro něj není možné takto vydané soudní rozhodnutí akceptovat, protože se nebude jednat o jeho vlastní soudní rozhodnutí, nebo v případě, kdy tuto kontrolu nemá, bude důvěřovat institucím jiného státu a uzná soudní rozhodnutí jiného státu za rovnocenné soudním rozhodnutím vydaným jeho soudy³⁵.

---

³² Sama definice důvěry je poněkud složitějším problémem, jelikož je na ni možné pohlížet z hlediska různých vědních disciplín (sociologie, psychologie, atd.). Pro potřeby této práce je možné důvěru vymezit s pomocí německého sociologa Niklase Luhmana, který důvěru označoval jako přesvědčení ohledně očekávání chování jiného osoby, a toto přesvědčení následně představuje základní fakt sociálního života. Podle Luhmana platí, že tam, kde je důvěra, není potřeba kontrola. Právo v tomto případě tedy stabilizuje očekávání a pomáhá tak budovat důvěru. Vztah práva a důvěry by bylo možné označit za funkčně ekvivalentní, kdy v případě, že je důvěra v určitý systém vysoká, není nutné, aby do něj právo příliš zasahovalo a zase obráceně. WELLER, Mathias. Mutual Trust: in Searching of the Future of European Union International Private Law. *Journal of Private International Law* [online]. 2015, vol. 11, no. 1 [cit. 2015], s. 68-69.

³³ VON MEHREN, 1980, op. cit., s. 22-24.

³⁴ Ibid., s. 22-24.

³⁵ Uznávající stát zde neprojevuje důvěru v právo státu původu rozhodnutí jako celek, ale jedná se o důvěru v administraci spravedlnosti, tj. že stát původu rozhodnutí je schopen dopřát stranám sporu řádný a spravedlivý proces.

Tato důvěra nemůže být ale slepá a podle míry důvěry v proces vydávání soudních rozhodnutí si stát pak nastavuje podmínky, za nichž je takovéto rozhodnutí vydané jiným státem ochoten uznat. Tyto podmínky se mohou lišit, ale obecně můžeme říci, že se jejich prostřednictvím bude stát snažit ověřit, zda bylo rozhodnuto v souladu s elementárními předpoklady spravedlivého procesu^{36,37}. Uznáním daného soudního rozhodnutí stát akceptuje nejen proces, v němž bylo vydáno, ale i faktický stav, který dané soudní rozhodnutí nastoluje. Může se stát, že dané soudní rozhodnutí bude nastolovat stav, který bude pro uznávající stát neakceptovatelný, i když při vydávání rozhodnutí byly ze strany soudu cizího státu dodrženy všechny standardy spravedlivého procesu. V takovém případě si stát bude chtít ponechat možnost odmítnout uznání soudního rozhodnutí kvůli jeho materiální stránce, která je v rozporu s jeho veřejnou politikou³⁸.

Takto nastavený proces uznávání soudních rozhodnutí může proběhnout ve zvláštním řízení, kdy se na soud s žádostí o uznání soudního rozhodnutí obrátí subjekt, který potřebuje rozhodnutí uznat v daném státě. Soud pak v souladu se svým právem ověří, zda rozhodnutí cizího soudu splňuje nastavené podmínky pro uznání a rozhodnutí prohlásí za uznané nebo jeho uznání odmítne.³⁹ Uznání ovšem nemusí proběhnout v rámci jakéhokoliv zvláštního řízení, ale může se tak stát bez něj, např. pouze přihlédnutím k danému rozhodnutí v rámci jiného řízení,⁴⁰ což lze označit za ještě vyšší projev důvěry vůči státu původu soudního rozhodnutí.

Jak je zřejmé, vzájemná důvěra mezi státy může mít zásadní vliv na problematiku uznání soudních rozhodnutí mezi nimi. Pokud tato důvěra zcela chybí, nemusí k uznání vůbec docházet. Na druhé straně, pokud je tato vzájemná důvěra vysoká, může být proces uznávání soudních rozhodnutí značně zjednodušený.

2.4. Vzájemná důvěra mezi členskými státy EU

Jak již bylo uvedeno v kapitole 2.3., vzájemná důvěra mezi jednotlivými státy může mít zásadní vliv na to, jak bude probíhat proces uznávání rozhodnutí, a na to, zda bude vůbec uznání umožněno. Pojem vzájemné důvěry obzvláště silně rezonuje uvnitř EU, kdy je např. podle názoru Evropské komise právní systém EU krom jiného založen na

---

³⁶ Jak bylo uvedeno v předchozí poznámce, jedná se o otázku důvěry vůči způsobu administrace spravedlnosti, kdy není rozhodné, zda soudní rozhodnutí je spravedlivé podle hmotného práva státu, jenž by je měl uznat, ale zda bylo vydáno v řízení, které by bylo možné označit z pohledu uznávajícího státu za spravedlivé.

³⁷ FUNKE, 2009, op. cit., s. 26-28.

³⁸ V takovém případě státy používají výhradu veřejného pořádku viz kapitola 3.2.

³⁹ ČERVINKA, Michal. Uznání a výkon cizích rozhodnutí v novém zákoně o mezinárodním právu soukromém. *epravo.cz* [online]. Epravo.cz [cit. 10. 6. 2014].

⁴⁰ Děje se tak např. v rámci evropského justičního prostoru mezi členskými státy EU viz kapitola 2.6.

vzájemné důvěře. To se týká především evropského justičního prostoru, kde princip vzájemné důvěry tvoří jeden ze základních pilířů tohoto prostoru, bez nějž by nemohl fungovat.⁴¹ Tento názor s Evropskou komisí sdílí alespoň formálně také členské státy EU, které považují rozvoj institutu vzájemné důvěry zásadní pro hladké fungování evropského justičního prostoru.⁴² S těmito závěry se ztotožňuje také SDEU, který jej za jeden ze základních principů označil ve své judikatuře.⁴³

Vzhledem k tomu, jaký význam je tomuto principu v rámci práva EU, a především v rámci evropského justičního prostoru, dáván, je nutné blíže prozkoumat, jak je v právu EU zakotven a jak se v něm může projevat.

2.4.1. Zakotvení principu vzájemné důvěry v právu EU – evropský justiční prostor

Jak již bylo řečeno, princip vzájemné důvěry je považován za jeden ze základních principů práva EU, a to především s ohledem na evropský justiční prostor. Je ovšem možné nalézt pro toto pojetí oporu v právu EU?

EU je dle znění primárního práva založena na hodnotách úcty k lidské důstojnosti, svobody, demokracie, rovnosti, právního státu a dodržování lidských práv, včetně práv příslušníků menšin. Všechny tyto výše uvedené hodnoty jsou podle SEU společné všem členským státům EU, které se vyznačují pluralismem, nepřipustností diskriminace, tolerancí, spravedlností, solidaritou a rovností žen a mužů.⁴⁴ Tento výčet hodnot pokládá ve spojení s článkem 6 SEU⁴⁵ a Listinou EU základ pro seznam hodnot, které mají být společné všem členským státům EU. Tyto členskými státy společně sdílené hodnoty mají představovat hodnotový základ, na němž bude fungovat celá EU.

Díky tomuto společnému hodnotovému základu se má za to, že je důvěra mezi členskými státy EU mnohem jednodušší, než mezi členskými státy EU a jinými třetími zeměmi. Jelikož se členské státy EU mohou spolehnout na to, že ostatní členské státy EU

---

⁴¹ Building Trust in Justice Systems in Europe: 'Assises de la Justice' forum to shape the future of EU Justice Policy. *European Commission: Press Release* [online]. European Commission. [cit. 21. 11. 2013].

⁴² Bod 11 Závěrů Evropské rady č. EUCO 79/14 ze dne 27. června 2014. Evropská rada, 26.–27. 6. 2014 [online]. Evropská rada, Rada Evropské unie. [cit. 27. 6. 2014].

⁴³ LENAERTS Koen. The Principle of Mutual Recognition in the Area of Freedom, Security and Justice. Oxford University, Faculty of Law: News [online]. Oxford University. [cit. 18. 2. 2015], s. 6.

⁴⁴ Článek 2 Smlouva o Evropské unii.

⁴⁵ Podle třetího odstavce tohoto článku tvoří základní práva, která jsou chráněná Evropskou úmluvou a která vyplývají z ústavních tradic společných všem členským státům EU, obecné zásady práva EU.

sdílejí stejné základní hodnoty, na nichž budují svůj právní stát⁴⁶, mohou si v tomto ohledu členské státy navzájem důvěřovat.

Stačí ovšem pouze toto přesvědčení k nastolení skutečné důvěry?⁴⁷ To je otázkou, která není předmětem této práce. Stačí ovšem naznačit, že je to teprve nedávno, co začala Evropská komise měřit úroveň soudních systémů jednotlivých členských států EU a výsledky těchto měření i přes pokroky nevyznívají zcela povzbudivě pro skutečné přesvědčení o vzájemné důvěře mezi členskými státy EU.⁴⁸

Každopádně takto alespoň teoreticky nastolená vzájemná důvěra může dále sloužit, a také slouží, k těsnější spolupráci v celé řadě oblastí, jež se promítají do evropského prostoru svobody, bezpečnosti a práva.

Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva je vymezen územím EU. Pokud bychom měli definovat jeho jednotlivé složky, tak evropský prostor svobody znamená především volný pohyb v rámci EU. Dále evropský prostor bezpečnosti je reprezentován spoluprací členských států EU při boji proti kriminalitě⁴⁹. Evropský prostor práva nakonec reprezentuje vzájemnou spolupráci členských států EU v justiční oblasti.⁵⁰

Pro předmět této práce je nejdůležitější poslední aspekt tohoto evropského prostoru – evropský prostor práva. V rámci evropského prostoru svobody, bezpečnosti a práva se odehrává justiční spolupráce mezi členskými státy EU v oblasti občanskoprávních a obchodních záležitostí.⁵¹

Tato justiční spolupráce se do jisté míry jeví jako nutný důsledek 4 základních svobod, které EU svým občanům zaručuje, tj.:

- Svoboda pohybu osob;

---

⁴⁶ Všechny členské státy se tak mohou považovat za demokratické právní státy respektující vládu práva a základní lidská práva.

⁴⁷ Např. měření Eurobarometru z listopadu roku 2013 ukázalo, že většina občanů EU věří, že existují zásadní rozdíly mezi národními soudními systémy členských států v oblastech kvality, efektivnosti a nezávislosti. Flash Eurobarometer 385: Justice in the EU. *EUROPA: EU Open Data Portal* [online]. EU Open Data Portal. [listopad 2013].

⁴⁸ Jedná se o Srovnávací přehledy EU o soudnictví, kdy první byl uveřejněn v roce 2013 a zatím poslední pátý byl uveřejněn v roce 2017. V něm Evropská komise konstatovala, že lze sledovat v oblasti soudnictví určitý pokrok, kdy došlo ke zlepšení účinnosti systémů soudnictví, a řada členských států EU prokázala odhodlání pokračovat v reformách soudnictví. I přesto Evropská komise na konci přehledu konstatuje, že problémy přetrvávají. Důkazem toho je fakt, že v roce 2016 Rada vydala šesti členským státům EU doporučení v oblasti účinnosti jejich soudních systémů. Kromě toho se osm členských států potýká v této oblasti s obzvláštními problémy a Evropská komise je podrobně sleduje. EU Justice Scoreboard. The 2017 EU Justice Scoreboard. *European Commission: Justice: Effective justice: The EU Justice Scoreboard* [online]. European Commission. [cit. 10. 4. 2017].

⁴⁹ Ten může mít různé podoby, např. policejní a justiční spolupráce, výměna informací a další.

⁵⁰ TOMÁŠEK, Michal; TÝČ, Vladimír, a kol. *Právo Evropské unie*. 1. vyd. Praha: Leges, 2013 s. 341.

⁵¹ Článek 81 SFEU.

- Svoboda pohybu zboží;
- Svoboda pohybu služeb;
- Svoboda pohybu kapitálu.⁵²

Díky těmto svobodám dochází k stále většímu mezistátnímu styku mezi občany jednotlivých členských států EU, kteří mezi sebou navazují nejrůznější soukromoprávní vztahy. V rámci těchto soukromoprávních vztahů dochází ke sporům, které nemohou být řešeny smírnou cestou a musí nastoupit autoritativní rozhodnutí soudů jednotlivých členských států EU. Díky intenzivnímu přeshraničnímu styku se často může stát, že subjekt z jednoho členského státu EU bude nucen se účastnit soudního řízení před soudy jiného členského státu EU. Tato situace se sebou může přinášet celou řadu problémů, které budou vyžadovat justiční spolupráci mezi jednotlivými členskými státy EU.

Celé soudní řízení před soudem daného členského státu EU nakonec může také skončit odsouzením žalovaného k poskytnutí určitého plnění, které nebude ochoten dobrovolně poskytnout a bude nutné soudní rozhodnutí nechat vykonat proti jeho vůli. To se sebou může přinést další nároky ohledně justiční spolupráce mezi členskými státy EU ve vztahu k výkonu soudního rozhodnutí v jiném členském státě EU.

Dochází tak tedy k tomu, že volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu je částečně nepřímým podmiňován co nejtěsnější spoluprací mezi členskými státy EU v justiční oblasti. Zároveň můžeme říci, že míra této spolupráce bude přímo odvislá od míry vzájemné důvěry, která je alespoň podle vyjádření Evropské komise, SDEU a členských států EU vysoká.

Právní základ ke spolupráci mezi členskými státy EU v oblasti civilní justice je obsažen ve SFEU, kde je legislativně upraven prostor svobody, bezpečnosti a práva. Součástí tohoto prostoru, jak již bylo řečeno, je i evropský justiční prostor, který je arénou pro spolupráci v občanských a obchodních věcech mezi členskými státy EU.⁵³ Jako základ spolupráce mezi členskými státy EU je zde označen institut vzájemného uznávání soudních a mimosoudních rozhodnutí a v rámci této spolupráce EU může přijímat opatření k zajištění:

- Vzájemného uznávání a výkon soudních a mimosoudních rozhodnutí mezi členskými státy EU;
- Přeshraničního doručování soudních a mimosoudních písemností;
- Slučitelnosti kolizních norem a pravidel pro určení příslušnosti;

---

⁵² TOMÁŠEK, 2013, op. cit., s. 210.

⁵³ Článek 81 Smlouva o fungování Evropské unie.

- Spolupráce při opatřování důkazů;
- Účinného přístupu ke spravedlnosti;
- Odstraňování překážek řádného průběhu občanskoprávního řízení;
- Rozvíjení alternativních metod řešení sporů;
- Podpory dalšího vzdělávání soudců a soudních zaměstnanců.⁵⁴

Jak je vidět, spolupráce v rámci civilního soudnictví může nabývat různých podob, každopádně se problematika vzájemné důvěry mezi členskými státy EU podle sekundárního práva soustřeďuje v institutu vzájemného uznávání mezi členskými státy EU.⁵⁵ Tématu vzájemného uznávání mezi členskými státy EU se dále věnuje kapitola 2.5.

Na základě toho, co bylo uvedeno v rámci této kapitoly, lze konstatovat několik následujících závěrů:

- Přesné vymezení vzájemné důvěry mezi členskými státy EU a její zakotvení v právu EU není možné nalézt, i když se s tímto pojmem v rámci práva EU hojně operuje.
- Základ pro vzájemnou důvěru mezi členskými státy EU představují společně sdílené hodnoty a zásady, jež podle práva EU jsou společné všem členským státům, a které zajišťují vládu práva v členských státech EU.
- Takto v primárním právu uvedené předpoklady pro vzájemnou důvěru mezi členskými státy EU jsou využívány jako podklad k užší spolupráci mezi členskými státy v různých oblastech, kdy jednou z těchto oblastí je i oblast civilní justice.
- Civilní justiční spolupráce mezi členskými státy EU probíhá v rámci evropského prostoru svobody, bezpečnosti a práva, konkrétně v rámci evropského justičního prostoru, kde se nejvíce projevuje v případě vzájemného uznávání.

2.5. Princip vzájemného uznávání v zemích EU

Jak již bylo naznačeno v předcházející kapitole, v rámci evropského justičního prostoru je vzájemná důvěra mezi členskými státy využívána v rámci principu vzájemného uznávání mezi členskými státy EU. Nejviditelněji se toto vzájemné uznávání projevuje v souvislosti s uznáním soudních rozhodnutí. To ovšem není jediný případ, kdy je institut

---

⁵⁴ Článek 81 odst. 2 SFEU.

⁵⁵ Můžeme ji ovšem nalézt i v jiných oblastech, např. při harmonizaci kolizních norem pro výběr rozhodného práva.

uznávání využíván. Princip vzájemného uznávání má v rámci práva EU různé podoby. Mezi nejviditelnější formy patří⁵⁶:

- Uznání rozhodnutí (ať už konstitutivní nebo deklaratorní povahy);
- Uznání rovnocennosti pravidel na základě aplikace principu země původu;
- Uznání způsobilosti k právům a povinnostem právnických osob za účelem usazování v členských státech EU.

Princip vzájemného uznávání jako projev vzájemné důvěry a spolupráce mezi členskými státy EU slouží, jak bylo naznačeno v předchozí kapitole, k podpoře a usnadnění provádění 4 základních svobod, jež subjekty pocházející z EU požívají.

Využití vzájemné důvěry ve formě principu vzájemného uznávání rozhodnutí se věnuje kapitola 2.6., která pojednává o vzájemném uznávání soudních rozhodnutí. Z tohoto důvodu bude v rámci této kapitoly krátce představen pouze princip země původu jako projev vzájemného uznávání v rámci práva EU a stejně tak uznání způsobilosti k právům a povinnostem právnických osob za účelem usazování v členských státech EU.

Princip země původu se v rámci práva EU začal prosazovat ještě před principem vzájemného uznávání rozhodnutí. Jeho zakotvení v právu EU je možné dohledat na základě judikatury SDEU, a to především skrze rozhodnutí SDEU 8/74 *Dassonville*⁵⁷ a 120/78 *Cassis de Dijon*⁵⁸.

V rámci rozhodnutí 120/78 *Cassis de Dijon* byl princip vzájemného uznávání použit jako základní prvek pro zajištění harmonizace na vnitřním trhu a zprostředkovaně tak zabezpečení základních svobod, na nichž EU stojí⁵⁹. SDEU v tomto svém rozsudku konstatoval, že v případě, kdy harmonizace podle směrnic není považována za zásadní z pohledu ochrany zdraví, bezpečí nebo jiné stejně relevantní státní politiky, tak musí nastoupit na řadu úplné a okamžité uznání různých standardů kvality, ledaže regulační politika členského státu EU je postačující z důvodů explicitně uvedených v ustanoveních

---

⁵⁶ Nejedná se ovšem o jediné formy. Princip vzájemného uznávání se díky judikatuře SDEU prosadil také např. v případě statusových otázek u jmen. Jako příklad lze uvést rozsudek Soudního dvora ze dne 14. října 2008, *Stefan Grunkin a Dorothee Regina Paul*, věc C-353/06, kde dítě narozené v Dánsku rodičům s německým občanstvím získalo příjmení obou rodičů na základě dánského práva, což bylo ovšem v rozporu s německým právem. Německé úřady odmítaly dítěti zapsat jeho „dánské příjmení“ ve chvíli, kdy mělo nastoupit do školského systému Německa. SDEU v tomto případě rozhodl, že by takovýto postup bránil volnému pohybu osob garantovaného primárním právem a rozhodl, že příjmení dítěte získané v Dánsku musí být v Německu uznáno. Další oblastí, kde se také uplatňuje princip vzájemného uznávání je spolupráce mezi členskými státy EU v trestních věcech v podobě evropského zatykače, LENAERTS, 2015, op. cit., s. 11-12.

⁵⁷ Rozsudek Soudního dvora ze dne 11. července 1974, *Procureur du Roi v. Benoît a Gustave Dassonville*, věc 8/74.

⁵⁸ Rozsudek Soudního dvora ze dne 20. února 1979, *Rewe-Zentral AG v. Bundesmonopolverwaltung für Branntwein*, věc 120/78.

⁵⁹ V tomto případě svoboda pohybu zboží.

zabývajících se základními svobodami nebo stanovených mandatorními požadavky vyvinutými judikaturou.⁶⁰

Na základě takto koncipovaného principu země původu si členské státy EU musí za stanovených podmínek uznávat své standardy kvality co se týče zboží a nemohou odmítnout vpustit na své území zboží z jiného členského státu EU jen proto, že v daném členském státě EU jsou uplatňovány odlišné standardy kvality. Tyto odlišné standardy kvality jsou díky vzájemné důvěře mezi členskými státy EU uznávány jako rovnocenné standardům kvality členského státu uznání.

Dalším projevem principu vzájemného uznávání v právu EU vycházejícího z judikatury SDEU je vzájemné uznávání způsobilosti k právům a povinnostem právnických osob. SDEU zde operoval s právem na svobodné usazování společností z jednoho členského státu EU na území jiného členského státu EU. Aby mohla být tato svoboda zaručena a nebylo jí bráněno administrativními překážkami, tak soud rozhodl, že členské státy EU si musí vzájemně uznávat způsobilost právnických osob, jež byly založeny podle práva jednoho členského státu EU a mající sídlo v tomto členském státu, k právům a povinnostem, tzn. uznání jejich právní subjektivity založené podle práva jiného členského státu EU.⁶¹

2.6. Princip vzájemného uznávání soudních rozhodnutí v zemích EU

Problematika uznání a výkonu rozhodnutí byla spolu se soudní příslušností první oblastí v rámci mezinárodního práva soukromého a procesního, v níž začaly členské státy EU spolu úžeji spolupracovat. Tuto svou spolupráci již tehdy postavily na principu vzájemného uznávání rozhodnutí. Základním prvkem, na němž byl tento princip postaven, byla vzájemná důvěra mezi členskými státy EU. Tuto stěžejní úlohu vzájemné důvěry mezi členskými státy EU potvrdil v řadě rozhodnutí také SDEU. Zároveň je možné v rámci těchto rozhodnutí vysledovat, jak SDEU vzájemnou důvěru mezi členskými státy EU vnímá a jakou roli jí v rámci principu vzájemného uznávání soudních rozhodnutí přisuzuje.

Prvním právním předpisem, který problematiku uznání soudních rozhodnutí⁶² upravoval, byla Bruselská úmluva. Tato úmluva relativně komplexně upravovala problematiku uznání a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech. Rozhodnutí

---

⁶⁰ WELLER, 2015, op. cit., s. 76.

⁶¹ Rozsudek Soudního dvora ze dne 5. listopadu 2002, Überseering BV proti Nordic Construction Company Baumanagement GmbH (NCC), věc C-208/00.

⁶² A také problematiku soudní příslušnosti.

podle ní byla uznána bez potřeby zvláštního řízení⁶³ s tím, že existoval taxativní výčet možností, jak se proti takovému uznání bránit.⁶⁴ Tato úmluva ovšem byla samostatnou úmluvou mezi členskými státy EU. V souvislosti s ní SDEU musel řešit potřebu jejího jednotného výkladu, jenž nakonec zaručil tím, že odmítl interpretaci úmluvy v souladu s národním právem jednotlivých členských států EU a místo toho zavedl autonomní výklad této úmluvy, který byl nezávislý na právu jednotlivých členských států EU. Princip autonomního výkladu byl dále aplikován na všechny další předpisy upravující uznání a výkon rozhodnutí.⁶⁵

Bruselské úmluvy se týká rozhodnutí C-116/02 Gasser⁶⁶, kde SDEU označil vzájemnou důvěru mezi členskými státy EU za základ jejich spolupráce v civilních věcech. V rámci tohoto rozhodnutí se SDEU zabíral problematikou spojenou se situací, kdy soud jednoho členského státu EU již zahájil řízení a zároveň je nárokována příslušnost soudu jiného členského státu EU. Při řešení této problematiky SDEU mimo jiné prohlásil, že tehdy účinná Bruselská úmluva je založena na důvěře, kterou mají smluvní státy Bruselské úmluvy v právní systémy a soudní instituce ostatních smluvních států. Právě tato důvěra podle vyjádření SDEU umožnila vytvořit povinný systém soudní příslušnosti, který na základě Bruselské úmluvy smluvní státy využívají, a kvůli kterému musí přestat používat mezi sebou svá vlastní pravidla pro uznání a výkon rozhodnutí.⁶⁷ Tuto svou myšlenku potvrdil v rozhodnutí C-159/02 Turner⁶⁸, kde ještě zvýraznil důležitost principu vzájemné důvěry mezi soudy členských států EU v to, že budou postupovat správně při aplikaci společných pravidel pro uznání a výkon.

Ve výše popsaných situacích se ale stále ještě jednalo o mezistátní spolupráci mezi členskými státy EU, jež byla založena na mezinárodní úmluvě. Přímé zakotvení principu vzájemného uznávání soudních rozhodnutí do práva EU přišlo až později s přijetím tzv. Amsterdamské smlouvy. Ta poskytla EU „zákonodárnou moc“ v oblasti mezinárodního soukromého a procesního práva. Díky tomu se mohl princip vzájemného uznávání soudních rozhodnutí stát předmětem jednání v Tampere a dostat na seznam opatření obsažených v Akčním plánu Rady pro soudnictví a vnitřní záležitosti. Princip vzájemného

---

⁶³ Článek 26 Bruselské úmluvy.

⁶⁴ Článek 27 a 28 *ibid.*

⁶⁵ KOZÁREK, Tomáš. Obecná příslušnost jako východisko úpravy. In: KYSELOVSKÁ, Tereza; ROZEHNALOVÁ, Naděžda a kol. *Rozhodování Soudního dvora EU ve věcech příslušnosti: analýza rozhodnutí podle nařízení Brusel Ibis*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2014. s. 34-36.

⁶⁶ Rozsudek Soudního dvora ze dne 9. prosince 2003, Erich Gassler GmbH. v. MISAT Srl., věc C-116/02.

⁶⁷ Bod 72 rozsudku SDEU, věc C-116/02.

⁶⁸ Rozsudek Soudního dvora ze dne 27. dubna 2004, Gregory Paul Turner v. Felix Fareed Ismail Grovit, Harada Ltd a Changepoint SA., věc C-159/02.

uznávání rozhodnutí byl podle tohoto plánu vztažen na občanské a obchodní záležitosti.⁶⁹ Úsilí započaté v Tampere nyní našlo své konečné vyjádření v primárním právu EU, kde najdeme zakotvení principu vzájemného uznávání rozhodnutí v člancích 81 a 82 SFEU, jak již bylo řečeno v kapitole 2.4.1.

I za této situace SDEU dále rozvíjel své chápání principu vzájemného uznávání soudních rozhodnutí jako projevu vzájemné důvěry mezi členskými státy EU. SDEU tak znovu potvrdil, že základem pravidel pro uznání soudních rozhodnutí je vzájemná důvěra mezi členskými státy EU v jejich schopnost zajistit spravedlnost všem bez rozdílu. Tato vzájemná důvěra vyžaduje, aby docházelo k uznávání rozhodnutí z jednoho členského státu EU v jiném členském státě EU automaticky a vykonatelnost těchto rozhodnutí byla efektivní a rychlá.⁷⁰ Za jeden ze základních prvků principu vzájemného uznávání soudních rozhodnutí SDEU označil zákaz *révision au fond*, tj. přezkumu ve věci samé⁷¹ a zároveň dále podtrhl význam vzájemné důvěry pro proces uznávání soudních rozhodnutí tím, že tuto vzájemnou důvěru označil za interpretační princip, skrze nějž by měla být vykládána jednotlivá ustanovení předpisů práva EU zabývajících se problematikou uznání rozhodnutí.⁷²

V současnosti je tedy princip vzájemného uznávání rozhodnutí využíván v celé řadě právních předpisů sekundárního práva EU zabývajících se uznáním a výkonem soudních rozhodnutí. V následující části této práce bude stručně představeno fungování tohoto principu v kontextu jednotlivých předpisů práva EU, které jej využívají.

2.6.1. Uznání soudních rozhodnutí podle Nařízení Brusel I

Přijetí Nařízení Brusel I, jež bylo mnohými kritizováno jako ústup od demokratických principů k diktátu nevolených úředníků,⁷³ znamenalo velký předěl v oblasti mezinárodního práva soukromého EU. Jednalo se o první předpis práva EU věnující se této problematice. Do té doby spolupráce mezi členskými státy EU na tomto poli probíhala čistě na smluvní bázi⁷⁴. Nařízení bylo přijato jako prostředek k udržování a

---

⁶⁹ BASEDOW, Jürgen. Das Prinzip der gegenseitigen Anerkennung im internationalen Wirtschaftsverkehr. *Social Science Research Network* [online]. Max Planck Institute for Comparative and International Private Law, publikováno 24. 5. 2014 [cit. 20. 3. 2015]

⁷⁰ Rozsudek Soudního dvora ze dne 6. září 2012, Trade Agency Ltd v. Seramico Investments Ltd, věc C-619/10.

⁷¹ Rozsudek Soudního dvora ze dne 15. listopadu 2012, Gothaer Allgemeine Versicherung AG a další v. Samskip GmbH, věc C-456/11.

⁷² Rozsudek Soudního dvora ze dne 26. září 2013, Salzgitter Mannesmann Handel GmbH v. SC Laminorul SA, věc C-157/12.

⁷³ KOZÁREK, 2014. op. cit., s. 31.

⁷⁴ Jak již bylo uvedeno v kapitole 2.6., jednalo se o Bruselskou úmluvu.

rozvíjení evropského prostoru, svobody, bezpečnosti a práva,⁷⁵ kdy se věcně zabývalo dvěma základními věcmi:

- Určení soudní příslušnosti pro projednání vymezených občanských a obchodních věcí; a
- Uznání, prohlášení za vykonatelné a výkonu rozhodnutí v rámci evropského justičního prostoru.⁷⁶

I přesto, že od 10. ledna 2015 bylo Nařízení Brusel I nahrazeno Nařízením Brusel Ibis, je stále nutné s ním pracovat, jelikož Nařízení Brusel I má být použito pro všechna řízení zahájená před 10. lednem 2015, na všechny veřejné listiny vyhotovené před tímto datem a na všechny soudní smíry schválené před tímto datem.⁷⁷ Z tohoto důvodu je pro problematiku uznání soudních rozhodnutí mezi členskými státy EU toto nařízení pořád relevantní.

Uznání rozhodnutí podle tohoto právního předpisu má probíhat automaticky, a to bez potřeby jakéhokoliv formální řízení, v jehož rámci by bylo rozhodnutí prohlášeno za uznané.⁷⁸ Rozhodnutí se tak uzná pouze tak, že se k němu přihlédne. K tomu, aby mohlo být rozhodnutí takto uznáno, je nutné pouze předložit jedno vyhotovení rozhodnutí, které splňuje podmínky nezbytné pro uznání jeho pravosti a také předepsané osvědčení pro toto rozhodnutí.⁷⁹

Z výše uvedeného pravidla o neformálnosti uznání rozhodnutí existují výjimky, kdy o uznání může být rozhodnuto v rámci soudního řízení pouze v případě, že se stane sporným, zda má být rozhodnutí uznáno. V případě řízení, v němž jedna strana uplatňuje uznání rozhodnutí jako hlavní věc, může tato strana navrhnout, aby bylo o tom, zda má být rozhodnutí uznáno, rozhodnuto v rámci řízení ohledně prohlášení rozhodnutí za vykonatelné nebo v rámci řízení ohledně výkonu rozhodnutí.⁸⁰ Zároveň se tak může stát i v případě, že se otázka uznání stane předběžnou otázkou v rámci jiného soudního řízení. V takovém případě o otázce, zda má být rozhodnutí uznáno, rozhodne soud v daném řízení.⁸¹ Jinak ovšem platí výše uvedené, tj. že o uznání rozhodnutí se nerozhoduje v žádném zvláštním řízení, ale děje se tak automaticky.

---

⁷⁵ Bod 1 preambule nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.

⁷⁶ Bod 6 a 7 preambule Nařízení Brusel I.

⁷⁷ Článek 66 odst. 1 *ibid.*

⁷⁸ Článek 33 odst. 1 *ibid.*

⁷⁹ Článek 53 odst. 1 *ibid.*

⁸⁰ Článek 33 odst. 2 *ibid.*

⁸¹ Článek 33 odst. 3 *ibid.*

Proti tomuto automatickému uznání se lze bránit na základě taxativně vymezených důvodů, jež jsou blíže rozvedeny v kapitole 3.1.1.

Princip vzájemného uznávání rozhodnutí zde funguje na bázi vzájemné důvěry mezi jednotlivými členskými státy EU ve výkon spravedlnosti.⁸² Z tohoto důvodu je celý proces značně zjednodušený a přizpůsobená je tomu i procedura odmítnutí uznání rozhodnutí.

2.6.2. Uznání soudních rozhodnutí podle Nařízení Brusel IIbis

Nařízení Brusel IIbis se vztahuje na občanskoprávní záležitosti týkající se rozvodu, rozluky nebo prohlášení manželství za neplatné na jedné straně, a záležitostí týkajících se přiznání, výkonu, převedení a úplného nebo částečného odnětí rodičovské zodpovědnosti na straně druhé.⁸³

Aplikace principu vzájemného uznávání v případě uznání rozhodnutí podle Nařízení Brusel IIbis je v zásadě stejná, jako v případě Nařízení Brusel I. Základem je zde vzájemná důvěra mezi členskými státy EU ve výkonu spravedlnosti.⁸⁴ Tato vzájemná důvěra, která představuje nezbytný předpoklad pro aplikaci principu vzájemného uznávání, umožňuje redukovat proces samotného uznávání rozhodnutí podle Nařízení Brusel IIbis na minimum. To se projevuje ve dvou ohledech:

- Uznání rozhodnutí se podle nařízení děje automaticky bez potřeby zvláštního řízení;⁸⁵
- Nařízení si ve jménu vzájemné důvěry mezi členskými státy EU a za účelem dosažení svého cíle⁸⁶ stanovilo jako jeden ze svých úkolů redukcí důvodů pro odmítnutí uznání na minimum.⁸⁷

K uznání rozhodnutí není tedy, stejně jako v případě uznání podle Nařízení Brusel I, potřeba žádné zvláštní řízení a rozhodnutí se tedy uznává automaticky tak, že se k němu přihlédne.

---

⁸² Bod 18 preambule Nařízení Brusel I.

⁸³ Článek 2 odst. 1 nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000.

⁸⁴ Bod 22 preambule ibid.

⁸⁵ Článek 21 odst. 1 ibid.

⁸⁶ Tímto cílem je vytvoření evropského prostoru svobody, bezpečnosti a práva, jež má sloužit k zajištění volného pohybu osob, viz bod 1 preambule Nařízení Brusel IIbis.

⁸⁷ Bod 22 preambule Nařízení Brusel IIbis.

Stejně jako v případě uznání rozhodnutí podle Nařízení Brusel I existují pouze dvě výjimky, kdy je o uznání rozhodnutí rozhodnuto v rámci formálního řízení. Stane se tak, pokud:

- Osoba, jíž se dané rozhodnutí týká, požádá o vydání rozhodnutí o tom, zda bylo dotčené rozhodnutí uznáno nebo ne;
- Otázka uznání rozhodnutí je řešena jako předběžná otázka v rámci jiného soudního řízení. V takovém případě o otázce, zda má být rozhodnutí uznáno, rozhodne soud v daném řízení.⁸⁸

K tomu, aby bylo rozhodnutí podle Nařízení Brusel IIbis uznáno, je potřeba pouze o toto uznání požádat a spolu s tím předložit:

- Jedno vyhotovení rozhodnutí, jež má být uznáno, a které splňuje podmínky nezbytné pro uznání jeho pravosti;
- Osvědčení o rozhodnutích ve věcech manželských a osvědčení ve věcech rodičovské zodpovědnosti.⁸⁹

Pokud by se jednalo o rozsudek pro zmeškání, je nutné také kromě výše uvedeného předložit doklad o tom, že straně, která se k řízení nedostavila, byl doručen dokument o zahájení řízení nebo jiný obdobný dokument, nebo jakákoliv písemnost, která dosvědčuje, že odpůrce rozhodnutí, jež má být uznáno, jednoznačně přijal.⁹⁰

2.6.3. Uznání soudních rozhodnutí podle Nařízení o evropském exekučním titulu

Nařízení o evropském exekučním titulu pokračuje v praxi svých předchůdců, kdy pro uznání rozhodnutí jako evropského exekučního titulu v jiném členském státě EU není vyžadováno žádné zvláštní řízení.⁹¹ K tomu, aby mohlo být rozhodnutí označeno v členském státě svého původu za evropský exekuční titul, je nutné, aby splnilo následující podmínky:

- Musí se jednat o rozhodnutí v občanských nebo obchodních věcech;⁹²
- Rozhodnutí se musí týkat nároku na peněžní plnění;⁹³
- Vznesený nárok musí být nesporným;⁹⁴

---

⁸⁸ Článek 21 odst. 3 a 4 Nařízení Brusel IIbis.

⁸⁹ Článek 37 odst. 1 *ibid.*

⁹⁰ Článek 37 odst. 2 *ibid.*

⁹¹ Článek 5 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004 ze dne 21. dubna 2004, kterým se zavádí evropský exekuční titul pro nesporné nároky.

⁹² Článek 2 odst. 1 *ibid.*

⁹³ Článek 3 a 4 odst. 2 *ibid.*

- Rozhodnutí musí být vydáno v členském státě EU;
- Nesmí být vydáno v rozporu s pravidly pro určení soudní příslušnosti podle Nařízení Brusel I týkajících se spotřebitelských sporů a záležitostí spadajících do výlučné působnosti podle Nařízení Brusel I⁹⁵;
- Rozhodnutí bylo ve stanovených případech vydáno v soudním řízení, které splnilo minimální normy pro řízení o nesporných nárocích⁹⁶;
- Rozhodnutí bylo ve stanovených případech vydáno v členském státě EU, ve kterém má dlužník bydliště ve smyslu článku 59 Nařízení Brusel I.⁹⁷

Pokud tedy některé rozhodnutí splní výše uvedené podmínky a je prohlášeno za evropský exekuční titul, je toto rozhodnutí uznáno automaticky a bez nutnosti jakéhokoliv speciálního řízení.

Opět se zde projevuje presumovaná vzájemná důvěra mezi členskými státy jako hlavní základ principu vzájemného uznávání, který zde jako v předchozích případech funguje tak, že ruší formální řízení pro uznání rozhodnutí a zjednodušuje proces uznání.⁹⁸

2.6.4. Uznání soudních rozhodnutí podle Nařízení o evropském platebním rozkazu

Nařízení o evropském platebním rozkazu bylo přijato za cílem zjednodušit a urychlit řízení o sporech v přeshraničních případech.⁹⁹ Tyto případy se musí týkat pouze peněžitých nároků¹⁰⁰ a musí se týkat občanských a obchodních záležitostí.¹⁰¹ Snaze o zjednodušení výše uvedených případů je následně podřízen i proces uznávání rozhodnutí

⁹⁴ Článek 3 Nařízení o evropském exekučním titulu.

⁹⁵ Vzhledem k tomu, že Nařízení Brusel Ibis od 10. ledna 2015 nahradilo Nařízení Brusel I jako obecný předpis pro stanovování příslušnosti soudů a uznávání a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, může tento odkaz na pravidla určování soudní příslušnosti podle Nařízení Brusel I způsobovat potíže, jelikož se použijí pouze na řízení zahájená před 10. lednem 2015. Pokud by mělo být zahájeno řízení po tomto datu, bude se soudní příslušnost určovat již podle ustanovení Nařízení Brusel Ibis.

⁹⁶ Nárok je v tomto případě považován za nesporný, pokud dlužník proti nároku nevznesl nikdy žádné námitky podle procesních pravidel daného státu původu rozhodnutí, nebo se dlužník nezúčastnil soudního jednání, v němž bylo rozhodnutí vydáno a ani v něm nebyl zastoupen, a takovéto jednání lze považovat za konkludentní souhlas s daným nárokem, a zároveň proti danému nároku v průběhu řízení vznesl námitky, viz článek 3 odst. 1 písm. b) a c) Nařízení o evropském exekučním titulu.

⁹⁷ Článek 6 odst. 1 Nařízení o evropském exekučním titulu.

⁹⁸ Toto zjednodušení se dále projevuje v případě odmítnutí uznání, viz kapitola 3.1.3.

⁹⁹ Bod 9 preambule nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1896/2006 ze dne 12. prosince 2006, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu.

¹⁰⁰ HRADILOVÁ, Veronika. The Free Movement of Judgements within the European Union: Process of Recognition and Enforcement of foreign Judgements. In: NECKÁŘ, Jan a kol. (eds.). *Dny práva – 2008 – Days of Law*. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s. 638.

¹⁰¹ Článek 2 odst. 1 Nařízení o evropském platebním rozkazu.

jako evropského platebního rozkazu¹⁰². Uznání rozhodnutí podle nařízení probíhá automaticky bez potřeby jakéhokoliv formálního řízení, v němž by bylo rozhodnuto o tom, že bude rozhodnutí uznáno.¹⁰³

Princip vzájemného uznávání je zde tedy aplikován stejně, jako v případě předchozích nařízení. Presumovaná vzájemná důvěra mezi členskými státy EU má sloužit jako základ pro odbourávání překážek pro volný pohyb rozhodnutí jako evropský platební rozkaz v rámci evropského justičního prostoru. Mezi tyto překážky patří také zvláštní řízení, v němž by se o uznání rozhodnutí mělo rozhodnout. Proto je toto řízení odstraněno a v rámci aplikace principu vzájemného uznávání se rozhodnutí uzná automaticky tak, že se k němu přihlédne.¹⁰⁴

2.6.5. Uznání soudního rozhodnutí podle Nařízení o drobných nárocích

Nařízení o drobných nárocích se snažilo reagovat na situaci, kdy se vzhledem k finančním a časovým nárokům spojeným s vymáháním pohledávek, nevyplatí pohledávky nízké hodnoty vymáhat.¹⁰⁵ To vedlo k jistému pokřivení vnitřního trhu a porušování práv občanů EU, jelikož ti se nemohli domáhat svých práv. Nařízení o drobných nárocích tak usnadňuje vymáhání pohledávek v občanských a obchodních záležitostech, jejichž hodnota nepřesahuje 2000 EUR bez příslušenství. Zároveň na rozdíl od Nařízení o evropském exekučním titulu a Nařízení o evropském platebním rozkazu není toto nařízení omezeno pouze na nesporné nároky.¹⁰⁶

Princip vzájemného uznávání je v případě Nařízení o drobných nárocích aplikován stejně, jako v případě předchozích nařízení. Uznávání tak tedy probíhá automaticky bez nutnosti vést za tímto účelem zvláštní řízení.¹⁰⁷ Presumovaná vzájemná důvěra projevující se v podobě principu vzájemného uznávání vedla k tomu, že bylo odstraněno formální řízení, v němž by bylo rozhodnuto o uznání rozhodnutí. Uznání se tak odehrává ve formě přihlédnutí k danému rozhodnutí, jež má být uznáno.

---

¹⁰² K tomu, aby bylo rozhodnutí možné označit za evropský platební rozkaz, je nutné, aby byly splněny formální požadavky, jež jsou na tento platební rozkaz podle nařízení kladeny. Viz články 3-4 a 12-14 Nařízení o evropském platebním rozkazu.

¹⁰³ Článek 19 Nařízení o evropském platebním rozkazu.

¹⁰⁴ Proces uznávání je dále zjednodušen i díky změnám v oblasti odmítnutí uznání, čemuž se věnuje kapitola 3.1.4.

¹⁰⁵ Bod 7 preambule nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007 ze dne 11. července 2007, kterým se zavádí evropské řízení o drobných nárocích.

¹⁰⁶ PAUKNEROVÁ, 2008, op. cit. S. 371-372.

¹⁰⁷ Článek 20 odst. 1 Nařízení o drobných nárocích.

2.6.6. Uznání soudních rozhodnutí podle Nařízení o výživném

Uznání rozhodnutí podle Nařízení o výživném je poznamenáno skutečností, že uznání a následně výkon rozhodnutí jsou upraveny dvojím způsobem.

Tato skutečnost je způsobena komplikovaným jednáním ohledně Haagské úmluvy z roku 2007, jež měla obsahovat jak pravidla pro určení soudní příslušnosti, tak také pravidla pro uznání a výkon rozhodnutí a především kolizní pravidla pro určení rozhodného práva. Vzhledem k odporu Velké Británie a Irska k sjednocení kolizních norem¹⁰⁸ byla tato problematika nakonec z textu úmluvy vyjmuta a inkorporována do textu Haagského protokolu z roku 2007.¹⁰⁹ To tedy znamená, že existují smluvní státy Haagské úmluvy z roku 2007, které sjednotily pravidla v oblasti vyživovací povinnosti jak pro stanovení rozhodného práva, tak i pro určení příslušného soudu a následného uznání a výkonu rozhodnutí, a státy, které participují pouze na posledních dvou oblastech. Smluvní stranou Haagské úmluvy je také EU, která je také smluvní stranou Haagského protokolu z roku 2007¹¹⁰.¹¹¹ Vzhledem k tomu, že Haagský protokol z roku 2007 se nevztahuje na všechny členské státy, zavedlo Nařízení o výživném zvláštní systém uznání a výkonu rozhodnutí pro rozhodnutí z členských států EU vázaných Haagským protokolem z roku 2007, a zvláštní systém uznání a výkonu rozhodnutí pro členské státy EU, které tímto protokolem nejsou vázány.

V případě, že má být na uznání rozhodnutí aplikován postup podle oddílu I Nařízení o výživném,¹¹² je rozhodnutí uznáno bez toho, aniž by bylo nutné o uznání rozhodnout ve zvláštním řízení.¹¹³ Postup je tedy stejný, jako v případě předchozích nařízení, kdy v rámci principu vzájemného uznávání dochází k uznání rozhodnutí tak, že se k němu přihlédne. Postup podle oddílu I se shoduje s postupem podle oddílu II,¹¹⁴ tzn. že

---

¹⁰⁸ TUROŇOVÁ, Jana; SEHNÁLEK, David. Nařízení o výživném a postavení mezinárodních smluv v Evropské unii. *Právník*. 2010, vol. 148, no. 3, s. 235-236.

¹⁰⁹ LOJDA, Jiří. Příslušnost soudu, uznání a výkon rozhodnutí ve věcech vyživovací povinnosti v rámci EU. *Právo a rodina*. 2013, vol. 15, no. 2, s. 7.

¹¹⁰ Díky svému zvláštnímu postavení v EU není smluvní stranou Haagského protokolu Velká Británie, viz Rozhodnutí Rady ze dne 30. listopadu 2009 o uzavření Haagského protokolu ze dne 23. listopadu 2007 o právu rozhodném pro vyživovací povinnosti Evropským společenstvím.

¹¹¹ KOZÁREK, Tomáš. Influence of the Hague Convention on the International Recovery of Child Support and Other forms of Family Maintenance on EU Law and the Law of EU Member States. In: DRLIČKOVÁ Klára a kol. (eds.). *COFOLA INTERNATIONAL 2014*. Brno: Masarykova univerzita, 2014, s. 221, 228-230.

¹¹² Tj. postup pro členské státy EU vázané Haagským protokolem z roku 2007.

¹¹³ Článek 17 odst. 1 Nařízení o výživném.

¹¹⁴ Tj. postup pro členské státy EU, které nejsou vázány Haagským protokolem z roku 2007.

pro uznání rozhodnutí není potřeba žádné zvláštní řízení a dochází k němu automaticky tak, že se k rozhodnutí přihlédne.¹¹⁵

Rozdíly mezi celkovým postupem podle oddílu I a oddílu II se projevují až později ve fázi prohlášení rozhodnutí za vykonatelné a také v případě možností odmítnout rozhodnutí uznat, jimž se věnuje kapitola 3.1.6.¹¹⁶

2.6.7. Uznání soudních rozhodnutí podle Nařízení o dědictví

Nařízení o dědictví se použije na uznání a výkon rozhodnutí v oblasti dědění majetku zemřelých osob.¹¹⁷ Nařízení se v případě procesu uznávání rozhodnutí drží již osvědčeného způsobu aplikace principu vzájemného uznávání, kdy rozhodnutí vydané v oblasti dědění majetku v jednom členském státě EU je uznáno v jiném členském státě EU zcela automaticky bez nutnosti proběhnutí zvláštního řízení, v němž by bylo o uznání rozhodnutí rozhodnuto.¹¹⁸

O uznání se rozhoduje v rámci soudního řízení pouze tehdy, pokud se fakt, že má být rozhodnutí uznáno, stane mezi stranami sporným. V takovém případě může kterákoliv strana navrhnout, aby bylo o uznání rozhodnuto v rámci řízení o prohlášení rozhodnutí za vykonatelné.¹¹⁹ Soud v tomto případě může rozhodovat buď o tom, že má být rozhodnutí uznáno, nebo v rámci posouzení návrhu na odmítnutí uznání rozhodnout o jeho odmítnutí. Zároveň může být také o uznání rozhodnuto ve zvláštním řízení v případě, že je problematika uznání rozhodnutí předběžnou otázkou v rámci jiného řízení.¹²⁰

Kromě výše uvedených situací je ovšem uznání rozhodnutí bezformální a automatické s tím, že k uznání rozhodnutí je potřeba pouze o uznání požádat.

2.6.8. Uznání soudních rozhodnutí podle Nařízení Brusel Ibis

Přijetí Nařízení Brusel Ibis mělo vyřešit některé problémy, které byly identifikovány v rámci aplikace Nařízení Brusel I. Co se týče oblasti uznání a výkonu rozhodnutí, mělo se především jednat o odstranění tzv. *exequatur*,¹²¹ což mělo zjednodušit

---

¹¹⁵ Článek 23 odst. 1 Nařízení o výživném.

¹¹⁶ Rozdíly se dále nacházejí také v procesu prohlášení rozhodnutí za vykonatelné, viz článek 17 odst. 2 a článek 23 odst. 2 Nařízení o výživném.

¹¹⁷ Článek 1 odst. 1 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012 ze dne 4. července 2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení.

¹¹⁸ Článek 39 odst. 1 ibid.

¹¹⁹ Článek 39 odst. 2 ibid.

¹²⁰ Článek 39 odst. 3 ibid.

¹²¹ Řízení, v němž je rozhodnutí prohlášeno za vykonatelné.

pohyb soudních rozhodnutí v rámci evropského justičního prostoru.¹²² V souladu s tím Evropská komise představila v prosinci 2010 návrh,¹²³ který byl následně upraven a přijat o dva roky později v prosinci 2012.

Jak již bylo naznačeno výše, změny obsažené v Nařízení Brusel Ibis se především týkají pozdějších částí procesu uznávání a výkonu rozhodnutí. Samotné uznání je postaveno na stejném využití principu vzájemného uznávání, jako bylo uznání v Nařízení Brusel I, tzn. rozhodnutí se podle Nařízení Brusel Ibis uzná automaticky a bez potřeby jakéhokoliv formálního řízení, v němž by bylo o uznání rozhodnuto.¹²⁴

Na rozdíl od svého předchůdce Nařízení Brusel Ibis již neumožňuje rozhodnout o uznání rozhodnutí v rámci řízení o prohlášení rozhodnutí za vykonatelné nebo v rámci řízení o výkonu rozhodnutí ve chvíli, kdy se stane sporným, zda má být rozhodnutí uznáno. Místo toho se může kterákoliv dotčená strana pouze obrátit na soud s žádostí o vydání rozhodnutí o neexistenci důvodů pro odmítnutí uznání podle Nařízení Brusel Ibis,¹²⁵ a tím si formálně potvrdit, že je rozhodnutí uznatelné. Stejně tak se Nařízení Brusel Ibis liší od Nařízení Brusel I v tom, že nedovoluje rozhodnout o uznání rozhodnutí v rámci řízení o předběžné otázce ve chvíli, kdy by uznání rozhodnutí bylo před soudem vzneseno jako předběžná otázka. V případě, kdy uznání rozhodnutí vyvstane jako předběžná otázka v jiném sporu, má být rozhodnutí uznáno automaticky.¹²⁶

Těmito změnami byly z procesu uznávání rozhodnutí odstraněny poslední zbytky možností, kdy by bylo možné o uznání rozhodnutí rozhodnout v rámci zvláštního formálního řízení.

2.6.9. Uznání soudních rozhodnutí podle Nařízení o insolvenční

Nařízení o insolvenční je nejmladším právním předpisem práva EU zabývajícím se problematikou uznání rozhodnutí.¹²⁷ Věcně se nařízení zabývá problematikou veřejných

---

¹²² Body 1 a 2 preambule nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012, o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.

¹²³ Komise v tomto návrhu původně navrhovala odstranění exequatur pro všechny rozhodnutí spadající do rozsahu nařízení s výjimkou pomluv a ostatních mimosmluvních záležitostí spojených se soukromými a osobními právy, viz COM(2010) 748 final Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters (Recast).

¹²⁴ Článek 36 odst. Nařízení Brusel Ibis.

¹²⁵ Článek 36 odst. 2 ibid.

¹²⁶ BEAUMONT, Paul; WALKER, Lara. Recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters in the Brussels I Recast and some lessons from it and the recent Hague Conventions for the Hague Judgments Project. *Journal of Private International Law* [online]. 2015, vol. 11, no. 1, s. 36 [cit. 2015].

¹²⁷ Nařízení bylo přijato 20. května 2015 a stalo se účinným od 26. června 2017, viz článek 84 Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/848 ze dne 20. května 2015 o insolvenčním řízení (přepřacované znění).

kolektivních řízení, včetně předběžných řízení, která jsou založena na právu upravujícím úpadek.¹²⁸ V rámci tohoto věcného vymezení dochází k uznání rozhodnutí o zahájení insolvenčního řízení, jeho průběhu a jeho ukončení.¹²⁹ Nařízení upravuje problematiku uznání rozhodnutí na dvou místech:

- Zaprvé u zásad uznání rozhodnutí, kde je jasně stanoveno, že rozhodnutí o zahájení insolvenčního řízení z jednoho členského státu EU jsou uznána ve všech ostatních členských státech EU od okamžiku, kdy nabude takové rozhodnutí účinku v členském státě jeho původu;¹³⁰
- Podruhé v případě jasného konstatování, že řízení o průběhu a skončení insolvenčního řízení, které bylo vyneseno soudem, jehož rozhodnutí o zahájení insolvenčního řízení je uznáno, jsou uznávána bez dalších formalit.¹³¹

Uznávání rozhodnutí je zde de facto rozděleno na dvě části, kdy je nejdříve uznáno rozhodnutí o zahájení insolvenčního řízení. Proces takového uznání není sice výslovně v textu nařízení upraven, ale díky tomu, že účinky zahájení insolvenčního řízení jsou bez dalších formalit stejné ve všech členských státech EU, jako v členském státě EU, kde bylo insolvenční řízení zahájeno, je možné dovodit, že uznání se děje automaticky bez potřeby žádného zvláštního řízení.¹³² Na toto uznání je následně navázáno uznání rozhodnutí o průběhu a skončení insolvenčního řízení. Pokud bylo uznáno řízení o zahájení insolvenčního řízení, jsou i ostatní insolvenční řízení spojená se zahájeným insolvenčním řízením uznána rovněž bez dalších formalit, tzn. automaticky bez potřeby zvláštního řízení, v němž by bylo o jejich uznání rozhodnuto.¹³³

Princip vzájemného uznávání se zde opět projevuje jako prvek sloužící ke zjednodušení procesu uznávání rozhodnutí.

2.7. Shrnutí

Institut uznání lze vnímat z více rovin. V procesně právní rovině představuje uznání rozhodnutí proces, v němž je ve státě uznání cizímu rozhodnutí přiřknuty stejné účinky, jako vlastním rozhodnutím a je s ním zacházeno jako s vlastním rozhodnutím daného státu.

---

¹²⁸ Článek 1 Nařízení o insolvenci.

¹²⁹ Článek 19 a 32 ibid.

¹³⁰ Článek 19 ibid.

¹³¹ Článek 32 ibid.

¹³² Článek 20 ibid.

¹³³ Článek 32 ibid.

Tento přístup, kdy je s rozhodnutím nakládáno jako s vlastním, je úzce provázán s otázkou suverenity státu, v němž má být rozhodnutí uznáno. V případě, kdy by stát bezvýjimečně trval na zachování své suverénní moci v otázkách řešení sporů spojených s jeho státním územím nebo obyvatelstvem, nebylo by možné institut uznání rozhodnutí aplikovat. To ovšem vzhledem k potřebám procesní ekonomie a rozumné alokace zdrojů jednotlivých států nehrozí a jednotlivé státy se v rámci uplatnění své suverénní moci rozhodují v určité míře uznávat rozhodnutí z jiných států.

Tato míra se může stát od státu lišit. Základní měřítko pro míru akceptace cizích rozhodnutí představuje důvěra v justici státu původu rozhodnutí. Čím vyšší důvěra mezi danými státy panuje, tím vyšší je pravděpodobnost, že se budou spoléhat na proces vydávání rozhodnutí v druhém státě a budou méně akcentovat princip korektnosti a o to více budou posouvat do popředí princip spolehlivosti. To bude mít za následek odbourávání překážek v rámci procesu uznávání rozhodnutí a jeho celkové zjednodušení a zrychlení.

V tomto ohledu došla EU v případě uznání rozhodnutí velmi daleko. Členské státy EU spolu spolupracují v oblasti civilního soudnictví v rámci evropského justičního prostoru. Základním principem této spolupráce je vzájemná důvěra, která je nepostradatelnou premisou pro uplatnění principu vzájemného uznávání, který je zakotven jak v judikatuře SDEU, tak také v primárním právu EU. Ten se v případě uznání soudních rozhodnutí projevuje tak, že soudní rozhodnutí pocházející z jednoho členského státu EU se uznají v jiném členském státu EU automaticky bez potřeby zvláštního soudního řízení, v němž by bylo o uznání rozhodnuto. K danému rozhodnutí se při uznání přihlédne. I když z tohoto pravidla existují určité výjimky, jedná se o obecné pravidlo, které se aplikuje ve všech předpisech práva EU zabývajících se problematikou uznání a výkonu rozhodnutí.

3. Odmítnutí uznání soudního rozhodnutí a postavení výhrady veřejného pořádku

I přes vzájemně projevovanou důvěru mezi státy v podobě vzájemného uznávání soudních rozhodnutí si tyto státy vždy ponechávají možnosti, na jejichž základě by mohly uznání rozhodnutí odmítnout. Jedná se o částečný projev principu korektnosti, kdy si stát nastaví určité minimální standardy nebo mantinely, v nichž se uznávané soudní rozhodnutí musí pohybovat. Ve chvíli, kdy by soudní rozhodnutí tyto standardy nesplňovalo, soud daného státu by jej odmítl uzнат. Jako příklad si zde můžeme uvést právní úpravu obsaženou v ZMPS.

ZMPS stanovuje 6 důvodů, které umožňují odmítnout uzнат soudní rozhodnutí. Soudní rozhodnutí je tedy možné odmítnout:

- Pokud existuje výlučná pravomoc českých soudů, tzn. pouze české soudy jsou oprávněny o dané věci rozhodovat a cizí rozhodnutí tak nemůže být uznáno;
- Pokud se o téže věci vede řízení před českými soudy a toto řízení bylo zahájeno jako první, tzn. řízení před soudem, jehož rozhodnutí má být uznáno, bylo zahájeno později, než řízení před českým soudem;
- Pokud o téže věci bylo již pravomocně rozhodnuto českým soudem nebo bylo v České republice již uznáno rozhodnutí o téže věci ze třetího státu;
- Pokud v rámci řízení před soudem cizího státu bylo postupováno tak, že byla účastníkům řízení odňata možnost řádně se řízení zúčastnit, tzn. účastníci neměli možnost v rámci řízení hájit své zájmy;
- Pokud by uznání rozhodnutí bylo zjevně v rozporu s veřejným pořádkem České republiky;
- Pokud není zaručena vzájemnost v uznávání rozhodnutí mezi Českou republikou a dotčeným státem^{134, 135}

Jak je vidno, existuje celá škála důvodů, jež si mohou státy stanovit jako důvody pro odmítnutí uznání soudního rozhodnutí. Stejně jako Česká republika, tak také EU si stanovila ve svých předpisech zabývajících se problematikou uznání a výkonu rozhodnutí

---

¹³⁴ Tato vzájemnost se nevyžaduje v případech, kdy cizí rozhodnutí nesměřuje proti občanovi České republiky nebo české právnické osobě, viz § 15 odst. 1 písm. f) ZMPS.

¹³⁵ KOZÁREK, Tomáš. Recognition and Enforcement of Foreign Judgements. In: ROZEHNALOVÁ, Naděžda; DRLIČKOVÁ, Klára a kol. *Czech Private International Law*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2015, s. 68-69.

mezi členskými státy EU několik důvodů, jež mohou vést k odmítnutí uznání soudního rozhodnutí z jiného členského státu EU.

V této kapitole budou představeny důvody pro odmítnutí uznání soudního rozhodnutí podle jednotlivých předpisů EU zabývajících se problematikou uznání soudních rozhodnutí. V rámci těchto důvodů bude speciální pozornost věnována výhradě veřejného pořádku a samotnému pojmu a institutu veřejný pořádek, významu výhrady veřejného pořádku a jejího použití v rámci práva EU.

3.1. Důvody pro odmítnutí uznání soudního rozhodnutí podle předpisů práva EU

Všechny předpisy práva EU zabývajících se problematikou uznání soudních rozhodnutí se ve svém textu snaží reflektovat potřebu, jež by se dala vyjádřit zjednodušeným úslovím „důvěřuj, ale prověřuj“. Potřeba nějakým způsobem kontrolovat¹³⁶ soudní rozhodnutí, která jsou v rámci evropského justičního prostoru zasílána k uznání soudům jednotlivých členských států, je silně limitována deklarovanou vzájemnou důvěrou mezi členskými státy EU a principem volného pohybu soudních rozhodnutí v evropském justičním prostoru¹³⁷.

I přes výše uvedené překážky, jimiž je kontrola soudních rozhodnutí silně omezována, bylo ponecháno členským státům několik možností, při nichž by mohly uplatnit alespoň formální kontrolu soudních rozhodnutí a na jejím základě odmítnout uznat dané soudní rozhodnutí.

Aby bylo možné si lépe představit, na základě čeho je možné v rámci evropského justičního prostoru odmítnout uznat soudní rozhodnutí, budou v následujících podkapitolách stručně analyzovány v chronologickém pořadí všechny předpisy EU zabývajících se uznáním a výkonem soudních rozhodnutí z pohledu možných důvodů, jež poskytují pro odmítnutí uznání rozhodnutí.

3.1.1. Odmítnutí uznání soudního rozhodnutí podle Nařízení Brusel I

Jak bylo uvedeno v kapitole 2.6.1., i přesto, že od 10. ledna 2015 bylo Nařízení Brusel I nahrazeno Nařízením Brusel Ibis, je stále nutné s ním pracovat, a proto se nelze

---

¹³⁶ Ve smyslu zjištění souladu daného soudního rozhodnutí s principy, na nichž je právní řád státu uznání založen.

¹³⁷ Významným projevem této důvěry je zákaz přezkumu soudního rozhodnutí ve věci samé, tj. je zakázán meritorní přezkum rozhodnutí soudu z členského státu původu viz např. článek 52 Nařízení Brusel Ibis. Pokud by byl meritorní přezkum uznávaného soudního rozhodnutí povolen, ztratil by institut uznání svůj smysl a nebylo by možné naplnit cíl evropského justičního prostoru v podobě volného pohybu soudních rozhodnutí.

ani vyhnout zhodnocení možností pro odmítnutí uznání rozhodnutí podle něj, jelikož bude stále možné odmítnout uznání rozhodnutí, která byla vydána v řízeních, jež byla zahájena před 10. lednem 2015. Z tohoto důvodu je pro problematiku odmítnutí uznání soudních rozhodnutí mezi členskými státy EU toto nařízení i dnes relevantní.

Nařízení stanovuje celkem pět důvodů, jež mohou ospravedlnit, že soud členského státu odmítne uznat rozhodnutí z jiného členského státu. Uznání rozhodnutí se odmítne, pokud:

- Rozhodnutí je ve zjevném rozporu s veřejným pořádkem členského státu EU, v němž se žádá o uznání rozhodnutí;
- Žalovanému, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, nebylo s dostatečným předstihem a vhodným způsobem doručeno oznámení o zahájení řízení, což mu znemožnilo se řízení zúčastnit nebo se na něj dostatečně připravit¹³⁸;
- Existuje rozhodnutí mezi týmiž stranami, které vydal soud členského státu, v němž se žádá o uznání rozhodnutí;
- Existuje dřívější rozhodnutí mezi týmiž stranami v téže věci, které vydal soud jiného členského státu nebo třetího státu^{139,140};
- Pokud o meritu věci rozhodoval soud, který k tomu nebyl podle Nařízení Brusel I příslušný, a jednalo se zároveň o záležitost, která spadá pod spotřebitelské spory, spory z oblasti pojištění nebo soud nerespektoval výlučnou příslušnost jiného soudu členského státu EU podle Nařízení Brusel I.¹⁴¹

Vzhledem k tomu, že se rozhodnutí podle Nařízení Brusel I uznává automaticky, není možné uplatnit výše uvedené důvody pro odmítnutí uznání v řízení o uznání rozhodnutí. Tyto důvody mohou být nejdříve vzneseny až v rámci řízení o prohlášení rozhodnutí za vykonatelné.¹⁴²

Zároveň platí, že soud, jenž posuzuje výše uvedené důvody pro odmítnutí uznání, nemůže přezkoumávat rozhodnutí ve věci samé.¹⁴³

---

¹³⁸ To ovšem neplatí, pokud žalovaný nevyužil opravný prostředek proti rozhodnutí, i když k tomu měl příležitost.

¹³⁹ Takovéto dřívější rozhodnutí musí splňovat požadavky pro jeho uznání v členském státě EU, v němž se o uznání bude žádat.

¹⁴⁰ Článek 34 Nařízení Brusel I.

¹⁴¹ Článek 35 *ibid.*

¹⁴² Případně v řízení o předběžné otázce podle článku 33 odst. 3 Nařízení Brusel I.

¹⁴³ Článek 45 odst. 2 Nařízení Brusel I.

3.1.2. Odmítnutí uznání soudního rozhodnutí podle Nařízení Brusel IIbis

Nařízení Brusel IIbis v souladu se svou věcnou působností rozlišuje důvody pro odmítnutí uznání rozhodnutí ve věci rozvodu, rozluky nebo prohlášení manželství za neplatné a pro rozhodnutí ve věci rodičovské zodpovědnosti.

V případě rozhodnutí ve věci rozvodu, rozluky nebo prohlášení manželství za neplatné může soud členského státu EU odmítnout uznat rozhodnutí z jiného členského státu EU, pokud:

- Je uznání rozhodnutí ve zřejmém rozporu s veřejným pořádkem členského státu, v němž se o uznání žádá;
- Odpůrci, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, nebylo s dostatečným předstihem a vhodným způsobem doručeno oznámení o zahájení řízení, což mu znemožnilo se řízení zúčastnit nebo se na něj dostatečně připravit¹⁴⁴;
- Existuje rozhodnutí mezi stejnými stranami, které vydal soud členského státu, v němž se žádá o uznání rozhodnutí;
- Existuje dřívější rozhodnutí mezi týmiž stranami v téže věci, které vydal soud jiného členského státu nebo třetího státu¹⁴⁵ ¹⁴⁶

V případě rozhodnutí ve věci rodičovské zodpovědnosti může soud členského státu EU odmítnout uznat rozhodnutí z jiného členského státu EU pokud:

- Je uznání rozhodnutí ve zřejmém rozporu s veřejným pořádkem členského státu, v němž se o uznání žádá, přičemž jsou vzaty v úvahu zájmy dítěte;
- Bylo rozhodnutí vydáno, aniž by bylo umožněno právo dítěte být vyslechnuto¹⁴⁷, a tím byly porušeny základní procesní zásady v členském státě EU;
- Odpůrci, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, nebylo s dostatečným předstihem a vhodným způsobem doručeno oznámení o zahájení řízení, což mu znemožnilo se řízení zúčastnit nebo se na něj dostatečně připravit¹⁴⁸;

---

¹⁴⁴ Toto neplatí, pokud se zjistí, že odpůrce rozhodnutí jednoznačným způsobem přijal.

¹⁴⁵ Takovéto dřívější rozhodnutí musí splňovat požadavky pro jeho uznání v členském státě EU, v němž se o uznání bude žádat.

¹⁴⁶ Článek 22 Nařízení Brusel IIbis.

¹⁴⁷ S výjimkou naléhavých případů.

¹⁴⁸ Toto neplatí, pokud se zjistí, že odpůrce rozhodnutí jednoznačným způsobem přijal.

- O to požádá jakákoliv osoba tvrdící, že rozhodnutí zasahuje do jejích rodičovské zodpovědnosti, a rozhodnutí bylo vydáno, aniž by byla tato osoba vyslechnuta;
- Existuje rozhodnutí mezi stejnými stranami, které vydal soud členského státu, v němž se žádá o uznání rozhodnutí;
- Existuje dřívější rozhodnutí mezi týmiž stranami v téže věci, které vydal soud jiného členského státu nebo třetího státu¹⁴⁹.¹⁵⁰

I zde v obou případech platí pravidlo, že není možné v rámci posuzování toho, zda má být uznání rozhodnutí odmítnuto, přezkoumávat rozhodnutí ve věci samé.¹⁵¹

3.1.3. Odmítnutí uznání soudního rozhodnutí podle Nařízení o evropském exekučním titulu

Nařízení o evropském exekučním titulu se od předchozích dvou předpisů EU zásadně liší v tom smyslu, že proti uznání rozhodnutí jako evropského exekučního titulu nelze podat žádný protest.¹⁵² To fakticky znamená, že uznání rozhodnutí, jež je označeno jako evropský exekuční titul, není možné nijak odmítnout. Jedná se o výsledek snahy co nejvíce zjednodušit proces uznávání, prohlášení rozhodnutí za vykonatelné a samotného výkonu rozhodnutí.¹⁵³

Neznamená to ovšem, že by povinný neměl možnost se proti evropskému exekučnímu titulu bránit. Je mu dána možnost bránit se až při výkonu samotného rozhodnutí. V jeho průběhu může povinný navrhnout zamítnutí výkonu evropského exekučního titulu pro neslučitelnost s jiným rozhodnutím. Výkon rozhodnutí může být tedy zamítnut pouze pod podmínkou, že existuje dřívější rozhodnutí z jiného členského státu EU nebo třetího státu, které je neslučitelné s rozhodnutím, jež má být vykonáno, a které se týká téže věci mezi stejnými stranami, a bylo vydáno v členském státě výkonu nebo splňuje podmínky nezbytné pro uznání rozhodnutí v členském státě výkonu a nebylo možné vznést proti neslučitelnosti rozhodnutí námitku v řízení před soudem původu rozhodnutí.¹⁵⁴

---

¹⁴⁹ Takovéto dřívější rozhodnutí musí splňovat požadavky pro jeho uznání v členském státě EU, v němž se o uznání bude žádat.

¹⁵⁰ Článek 23 Nařízení Brusel IIbis.

¹⁵¹ Článek 26 ibid.

¹⁵² Článek 5 Nařízení o exekučním titulu.

¹⁵³ PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 209.

¹⁵⁴ Článek 21 Nařízení o exekučním titulu.

Zároveň platí, že rozhodnutí, jež je označeno za evropský exekuční titul musí splňovat minimální nároky, jež na ně Nařízení o exekučním titulu klade¹⁵⁵, a které mají zajistit jisté minimální standardy ochrany práv jednotlivých stran sporu.¹⁵⁶

3.1.4. Odmítnutí uznání soudního rozhodnutí podle Nařízení o evropském platebním rozkazu

Možnosti odmítnutí uznání rozhodnutí jako evropského platebního rozkazu v členském státě EU jsou poznamenány faktem, že evropský platební rozkaz byl koncipován na obdobných principech, jako normální platební rozkaz. Z tohoto důvodu je celý proces uznávání modifikován.¹⁵⁷ Pokud je tedy rozhodnutí označeno za evropský platební rozkaz, je možné proti němu ve lhůtě třiceti dnů od doručení podat odpor¹⁵⁸. Pokud se tak nestane, je evropský platební rozkaz v daném členském státě EU uznán.¹⁵⁹ Toto uznání je možné zvrátit pouze v rámci výjimečného opravného prostředku, jímž je přezkum ve výjimečných případech,¹⁶⁰ který ovšem provádí soud členského státu původu rozhodnutí¹⁶¹.¹⁶² Pokud tento prostředek není využit nebo v rámci řízení o něm je shledáno, že evropský platební rozkaz netrpí žádnými vadami, není možné uznání rozhodnutí již nijak zabránit. Bránit se proti účinkům rozhodnutí je umožněno již pak pouze ve vykonávací fázi v rámci návrhu na zamítnutí výkonu rozhodnutí.¹⁶³

Nařízení o evropském platebním rozkazu tak tedy podobně jako Nařízení o evropském exekučním titulu eliminuje možnosti zabránit uznání rozhodnutí jako takovému. Zároveň ovšem platí, že k tomu, aby bylo rozhodnutí označeno jako evropský platební rozkaz se vším, co se sebou přináší, je nutné, aby splňovalo tzv. minimální normy,

---

¹⁵⁵ Jedná se o tzv. minimální normy pro řízení o nesporných nárocích. Tyto normy se především zaměřují na náležité doručení oznámení o zahájení řízení povinnému a na informace, které mu mají být sděleny v rámci dokladu o zahájení řízení, viz. články 12-17 Nařízení o evropském exekučním titulu.

¹⁵⁶ KOZÁREK, Tomáš. *Uznání a výkon rozhodnutí podle nařízení Rady (ES) č. 4/2009*. 2013. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Vedoucí práce Zdeněk Kapitán. s. 54.

¹⁵⁷ SMOLÍK, Petr. Řízení o vydání evropského platebního rozkazu. *Právní fórum*. 2009, vol. 6, no. 12, s. 519.

¹⁵⁸ Článek 16 Nařízení o evropském platebním rozkazu.

¹⁵⁹ KOZÁREK, 2013, op. cit., s. 56.

¹⁶⁰ Jedná se o případy, kdy bylo oznámení o vydání evropského platebního rozkazu doručeno povinnému předepsaným způsobem, ale doručení nebylo provedeno dostatečně včas, takže se povinný nemohl dostatečně hájit bez jakéhokoliv zavinění z jeho strany, nebo povinný nemohl popřít nárok obsažený v evropském platebním rozkazu v důsledku vyšší moci nebo mimořádných jím nezaviněných okolností.

¹⁶¹ Nejedná se tak tedy o prostředek, s jehož pomocí je možné zpochybnit či napadnout samotné uznání, ale pokud mu soud původu rozhodnutí vyhoví, ovlivní to samozřejmě i uznání rozhodnutí v daném členském státě EU, v němž se o uznání bude žádat.

¹⁶² Článek 20 Nařízení o evropském platebním rozkazu.

¹⁶³ Článek 22 *ibid.*

jejichž úkolem je zajistit povinnému možnost bránit se proti evropskému platebnímu rozkazu.¹⁶⁴

3.1.5. Odmítnutí uznání soudního rozhodnutí podle Nařízení o drobných nárocích

Nařízení o drobných nárocích v otázce možností ohledně odmítnutí uznání rozhodnutí pokračuje v trendu, který nastavila Nařízení o evropském exekučním titulu a Nařízení o evropském platebním rozkazu. Uznání rozhodnutí podle tohoto nařízení není možné odmítnout.¹⁶⁵

Stejně jako předchozí dvě nařízení zavádějící speciální tituly, s nimiž je možné se v rámci evropského justičního prostoru domáhat svých pohledávek, i Nařízení o drobných nárocích dává možnost bránit se proti rozhodnutí vydané v řízení o drobných nárocích pouze až ve fázi výkonu tohoto rozhodnutí. Prostředkem této obrany je návrh na zamítnutí výkonu rozhodnutí. K tomu, aby bylo možné výkon rozhodnutí zamítnout, je nutné, aby existovalo dřívější rozhodnutí z jiného členského státu EU nebo třetího státu, které je s rozhodnutím, které má být vykonáno, neslučitelné. Neslučitelným je rozhodnutí v tom případě, pokud se dřívější rozhodnutí dotýkalo stejného sporu mezi stejnými stranami, bylo vydáno v členském státě EU, v němž má být vykonáno, nebo splňuje podmínky tohoto státu pro uznání rozhodnutí a proti jeho neslučitelnosti nebyla, a ani nemohla být, podána námítka v řízení, v němž bylo rozhodnutí o drobném nároku vydáno.¹⁶⁶

I v případě Nařízení o drobných nárocích je nutné, aby rozhodnutí vydané v řízení o drobných nárocích splňovalo určitá minimální kritéria¹⁶⁷, po jejichž splnění bude moci rozhodnutí požívat všech výhod, které mu Nařízení o drobných nárocích poskytuje,¹⁶⁸ včetně nemožnosti napadnout jeho uznání.

3.1.6. Odmítnutí uznání soudního rozhodnutí podle Nařízení o výživném

Nařízení o výživném je, jak již bylo v předchozích kapitolách řečeno, specifické v tom, že obsahuje dvě možnosti, jak může být rozhodnutí uznáno a následně vykonáno.

---

¹⁶⁴ Článek 13, 14 a 15 Nařízení o evropském platebním rozkazu.

¹⁶⁵ Článek 20 odst. 1 Nařízení o drobných nárocích.

¹⁶⁶ Článek 22 *ibid.*

¹⁶⁷ Těmito minimálními kritérii jsou nároky na doručení oznámení o zahájení řízení o drobných nárocích, které jsou souhrnně označeny jako minimální normy pro přezkum rozhodnutí. Ty jasně říkají, že pokud není oznámení o zahájení řízení doručeno předepsaným způsobem, a toto způsobí, že žalovaný neměl čas se hájit před soudem, nebo pokud žalovaný se nemohl před soudem hájit kvůli vyšší moci nebo mimořádných nezaviněných okolností, má žalovaný právo na přezkum rozhodnutí, viz článek 18 Nařízení o drobných nárocích.

¹⁶⁸ Článek 18 Nařízení o drobných nárocích.

V souladu s tímto rozdělením je nutné také posuzovat možnosti odmítnutí uznání rozhodnutí.

Pokud je rozhodnutí uznáváno podle oddílu I Nařízení o výživném, není možné uznání tohoto rozhodnutí napadnout.¹⁶⁹ Uznání rozhodnutí podle oddílu I je možné zabránit pouze jedním způsobem, a to před soudem země původu rozhodnutí. Pokud by bylo rozhodnutí orgánem členského státu EU, v němž bylo rozhodnutí vydáno, zrušeno, nebylo by možné se domáhat uznání tohoto rozhodnutí.¹⁷⁰ V tomto ohledu je postup podle oddílu I Nařízení o výživném podobný jako v případech předchozích tří nařízení. Na rozdíl od nich ovšem Nařízení o výživném neobsahuje úpravu minimálních požadavků, jež musí uznávané rozhodnutí splňovat¹⁷¹, což lze považovat za určitý handicap dané právní úpravou.

Bránit se proti účinkům uznávaného rozhodnutí je možné pouze dvěma způsoby:

- Podáním návrhu na přezkum ve chvíli, kdy se povinný nemohl zúčastnit jednání před soudem, který uznávané rozhodnutí vydal;¹⁷²
- Domáháním se odložení nebo odmítnutí výkonu.¹⁷³

První prostředek obrany lze podat před příslušným soudem členského státu původu rozhodnutí. Z tohoto pohledu jej tedy nelze považovat za přímou možnost napadnout uznání rozhodnutí. Pouze v případě, že by soud členského státu EU, v němž bylo rozhodnutí vydáno, rozhodnutí zrušil, mělo by to za následek zpochybnění uznání rozhodnutí.

Druhá možnost představuje obranu před samotným výkonem rozhodnutí, a proto lze potvrdit, že uznání rozhodnutí podle oddílu I Nařízení o výživném nelze odmítnout.

Jiná situace nastává ve chvíli, pokud má být rozhodnutí uznáno podle oddílu II. Zde Nařízení o výživném vyjmenovává několik důvodů, pro něž lze odmítnout uznání rozhodnutí. Jedná se o:

- Zjevný rozpor s veřejným pořádkem uznávajícího členského státu EU;
- Vadu při doručování rozhodnutí, jež bylo vydáno v nepřítomnosti povinného, a tato vada zapříčinila, že se povinný nemohl s dostatečným předstihem připravit na jednání¹⁷⁴;

---

¹⁶⁹ Článek 17 odst. 1 Nařízení o výživném.

¹⁷⁰ RAUSCHER, Thomas a kol. *Europäisches Zivilprozess- und Kollisionrecht EuZPR/EuIPR: Kommentar: Bearbeitung 2010: BrüsselIIaVO, EG-UNTVO, EG-ErbVO, HUntStProt 2007*. 1. vys. München: Sellier European Law Publishers GmbH, 2010, s. 592.

¹⁷¹ SCHMIDT, Claudia a kol. *Internationale Unterhaltsrealisierung: Rechtsgrundlagen: und Praktische Anwendung*. 1. vyd. Baden-Badeb: Nomos Verlagsgesellschaft, 2011, s. 32-33.

¹⁷² Článek 19 Nařízení o výživném.

¹⁷³ Článek 21 *ibid.*

- Neslučitelnost daného rozhodnutí s jiným rozhodnutím vydaným v členském státě EU, v němž je o uznání žádáno;
- Neslučitelnost daného rozhodnutí s jiným rozhodnutím, které bylo vydáno v jiném členském státě nebo ve třetím státě a splňuje podmínky pro uznání v členském státě, v němž je uznání navrhováno.¹⁷⁵

Nařízení o výživném zároveň konstatuje, že je zcela vyloučen přezkum rozhodnutí ve věci samé v členském státě EU, v němž bylo požádáno o uznání tohoto rozhodnutí.¹⁷⁶

3.1.7. Odmítnutí uznání soudního rozhodnutí podle Nařízení o dědictví

Nařízení o dědictví představuje jeden z trojice nejnovějších právních předpisů práva EU zabývajících se problematikou uznání a výkonu rozhodnutí¹⁷⁷. Jako takové i ono umožňuje v jasně specifikovaných případech odmítnout uznat rozhodnutí týkající se dědických záležitostí. Uznání rozhodnutí je možné odmítnout v případě, že:

- Je ve zřejmém rozporu s veřejným pořádkem členského státu EU, ve kterém se žádá o uznání rozhodnutí;
- Odpůrci, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, nebylo s dostatečným předstihem a vhodným způsobem doručeno oznámení o zahájení řízení, což mu znemožnilo se řízení zúčastnit nebo se na něj dostatečně připravit¹⁷⁸;
- Existuje rozhodnutí mezi týmiž stranami, které vydal soud členského státu, v němž se žádá o uznání rozhodnutí;
- Existuje dřívější rozhodnutí mezi týmiž stranami v téže věci, které vydal soud jiného členského státu nebo třetího státu^{179, 180}.

I v případě Nařízení o dědictví platí, že přezkum věci samé při zkoumání, zda má být uznání rozhodnutí odmítnuto, je zcela vyloučen.¹⁸¹

---

¹⁷⁴ Toto neplatí v případě, že žalovaný nevyužil řádný opravný prostředek proti rozhodnutí, jež má být uznáno, i když k tomu měl možnost.

¹⁷⁵ Článek 24 Nařízení o výživném.

¹⁷⁶ Článek 42 *ibid.*

¹⁷⁷ Nařízení bylo přijato 4. července 2012 a celé vstoupilo v platnost od 17. srpna 2017.

¹⁷⁸ Toto neplatí, pokud se zjistí, že odpůrce rozhodnutí jednoznačným způsobem přijal.

¹⁷⁹ Takovéto dřívější rozhodnutí musí splňovat požadavky pro jeho uznání v členském státě EU, v němž se o uznání bude žádat.

¹⁸⁰ Článek 40 Nařízení o dědictví.

¹⁸¹ Článek 41 *ibid.*

3.1.8. Odmítnutí uznání soudního rozhodnutí podle Nařízení Brusel Ibis

Nařízení Brusel Ibis nahrazuje od 10. ledna 2015¹⁸² Nařízení Brusel I jako obecný právní předpis pro uznání a výkon rozhodnutí mezi členskými státy EU. V souladu s Nařízením Brusel Ibis má soud členského státu EU, u něž je žádáno o uznání rozhodnutí, toto uznání odepřít, pokud:

- Je uznání rozhodnutí ve zřejmém rozporu s veřejným pořádkem členského státu, v němž se o uznání žádá;
- Žalovanému, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, nebylo s dostatečným předstihem a vhodným způsobem doručeno oznámení o zahájení řízení, což mu znemožnilo se řízení zúčastnit nebo se na něj dostatečně připravit¹⁸³;
- Existuje-li rozhodnutí mezi týmiž stranami, které vydal soud členského státu, v němž se žádá o uznání rozhodnutí;
- Existuje-li dřívější rozhodnutí mezi týmiž stranami v téže věci, které vydal soud jiného členského státu nebo třetího státu¹⁸⁴.
- Žalovanou stranou je pojistník, pojištěný, oprávněná osoba z pojistné smlouvy, poškozený, spotřebitel nebo zaměstnanec a rozhodnutí je v rozporu s ustanoveními upravujícími příslušnost pro pojistné, spotřebitelské a individuální pracovní smlouvy;
- Při vydání rozhodnutí nebyla nerespektována ustanovení Nařízení Brusel Ibis k výlučné příslušnosti^{185, 186}.

Na rozdíl od Nařízení Brusel I přináší Nařízení Brusel Ibis menší změny v důvodech, pro něž je možné odmítnout uznání rozhodnutí. Tyto drobné změny je nutné vnímat především z pohledu dlouhodobé potřeby práva EU chránit slabší strany smluvních vztahů. Z tohoto důvodu jsou pro tyto vztahy vyčleněna speciální ustanovení ohledně soudní příslušnosti a stanoveny zvláštní důvody pro odmítnutí uznání rozhodnutí.

Hlavní rozdíl mezi Nařízením Brusel I a Nařízením Brusel Ibis v případě odmítnutí uznání ovšem leží v posunu možnosti napadnout uznání rozhodnutí. Podle Nařízení Brusel Ibis je možné zpochybnit uznání rozhodnutí až v rámci řízení o výkonu rozhodnutí, jelikož

---

¹⁸² Článek 81 Nařízení Brusel Ibis.

¹⁸³ Toto neplatí, pokud se zjistí, že žalovaný nevyužil možnost podat proti rozhodnutí řádný opravný prostředek, i když tuto možnost měl.

¹⁸⁴ Takovéto dřívější rozhodnutí musí splňovat požadavky pro jeho uznání v členském státě EU, v němž se o uznání bude žádat.

¹⁸⁵ Kapitola II oddíl 6 Nařízení Brusel Ibis.

¹⁸⁶ Článek 45 odst. 1 *ibid.*

řízení o prohlášení rozhodnutí za vykonatelné, tzv. *exequatur*, bylo v rámci Nařízení Brusel Ibis zrušeno^{187, 188}.

Z výše uvedeného pravidla existuje pouze jedna výjimka, a to v případě, kdy se otázka odmítnutí uznání rozhodnutí stane předběžnou otázkou v jiném řízení, a na jejím zodpovězení závisí výsledek tohoto řízení. V takovém případě je soud řešící hlavní věc oprávněn rozhodnout o odmítnutí uznání rozhodnutí.¹⁸⁹

Na závěr je nutné dodat, že také Nařízení Brusel Ibis, stejně jako Nařízení Brusel I, obsahuje zákaz přezkumu rozhodnutí ve věci samé.¹⁹⁰

3.1.9. Odmítnutí uznání soudního rozhodnutí podle Nařízení o insolventci

Posledním právním předpisem zabývajícím se problematikou uznání je Nařízení o insolventci. Toto nařízení specificky upravuje pouze důvod pro odepření uznání insolvenčního řízení nebo výkonu rozhodnutí spojeného s insolvenčním řízením. Podle Nařízení o insolventci tedy není možné odmítnout uznat rozhodnutí pocházející z insolvenčního řízení, ale celé insolvenční řízení jako celek. Dle jeho dikce je insolvenční řízení možné neuznat, pokud:

- Je ve zjevném rozporu s veřejným pořádkem členského státu, v němž je o uznání žádáno, zejména s jeho základními zásadami nebo s ústavními právy a svobodami jednotlivce.¹⁹¹

Zároveň podle článku 32 Nařízení o insolventci platí, že rozhodnutí spadající pod jeho rozsah je možné odmítnout uznat z důvodů uvedených v článku 45 Nařízení Brusel Ibis.¹⁹²

---

¹⁸⁷ Rozdíl mezi odmítnutím uznat rozhodnutí podle Nařízení Brusel I a podle Nařízení Brusel Ibis je především procesního charakteru, kdy se jinak princip vzájemného uznávání projevuje v případě obou nařízeních shodně. Jak již bylo uvedeno v kapitole 3.1.1. podle Nařízení Brusel I je možné vznést důvody pro odmítnutí uznání v rámci řízení o prohlášení rozhodnutí za vykonatelné (nebo v řízení o předběžné otázce). Podle nařízení Brusel Ibis je řízení o prohlášení rozhodnutí za vykonatelné zrušeno a subjekt, proti kterému je navrhováno uznání rozhodnutí, musí být nyní bdělý a ve chvíli, kdy je podán návrh na uznání rozhodnutí, tak musí být připraven podat návrh na odmítnutí uznání rozhodnutí. Nařízení nestanovuje přesný čas, kdy návrh lze podat. Z logiky věci lze usuzovat, že se tak musí stát ve chvíli, než je proveden výkon rozhodnutí, tzn. v rámci řízení o výkonu rozhodnutí. Tento poznatek vyplývá z faktu, že se jedná o jediné formální řízení, s výjimkou řízení o předběžné otázce, v němž je možné o odmítnutí uznání rozhodnout.

¹⁸⁸ Článek 45 Nařízení Brusel Ibis.

¹⁸⁹ Článek 36 odst. 3 *ibid.*

¹⁹⁰ Článek 52 *ibid.*

¹⁹¹ Článek 33 Nařízení o insolventci.

¹⁹² Článek 32 *ibid.*

3.2. Veřejný pořádek a výhrada veřejného pořádku

Pojem veřejný pořádek je do značné míry neurčitý a poměrně těžko definovatelný. V jeho různých pojetích je těžké se zorientovat a jeho terminologické dělení není jednotné.¹⁹³ V českém právním řádu může nabývat různých významů, ať už ve spojitosti se soukromým právem, trestním právem nebo mezinárodním právem soukromým.¹⁹⁴ Při jeho obecném vymezení musíme vycházet z faktu, že v rámci výkonu moci v moderním právním státě je právní prostředí regulováno celou řadou právních norem, v nichž jsou odraženy různé hodnoty¹⁹⁵, na kterých si daný stát zakládá a nechce z nich za žádných okolností slevit. Tyto obecné hodnoty jsou obvykle souhrnně označovány jako veřejný pořádek^{196, 197}.

Veřejný pořádek je v rámci mezinárodního práva soukromého a procesního aplikován ve formě výhrady veřejného pořádku. Výhrada veřejného pořádku je díky výše naznačené neurčité definici veřejného pořádku jedním z nejsložitějších institutů mezinárodního práva soukromého a procesního, která omezuje aplikaci rozhodného cizího práva nebo uznání a výkon rozhodnutí z cizího státu. V souvislosti s její aplikací je nutné rozeznávat několik druhů veřejného pořádku:

- Veřejný pořádek s abstraktními a konkrétními projevy;¹⁹⁸
- Veřejný pořádek hmotněprávní a procesní;¹⁹⁹
- Veřejný pořádek národní, zahraniční a mezinárodní.²⁰⁰

Zároveň je důležité odlišovat veřejný pořádek od imperativních tzv. nutně použitelných norem.

---

¹⁹³ KAPITÁN, Zdeněk. Teorie veřejného pořádku a kritéria jeho použití. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2004, č. 3, s. 214.

¹⁹⁴ BĚLOHLÁVEK, Alexandr J. *Rozhodčí řízení, ordre public a trestní právo: komentář*. 1. vyd., Praha: C. H. Beck, 2008, s. 348-351.

¹⁹⁵ morální, historické, kulturní, hospodářské, společenské, náboženské atd

¹⁹⁶ Obdobně veřejný pořádek definuje Rozehnalová. Veřejný pořádek podle ní reflektuje morální, ekonomické a sociální hodnoty daného státu, které jsou pro něj natolik důležité, že daný stát na nich nucen bez výhrad trvat. ROZEHNALOVÁ, Naděžda a kol. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I)*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. s. 339.

¹⁹⁷ DE LANGE, Roel. The European Public Order, Constitutional Principles and Fundamental Rights. *Erasmus Law Review*, 2007, vol. 1, no. 1, s. 7-9.

¹⁹⁸ BĚLOHLÁVEK, A. J. Výhrada veřejného pořádku hmotněprávního a procesního ve vztazích s mezinárodním prvkem. *Právník*, 2006, vol. 145., no. 11, s. 1268.

¹⁹⁹ RAUSCHER, 2010, op. cit., s. 727-743.

²⁰⁰ KAPITÁN, 2004, op. cit., s. 217-220.

3.2.1. Veřejný pořádek s abstraktními a konkrétními účinky

Veřejný pořádek při své aplikaci v rámci výhrady veřejného pořádku může mít jak abstraktní, tak i konkrétní účinky.

V rámci abstraktních účinků veřejného pořádku dochází k přezkumu účinků rozhodného cizího práva na určitou situaci. Jedná se o hypotetické účinky, které by dané rozhodné cizí právo mohlo mít v rámci své aplikace v národním právním řádu. Pokud by se zjistilo, že tyto účinky jsou v zásadním rozporu s hodnotami, na nichž daný stát musí bez výjimky trvat, je těmto účinkům skrze výhradu veřejného pořádku zabráněno. S abstraktními účinky veřejného pořádku se pracuje v rámci hmotného veřejného pořádku.²⁰¹

V případě konkrétních účinků veřejného pořádku dochází ke zkoumání konkrétních cizích rozhodnutí. Jedná se jak o soudní rozhodnutí, tak také o rozhodnutí orgánů nadaných veřejnou mocí a jiných právních titulů s obdobnými účinky, jako má soudní rozhodnutí²⁰². Zároveň se zkoumají účinky provedení cizího procesního úkonu. Obecně by se dalo shrnout, že konkrétní účinky veřejného pořádku se zkoumají v případě posuzování slučitelnosti individuálního právního aktu s veřejným pořádkem. S konkrétními účinky veřejného pořádku se pracuje v rámci procesního veřejného pořádku.²⁰³

3.2.2. Veřejný pořádek hmotněprávní a procesní

Rozdělení na hmotněprávní, nebo také kolizní, veřejný pořádek a na procesní, nebo také uznávací, veřejný pořádek se odvíjí od okamžiku jejich uplatnění v procesu aplikace výhrady veřejného pořádku a od posuzovaného předmětu.

V případě výhrady veřejného pořádku v kolizním právu (tj. hmotného veřejného pořádku) dochází k tomu, že se zvažují nepřijatelné důsledky použití cizího práva na určitý vztah. Toto cizí právo bylo určeno na základě kolizní normy.²⁰⁴ Účelem hmotněprávního pořádku je ochrana zásad a hodnot vyplývajících z hmotného práva. Účinek této formy veřejného pořádku je užší, než je tomu u procesního veřejného pořádku. Důvodem je fakt, že v rámci aplikace hmotněprávního veřejného pořádku dochází k abstraktnímu přezkumu, který se zabývá pouze hypotetickými účinky cizího právního řádu.²⁰⁵

---

²⁰¹ BĚLOHLÁVEK, 2006, op. cit., s. 1268

²⁰² Např. rozhodčí nález.

²⁰³ BĚLOHLÁVEK, 2006, op. cit., s. 1268.

²⁰⁴ PAUKNEROVÁ, Monika; ROZEHNALOVÁ, Naděžda; ZAVADILOVÁ, Marta a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 40-41.

²⁰⁵ VAŠKE, Viktor. *Uznání a výkon cizích rozhodnutí v České republice*. Praha: C.H. Beck, 2007. s. 123.; TÝČ, Vladimír; ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Kolizní smluvní právo, výhrada veřejného pořádku a mezinárodně kogentní normy. *Právník*, 2002, vol. 141, no. 6, s. 640; RAUSCHER, 2010, op. cit., s. 740-743.

Použití výhrady veřejného pořádku v procesním právu připadá v úvahu především v případech uznání a výkonu cizího rozhodnutí,²⁰⁶ kdy se poskytuje ochrana hodnotám a zásadám obsaženým v procesním právu a někdy také v právu hmotném. Jedná se tedy o situaci, jíž se věnuje tato práce. Procesní veřejný pořádek by se měl v konkrétní situaci aplikovat na základě míry intenzity daného právního vztahu k tuzemskému právnímu řádu. Čím je intenzita menší, tím je potřeba jeho aplikace nižší. Jak již bylo naznačeno, procesní veřejný pořádek obsahuje veřejný pořádek uznávací a veřejný pořádek v oblasti mezinárodní právní pomoci.²⁰⁷

3.2.3. Veřejný pořádek národní, zahraniční a mezinárodní

V rámci aplikace veřejného pořádku je nutné rozlišovat, zda se jedná o veřejný pořádek národní, zahraniční nebo mezinárodní.

Národním veřejným pořádkem je veřejný pořádek, který vychází z vnitrostátního práva daného státu.

Za zahraniční veřejný pořádek označujeme veřejný pořádek cizího státu. Tento zahraniční veřejný pořádek vychází z vnitrostátního práva daného cizího státu a je pro vnitrostátní soudy těžko uchopitelný a poměrně těžko by jej zjišťovaly.²⁰⁸ I když se nevyklučuje, že by zahraniční veřejný pořádek mohl být podobný národnímu veřejnému pořádku (např. blízkost národních veřejných pořádků členských států EU), liší se od národního veřejného pořádku. Jedná se o logické vyústění faktu, že daný cizí stát měl odlišnou historickou zkušenost a na základě toho ve svém veřejném pořádku zohledňuje jiné morální, sociologické, kulturní a hospodářské hodnoty.

Mezinárodní veřejný pořádek může být chápán a používán různými způsoby. Jedná se o situace, kdy je mezinárodní veřejný pořádek chápán jako prostředek ochrany před účinky rozhodného cizího práva ve chvíli, kdy by aplikace tohoto práva byla v rozporu s mezinárodním právem.²⁰⁹

Mezinárodní veřejný pořádek může být také chápán jako označení norem, které mají sloužit k prosazování hodnot, jež jsou v souladu se zájmy celosvětového společenství. Veřejný pořádek podle tohoto přístupu obsahuje základní normy mezinárodního práva veřejného a hmotněprávní normy mezinárodního práva, které mají kogentní povahu, ale prakticky nemohou mít žádnou souvislost s kolizními normami.²¹⁰

---

²⁰⁶ PAUKNEROVÁ, 2013, op. cit., s. 41.

²⁰⁷ Ibid., s. 41-42.

²⁰⁸ KAPITÁN, 2004, op. cit., s. 218.

²⁰⁹ Ibid. s. 218-219.

²¹⁰ Ibid.

Od výše uvedených veřejných pořádků je nutné odlišovat ještě tzv. evropský veřejný pořádek, který se aplikuje ve vztahu s právem EU a jeho aplikací. Blíže k této problematice viz kapitola 3.3. této práce.

3.2.4. Veřejný pořádek v. nutně použitelné normy

Aplikaci výhrady veřejného pořádku je nutné odlišovat od aplikace imperativních, tzv. nutně použitelných norem²¹¹. Oba instituty, tj. veřejný pořádek a nutně použitelné normy, jsou si podobné v tom, že chrání určitý veřejný zájem a měly by být použity ve výjimečných případech. Veřejný pořádek na rozdíl od nutně použitelných norem chrání opravdu ty nejdůležitější principy a hodnoty, na nichž musí daný stát trvat (např. ochrana základních lidských práv). Pojem nutně použitelných norem je širší a je pod něj možné zahrnout i situace, jež by pod veřejný pořádek (alespoň podle kontinentálního chápání tohoto pojmu) nebylo možné podřadit. Veřejný pořádek a s ním spojená výhrada má obranný charakter a použije se v případech, kdy by účinky rozhodného práva nebo rozhodnutí s ním byly v rozporu. Nutně použitelné normy se aplikují v každém případě bez ohledu na rozhodné právo. Veřejný pořádek má tedy negativní charakter, kdy např. umožňuje odmítnutí aplikace cizího rozhodného práva, zatímco nutně použitelné normy mají pozitivní charakter, kdy, jak již bylo uvedeno, určí pravidla, která se aplikují vždy bez výjimky^{212, 213}.

Výše naznačené rozdělení je nutné brát s jistou rezervou, jelikož je typické pro kontinentální právní řády. Pokud bychom se podívali např. do USA, zjistili bychom, že pojem nutně použitelné normy je téměř neznámý a jeho obsah, jak byl v předchozím odstavci vymezen, je přiřazován pod pojem veřejný pořádek.²¹⁴

3.3. Evropský veřejný pořádek a výhrada veřejného pořádku

V případě odmítnutí uznání soudních rozhodnutí v rámci Evropského justičního prostoru na základě výhrady veřejného pořádku je nutné správně rozlišovat mezi pojmem veřejný pořádek tak, jak jej chápe národní právo jednotlivých členských států EU, a tak, jak je nutné jej chápat podle práva EU. V případě práva EU operujeme v případě použití

---

²¹¹ Dále také jako *“the localising rules”, “mandatory rules”, “priority rules”, overriding statutes”, “lois de police”, “lois d’application immédiate”, “Eingriffsnormen”* a atd.

²¹² Tzn., že vylučují aplikaci cizího rozhodného práva v daném konkrétním případě na daný konkrétní případ. V dalších otázkách je cizí rozhodné právo možné volně aplikovat. RADOŠOVSKÝ, Petr. Rozhodné právo v závazkových vztazích z mezinárodního obchodu – nutně použitelné normy, výhrada veřejného pořádku. *epravo.cz* [online]. EPRAVO.CZ a.s. [cit. 29. 12. 2003].

²¹³ BRÍZA, Petr. Volba práva a volba soudu v mezinárodním obchodě. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 10.

²¹⁴ *Ibid.*, s. 11.

výhrady veřejného pořádku s pojmem evropského veřejného pořádku, který se odlišuje od pojmu veřejného pořádku, jak je používají právní řády jednotlivých členských států EU.²¹⁵ Vodítko k tomu, jak tyto dva pojmy odlišit od sebe, je možné nalézt v judikatuře SDEU.

V první řadě je nutné uvést, že evropský veřejný pořádek podle SDEU představují normy společné všem členským státům EU.²¹⁶ Evropský veřejný pořádek podle tohoto vymezení je užším pojmem, než je veřejný pořádek podle národního pojetí členských států EU. Jedná se o logické vyústění faktu, že ne všechny normy, které tvoří veřejný pořádek členských států EU, jsou těmto členským státům společné.²¹⁷ Pokud mají být zachována stejná pravidla pro uznání soudních rozhodnutí mezi členskými státy EU, je vymezení v podobě společného jmenovatele nutné. Pokud by soudy členských států EU aplikovaly pouze své pojetí veřejného pořádku, kdy se jeho obsah může mezi různými členskými státy lišit, mohlo by docházet k tomu, že by např. ve dvou podobných situacích bylo jedno soudní rozhodnutí uznáno a druhé nikoliv. To by znamenalo odlišné zacházení se soudními rozhodnutími v různých členských státech EU, což by mohlo vést k narušení volného pohybu soudních rozhodnutí uvnitř EU. Z tohoto pohledu je tedy vytvoření společného průsečíků národních veřejných pořádků ze strany SDEU logickým krokem.

Ve spojitosti s tímto vymezením evropského veřejného pořádku je důležité si položit otázku, co by těmito normami společnými všem členským státům EU, tj. oním společným průsečíkem, mohlo být. V tomto ohledu bychom mohli vycházet z Evropské úmluvy a Listiny EU. Všechny členské státy EU jsou oběma dokumenty vázány, jsou povinny dodržovat práva a hodnoty v nich uvedené a chránit tyto hodnoty. Dokonce ESLP Evropskou úmluvu sám označil jako „*constitutional instrument of European public order*“²¹⁸. Jejich využití při definování obsahu evropského veřejného pořádku se tedy přímo nabízí. Bez dalšího ovšem nemohou být označeny za jediný základ pro určování hodnot společných všem členským státům EU, jelikož je SDEU za jediný zdroj nikdy neoznačil.²¹⁹

---

²¹⁵ KOZÁREK, Tomáš. Refusal of Recognition of Judgements in Civil and Commercial Matters Based on Public Order in European Judicial Area – Can We Define European Public Order? *Humanities and Social Science Review* [online]. 2017, vol. 7, no. 1, s. 353. [cit. 2017].

²¹⁶ PAUKNEROVÁ, 2013, op. cit., s. 39.

²¹⁷ KOZÁREK, Tomáš. Odmítnutí uznání soudního rozhodnutí v občanských a obchodních věcech mezi členskými státy EU na základě výhrady veřejného pořádku. *Bulletin České společnosti pro mezinárodní právo* [online]. 2017, vol. 1-2 [cit. 6. 7. 2017], s. 9.

²¹⁸ Bod 75 rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ze dne 23. března 1995, *Loizidou v. Turecko*, věc 15318/89.

²¹⁹ Viz např. Rozsudek Soudního dvora ze dne 1. června 1999, *Eco Swiss China Time Ltd proti Benetton International NV*, věc C-126/97, kde SDEU judikoval, že pro účely New Yorkské úmluvy o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů je možné považovat ustanovení primárního práva EU ohledně hospodářské soutěže

Ten, kdo institut evropského veřejného pořádku a výhrady k němu v praxi používá, jsou soudy členských států EU. V předcházejících odstavcích nastíněná definice toho, co je evropský veřejný pořádek, nemusí být pro jejich potřeby dostatečně určitá. Z tohoto důvodu SDEU ve své judikatuře vytvořil základní mantinely, pro práci těchto soudů. Za základní rozhodnutí vymezující pojem evropského veřejného pořádku oproti národnímu veřejnému pořádku členských států lze považovat rozhodnutí C-7/98 Krombach²²⁰ a C-38/98 Renault²²¹.

SDEU na základě těchto rozhodnutí pojem evropský veřejný pořádek vymezil proti národním veřejným pořádkům členských států EU následovně:

- Jedná se o hodnoty společné všem členským státům EU;
- Obsah pojmu evropský veřejný pořádek je naplňován soudy členských států EU skrze veřejný pořádek jejich státu;²²²
- Při aplikaci výhrady veřejného pořádku musí být ohrožena norma nebo pravidlo, které představují základní principy a zásady, na nichž je postaven právní řád daného členského státu EU, a na kterých je nucen bezpodmínečně trvat, tzn. uznání soudního rozhodnutí by bylo v nepřijatelném rozporu s právním řádem členského státu EU, v němž je o uznání žádáno.

SDEU svou roli v rámci určování toho, co je, a co není evropský veřejný pořádek, vymezil negativně v tom smyslu, že se určil za toho, kdo sice konkrétně nenaplňuje pojem evropského veřejného pořádku, ale stanovuje mantinely pro použití tohoto pojmu. Soud tak judikoval, že pouze usměrňuje soudy členských států EU v tom, jak aplikují veřejný pořádek svého státu při naplňování evropského veřejného pořádku. Tuto svou roli SDEU odvodil z cílů evropského justičního prostoru. Jedním z cílů evropského justičního prostoru je volný pohyb soudních rozhodnutí. K zajištění tohoto cíle je nutná existence jednotného

---

za součást veřejného pořádku, která musí být zhodnocena v případě uznání a výkonu cizího rozhodnutí. Za této situace tak není možné se v případě definování obsahu evropského veřejného pořádku omezit pouze na Evropskou úmluvu a Listinu EU.

²²⁰ Rozsudek Soudního dvora ze dne 28. března 2000, Dieter Krombach v. Andrému Bamberskimu, věc C-7/98.

²²¹ Rozsudek Soudního dvora ze dne 11. května 2000. Régie Nationale des Usines Renault SA v. Maxicar SpA, Orazio Formento, věc C-38/98.

²²² V souvislosti s touto skutečností se dokonce v právní teorii mohou vyskytovat spory o to, zda evropský veřejný pořádek ve skutečnosti jako takový existuje, nebo zda se jedná o pouhou kompilaci veřejných pořádků členských států EU. Příznivci první teorie poukazují na problém spojený s tím, že soudy EU také musí aplikovat výhradu veřejného pořádku, a přitom nemohou aplikovat národní právo. Tyto soudy mohou chránit pouze veřejný pořádek spjatý s EU. Příznivci druhé teorie argumentují, že pro naplnění pojmu evropský veřejný pořádek se primárně používají veřejné pořádky členských států EU pouze doplněné o určité evropské elementy. Viz ŠKERL, Jareca, Kramberger. European Public Policy (with an Emphasis on Exequatur Proceeding). *Journal of Private International Law* [online]. 2011, vol. 7, č. 3 [cit. Prosinec 2011], s. 464-465.

dozorového orgánu, který stanoví alespoň minimální pravidla pro používání výhrady veřejného pořádku v rámci evropského justičního prostoru.²²³

SDEU zároveň stanovil, že pojem evropský veřejný pořádek je nutné vykládat restriktivně²²⁴, tak aby nedošlo při jeho nadužívání k negaci výše uvedeného volného pohybu soudních rozhodnutí, tzn. v případě odepření uznání soudního rozhodnutí na základě výhrady veřejného pořádku by uznání soudního rozhodnutí muselo opravdu ohrozit základní pravidlo, na jehož dodržování daný členský stát EU musí bezpodmínečně trvat²²⁵. Opět se jedná o logický závěr vzhledem k danému cíli. Vzhledem k obecnosti pojmu veřejný pořádek by mohlo hrozit, že by výhradu veřejného pořádku začaly členské státy EU využívat za účelem neuznání nepohodlných soudních rozhodnutí více, než by odpovídalo dané situaci, a tím by bránily řádnému fungování evropského justičního prostoru.

Restriktivní výklad pojmu evropský veřejný pořádek jako své základní měřítko SDEU uplatňuje při posuzování všech případů, které jsou mu předloženy a vychází z něj i jeho celkový přístup ke korekci práce soudů členských států EU při aplikaci výhrady veřejného pořádku podle práva EU.

SDEU ve své judikatuře postupuje jak ve formě negativního hodnocení, jaký postup soudu členského státu EU není v souladu s aplikací výhrady veřejného pořádku, tak i ve formě pozitivního určení toho, co by mělo součástí evropského veřejného pořádku být.

Z pozitivního hlediska jsou hodnotami, jež naplňují pojem evropský veřejný pořádek, zajištění účasti žalovaného na slyšení před soudem²²⁶ a nutnost odůvodnit původní meritorní rozhodnutí²²⁷.

Mezi negativní vymezení obsahu evropský veřejný pořádek a jeho využití v rámci aplikace výhrady veřejného pořádku nepatří nesprávná aplikace práva, ať už národního nebo unijního. Uznání soudního rozhodnutí, jež bylo vydáno v případě, kdy soud státu původu rozhodnutí vadně aplikoval právo, nemůže být samo o sobě považováno za

---

²²³ VALDHANS, Jiří; DRLIČKOVÁ, Klára; HUDECOVÁ, Lucie; JANEČKOVÁ, Pavlína; ROHOVÁ, Iveta; ŠIMKOVÁ, Iva. Rozhodování Soudního dvora EU ve věcech uznání a výkonu cizího soudního rozhodnutí (Analýza rozhodnutí dle Nařízení Brusel Ibis). 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2015. s.161.

²²⁴ Bod 55 rozsudku Soudního dvora ze dne 28. dubna 2009, Meletis Apostolides v. David Charles Orams, Linda Elizabeth Orams, věc C-420/07 a bod 49 rozsudku C-619/10 Seramico.

²²⁵ Rozsudek soudního dvora ze dne 19. listopadu 2015, P v. Q, věc C-455/15.

²²⁶ Rozsudek Soudního dvora ze dne 2. dubna 2009, Marco Gambazzi v. Daimler Chrysler Canada Inc., CIBC Mellon Trust Company, věc. C-394/07

²²⁷ Rozsudek Soudního dvora ze dne 23. října 2014, flyLAL-Lithuanian Airlines AS v. Starptautiskā lidosta Rīga VAS a Air Baltic Corporation AS, věc C-302/13.

rozporné s evropským veřejným pořádkem.²²⁸ Dále do této negativně vymezené kategorie spadá nemožnost výkonu rozhodnutí v praxi na území jiného státu. Na základě výhrady veřejného pořádku nelze odmítnout uznat rozhodnutí pouze na základě faktu, že dané soudní rozhodnutí nelze vykonat v jiném členském státě. Tato skutečnost by se musela týkat státu uznání rozhodnutí.²²⁹ Dalším příkladem negativního vymezení veřejného pořádku je situace splnění rozhodnutí ve státě původu rozhodnutí. Uznání soudního rozhodnutí nelze odmítnout na základě rozporu s evropským veřejným pořádkem z důvodu, že rozhodnutí bylo již splněno. Tato námitka patří do fáze výkonu rozhodnutí.²³⁰

Pokud bychom tedy chtěli vymežit pojem evropský veřejný pořádek oproti pojmu národní veřejný pořádek jednotlivých členských států EU tak, jak jej lze chápat na základě judikatury SDEU, tak by evropský veřejný pořádek bylo možné popsat následovně:

- Evropský veřejný pořádek je pojmem užším, než je národní veřejný pořádek jednotlivých členských států EU;
- Evropský veřejný pořádek je naplňován ze strany soudů členských států EU hodnotami, které jsou všem členským státům EU společné, zatímco národní veřejný pořádek je tvořen hodnotami daného členského státu EU, kterého se dotýká;
- Mezi hodnoty obsažené v evropském veřejném pořádku patří pouze takové hodnoty, principy a zásady, které jsou zcela zásadní pro daný členský stát a na jejichž dodržování členský stát EU musí trvat za všech okolností, ale zároveň jsou společné i ostatním členským státům EU.

To, co oba pojmy na druhou stranu spojuje, je jejich obecnost, kdy konkrétní podobu a obsah nabývají až ve chvíli jejich konkrétní aplikace v individuálním případě.

3.4. Shrnutí

V rámci této kapitoly byly představeny důvody, jež právo EU poskytuje soudům členských států pro odmítnutí uznání soudních rozhodnutí. Právní předpisy v tomto ohledu můžeme rozdělit na dvě skupiny:

- První skupina předpisů umožňuje odmítnout uznat soudní rozhodnutí;²³¹

---

²²⁸ Rozsudek Soudního dvora ze dne 16. července 2015, Diageo Brands BV v. Simiramida-04 EOOD, věc C-681/13.

²²⁹ Rozsudek SDEU, věc C-420/07

²³⁰ Rozsudek Soudního dvora ze dne 13. října 2011, Prism Investments BV proti Jaap Anne van der Meer, věc C-139/10

²³¹ Nařízení Brusel Ibis, Nařízení Brusel IIbis, částečně Nařízení o výživném, Nařízení o dědictví, Nařízení Brusel Ibis.

- Druhá skupina předpisů odmítnutí uznání soudního rozhodnutí neumožňuje.²³²

Pokud se srovnají sekundární právní předpisy v rámci první skupiny, tak je zjevné, že důvody, jež poskytují pro odmítnutí uznání soudního rozhodnutí, jsou v podstatě identické. Jedná se o:

- Rozpor s veřejným pořádkem;
- Pochybení při zajištění účasti žalovaného v řízení, kde bylo vydáno rozhodnutí v jeho nepřítomnosti;
- Neslučitelnost soudního rozhodnutí s jiným soudním rozhodnutí pocházejícím ze státu, v němž je o uznání žádáno;
- Neslučitelnost s jiným soudním rozhodnutí pocházejícím z jiného členského státu EU nebo ze třetího státu, které splňuje podmínky pro uznání v členském státě, v němž je o uznání žádáno.

Z těchto generalizovaných důvodů existují určité výjimky,²³³ ale obecně lze shrnout, že odmítnutí uznání soudních rozhodnutí mezi členskými státy EU se odehrává v rámci výše uvedených důvodů.

Mezi důvody pro odmítnutí uznání soudního rozhodnutí má zvláštní postavení odmítnutí uznání pro rozpor s veřejným pořádkem, tzn. odmítnutí z důvodu výhrady veřejného pořádku. Toto zvláštní postavení plyne z podstaty veřejného pořádku jako neurčitého pojmu bez pevně daného obsahu, kdy je možné se setkat s různými druhy veřejného pořádku. Výhrada veřejného pořádku tak může skýtat poměrně široké možnosti využití, což přesněji definované důvody pro odmítnutí uznání rozhodnutí nemohou. Z tohoto důvodu se na její využití v praxi soustřeďuje judikatura soudů, které její aplikaci korigují.

Stejně tak v rámci EU postupuje SDEU, který ve své judikatuře dal jasně najevo, že je nutné v rámci práva EU odlišovat od sebe národní veřejný pořádek členských států EU a evropský veřejný pořádek. Pro aplikaci výhrady veřejného pořádku uvnitř evropského justičního prostoru je nutné používat evropský veřejný pořádek. SDEU se ve své judikatuře evropský veřejný pořádek definoval následovně:

- Jedná se o hodnoty společné všem členským státům EU;
- Obsah pojmu evropský veřejný pořádek je naplňován soudy členských států EU skrze veřejný pořádek jejich státu;

²³² Nařízení o evropském exekučním titulu, Nařízení o evropském platebním rozkazu, Nařízení o drobných nárocích, částečně Nařízení o výživném, Nařízení o insolvenční.

²³³ Nařízení Brusel Ibis poskytuje ještě 2 další důvody pro odmítnutí uznání soudního rozhodnutí.

- Při aplikaci výhrady veřejného pořádku musí být ohrožena norma nebo pravidlo, které představují základní principy a zásady, na nichž je postaven právní řád daného členského státu EU, a na kterých je nucen bezpodmínečně trvat, tzn. uznání soudního rozhodnutí by bylo v nepřijatelném rozporu s právním řádem členského státu EU, v němž je o uznání žádáno.

Svou roli pak definoval jako tvůrce základních pravidel pro používání tohoto pojmu, který pouze koriguje činnost soudů členských států EU.

4. Individuální selhání v rámci systému vzájemného uznávání rozhodnutí

Předchozí kapitoly této disertační práce se věnovaly především popisu fungování systému vzájemného uznávání rozhodnutí mezi členskými státy EU. Tento systém je, jak již bylo vysvětleno, založen na principu vzájemného uznávání. Princip vzájemného uznávání se v procesu uznávání rozhodnutí v evropském justičním prostoru projevuje ve formě odstraňování formálních řízení, v nichž by bylo o uznání rozhodováno. Uznání se tak provádí automaticky bez nutnosti zvláštního řízení k tomu určenému. Zároveň je tato automatická celého procesu doplněna relativně omezeným množstvím důvodů, pro něž je možné uznání odmítnout. V rámci přezkumu, zda má být uznání určitého rozhodnutí odmítnuto, je navíc zakázáno přezkoumávat rozhodnutí ve věci samé. To znamená, že v řízení o odmítnutí uznání rozhodnutí lze zkoumat pouze ty faktory, které by mohly mít vliv na výčet důvodů pro odmítnutí uznání tak, jak jsou upraveny v právním předpise, podle něž by uznání mělo být provedeno.

Takto velkorysé nastavení systému uznání rozhodnutí mezi členskými státy EU bylo možné díky tomu, že mezi členskými státy EU byla zakotvena vzájemná důvěra, že jejich justiční systémy zajistí právo na spravedlivý proces všem bez rozdílu a proces distribuce spravedlnosti v členských státech EU nebude moci být zpochybněn. Členský stát EU by se tak neměl dostat do situace, kdy by byl nucen uznat soudní rozhodnutí, jež by z jakéhokoliv důvodu nepovažoval za spravedlivé nebo které by považoval za rozporné s hodnotami, jež zastává.

Nabízí se ovšem otázka, zda tomu skutečně tomu tak je. Zda nynější nastavení systému uznání soudních rozhodnutí dokáže zabránit tomu, že se členský stát EU nebude moci bránit uznání soudního rozhodnutí, jež by bylo z jeho pohledu nespravedlivé a které by podle svého vnitrostátního práva odmítl uznat.

Tato kapitola se bude věnovat možnostem individuálního selhání systému uznání soudních rozhodnutí a možnostem, jenž pro toto selhání nabízí. Z tohoto pohledu bude velmi důležité, jak jsou nastaveny důvody pro odmítnutí uznání. Zda poskytují dostatečnou flexibilitu, která by zajistila, že budou moci být odmítnuta všechna rozhodnutí, jež by daný členský stát EU nechtěl uznat, a pokud ne, zda existují prostředky, které by tomuto uznání dokázali zabránit nebo jeho důsledky alespoň zmírnit. V rámci této kapitoly bude tedy

ověřována první hypotéza disertační práce,²³⁴ jež byla nastíněna v úvodu disertační práce a která se této tematiky přímo dotýká.

4.1. Zhodnocení širě důvodů pro odmítnutí uznání rozhodnutí podle práva EU

Problematicke odmítnutí uznání rozhodnutí podle práva EU se zabývala kapitola 3. této disertační práce. Předpisy upravující uznání rozhodnutí, jež umožňují odmítnutí uznání, se více méně shodují ve výčtu důvodů, díky nimž je uznání rozhodnutí možné odmítnout. Jedná se o:

- Neslučitelnost rozhodnutí, jež má být uznáno, s jiným rozhodnutím, ať už z členského státu uznání rozhodnutí, z jiného členského státu EU nebo třetího státu;
- Odepření možnosti hájit se před soudem tím, že nebylo žalovanému včas nebo vhodným způsobem doručeno oznámení o zahájení řízení proti němu;
- Rozpor s veřejným pořádkem.

Tyto důvody pro odmítnutí uznání mají spolu s vysokou úrovní justičních systémů jednotlivých členských států EU zajistit, že žádný členský stát EU nebude nucen uznat rozhodnutí, které by považoval za nespravedlivé nebo za rozporné s jeho hodnotami.

Dokáží ovšem tyto důvody pro odmítnutí uznání rozhodnutí pokrýt všechny situace, při nichž by výše uvedený rozpor hrozil?

4.1.1. Neslučitelnost rozhodnutí

Neslučitelnost rozhodnutí jako důvod pro odmítnutí uznání má předejít nebezpečí, které existence dvou souběžných rozhodnutí vyvolává pro právní stát.²³⁵ Pokud bychom akceptovali více rozhodnutí, která se svými účinky mohou vylučovat, mělo by to vážný dopad na právní jistotu v daném státě, což je situace, která je více než nevídaná. Z tohoto důvodu mají členské státy EU možnost odmítnout uznání rozhodnutí, pokud je v kolizi s jiným rozhodnutím, které by jeho účinky rušilo.

Jako důvod pro odmítnutí uznání rozhodnutí je neslučitelnost poměrně jasně vymezená a definovaná. Jednotlivé předpisy práva EU zabývající se uznáním rozhodnutí

---

²³⁴ Institut výhrady veřejného pořádku podle práva EU je schopen dostatečně pokrýt situace, kdy by uznání soudního rozhodnutí z jiného členského státu bylo v rozporu s nároky, jež stát uznání klade na spravedlivé soudní rozhodnutí.

²³⁵ FRANCQ, Stéphanie. Article 34. In MAGNUS, Ulrich; MANKOWSKI, Peter. *Brusel I Regulation*. Second Edition. Munich: Sellier European Law Publisher, 2012, s. 690.

jasně říkají, která rozhodnutí jsou neslučitelná s rozhodnutím, u něž se žádá o uznání, a která mají za následek, že uznání rozhodnutí bude moci být odmítnuto. Jedná se o:

- Rozhodnutí, která byla vydána mezi týmiž stranami v členském státě EU, v němž se žádá o uznání;
- Rozhodnutí vydaná v jiném členském státě mezi týmiž stranami v téže věci, která splňují předpoklady pro jejich uznání v dotčeném členském státě EU;²³⁶
- Rozhodnutí z třetích států mezi týmiž stranami v téže věci, která splňují předpoklady pro jejich uznání v dotčeném členském státě EU.

Neslučitelnost rozhodnutí jako důvod pro odmítnutí uznání rozhodnutí je tedy vymezena poměrně jasně. Zároveň tento důvod nepatří mezi příliš často uplatněné důvody pro odmítnutí uznání.²³⁷ Je nutné pouze rozlišovat mezi neslučitelností rozhodnutí pocházejícího z členského státu EU, v němž je o uznání žádáno, a rozhodnutím z ostatních členských států EU a třetích států. Neslučitelnost s rozhodnutím z členského státu EU, v němž má být rozhodnutí uznáno, je definována o něco méně striktně, kdy postačí pouze existence rozhodnutí mezi týmiž stranami. Nemusí se tedy již jednat o rozhodnutí o téže věci.²³⁸

Na základě toho, že se jedná o relativně jasně vymezený důvod pro odmítnutí uznání, který navíc není příliš často používán, neměl ani SDEU příliš mnoho příležitostí, kdy by se musel k neslučitelnosti rozhodnutí jako důvodu pro odmítnutí uznání vyjadřovat. Mezi sporné otázky, které v minulosti SDEU řešil, patřilo samotné vymezení pojmu neslučitelnost, kdy SDEU judikoval, že neslučitelnost rozhodnutí nastává tehdy, pokud tato rozhodnutí způsobují právní následky, které se spolu vzájemně vylučují.²³⁹ Další nejasnosti SDEU řešil ve spojitosti s vymezením pojmu rozhodnutí²⁴⁰ a neslučitelnosti různých typů rozhodnutí, jako je např. předběžné a konečné rozhodnutí.²⁴¹

Výše uvedené nejasnosti, které byly ze strany SDEU vypořádány, ovšem nic nemění na tom, že neslučitelnost rozhodnutí jako důvod pro odmítnutí uznání nezpůsobuje

---

²³⁶ Tato situace by měla být vzhledem k úpravě litispendence v článku 29 Nařízení Brusel Ibis spíše teoretickou možností.

²³⁷ ROZEHNALOVÁ, 2013, op. cit., s. 353.

²³⁸ VALDHANS, 2015, op. cit., s. 225.

²³⁹ Rozsudek Soudního dvora ze dne 4. února 1988, Horst Ludwig Martin Hoffmann v. Adelheid Krieg, věc 145/86.

²⁴⁰ Rozsudek Soudního dvora ze dne 2. června 1994, Solo Kleinmotoren GmbH v. Emiliu Bochovi, věc C-414/92.

²⁴¹ Rozsudek Soudního dvora ze dne 6. června 2002, Italian Leather SpA v. WECO Polstermöbel GmbH & Co, věc C-80/00.

žádné větší potíže nebo nejasnosti, a je tak způsobilá plnit svou funkci, a to je bránění narušování právní jistoty v právních vztazích mezi různými subjekty.

4.1.2. Odepření možnosti se hájit

Odmítnutí uznání rozhodnutí na základě toho, že v členském státě původu rozhodnutí byla žalovanému odepřena možnost se hájit v řízení, v němž bylo rozhodnutí vydáno, má zajistit respektování práva být slyšen a dopomoci tak k zajištění práva na spravedlivý proces. Pokud je presumována skutečnost, že samotné řízení před soudy členských států EU je spravedlivé, tak je nutné, aby byla adekvátně zajištěna možnost žalovaných, aby se tohoto řízení mohli zúčastnit. Stejně jako předchozí důvod pro odmítnutí uznání rozhodnutí je i tento zaměřen na procesní stránku věci.

Formulace tohoto důvodu je ve všech právních předpisech práva EU zabývajících se uznáním rozhodnutí de facto stejná a vychází ze stejné premisy. Tou je, že v případě, kdy nebylo žalovanému vhodným způsobem doručeno rozhodnutí o zahájení řízení²⁴² s dostatečným předstihem tak, aby se mohl připravit na svou obhajobu, a v důsledku toho bylo vydáno rozhodnutí ve věci v jeho nepřítomnosti, tak toto rozhodnutí je možné odmítnout uznat. Tato základní formulace se může v jistých detailech odlišovat,²⁴³ ale základ je stejný.

I v případě tohoto důvodu pro odmítnutí uznání je situace relativně přehledná s tím, že se komplikuje pouze v případě, kdy:

- má být interpretován pojem řádné doručení;
- má být interpretován pojem návrh nebo rovnocenná písemnost;
- má být určen počátek běhu lhůt;
- se řeší, za jakých okolností je žalovaný považován za nepřítomného;
- má být rozhodnuto, zda může soud členského státu EU přezkoumávat splnění podmínek nutných pro naplnění důvodu pro odmítnutí.²⁴⁴

Výše uvedené otázky představují překážky technického rázu, které SDEU postupně vyjasňoval a omezoval tak prostor pro nejasnosti aplikace tohoto důvodu pro odmítnutí uznání rozhodnutí. I v případě odepření možnosti hájit se v řízení, v němž bylo rozhodnutí vydáno, jako důvodu pro odmítnutí uznání rozhodnutí je tedy situace relativně jasně

---

²⁴² Nebo jiná rovnocenná písemnost, která zajistí, že bude o zahájení řízení uvědomen.

²⁴³ Viz článek 22 odst. 1 písm. b) a 23 odst. 1 písm. c) Nařízení Brusel I Ibis a článek 45 odst. 1 písm. b) Nařízení Brusel Ibis.

²⁴⁴ VALDHANS, 2015, op. cit., s. 187.

vymezena pro aplikaci tohoto důvodu jako pojistky pro zajištění práva žalovaného být slyšen.

4.1.3. Rozpor s veřejným pořádkem

Problematicke veřejného pořádku a rozporu účinků uznání rozhodnutí s evropským veřejným pořádkem se obšírně věnovaly kapitoly 3.2. a 3.3. Jak v nich bylo uvedeno, veřejný pořádek představuje značně obecný pojem, který je vykládán obecnými soudy. V případě aplikace pojmu evropský veřejný pořádek se tak děje také, tzn. pojem je aplikován a vykládán v konkrétních situacích obecnými soudy členských států EU, ale mantinely pro tento výklad a aplikaci nastavuje SDEU, který tak ve své judikatuře stanovil jisté hranice mezi národním veřejným pořádkem a evropským veřejným pořádkem.

Výhrada evropského veřejného pořádku tak představuje široce koncipovaný nástroj, který slouží k tomu, aby pokryl situace možného nespravedlivého rozhodování soudů z jiných členských států EU, které nejsou pokryty důvody představenými v kapitolách 4.1.1. a 4.1.2, a zabránil tomu, aby byly členské státy EU nuceny uznat rozhodnutí z jiného členského státu EU, které nesplňuje jejich nároky na spravedlivé rozhodování. Výhrada veřejného pořádku tak zůstává jako jakýsi zbytkový nástroj²⁴⁵, který vyplňuje mezery v ostatních důvodech zaměřených na spravedlivé rozhodování.

Otázkou zůstává, zda je tato zbytková kategorie dostatečně široká, aby zachytila všechny případy potenciálního nespravedlivého rozhodování, nebo zda ponechává některé části národních právních řádů členských států EU nekryté. Tato „mezera v pokrytí“ může být způsobena ze strany SDEU několikrát zdůrazněným rozdílem mezi pojmem evropský veřejný pořádek a národní veřejný pořádek členského státu EU. Evropský veřejný pořádek je sice naplňován hodnotami národních veřejných pořádků, ale, jak bylo uvedeno v kapitole 3.3., musí se jednat o hodnoty společné všem členským státům EU, a navíc o hodnoty, z jejichž prosazování nemůže členský stát EU ustoupit.

Je možné, že rozdíl mezi pojetím evropského veřejného pořádku a národního veřejného pořádku členského státu EU způsobí, že členský stát EU bude nucen uznat soudní rozhodnutí, které by považoval za nespravedlivé nebo rozporné se svými hodnotami?

---

²⁴⁵ Pojem zbytkový je nutné brát s nadsázkou, jelikož vzhledem k neurčitosti pojmu evropský veřejný pořádek představuje výhrada veřejného pořádku nejširší a také nejčastěji užívaný důvod pro odmítnutí uznání rozhodnutí.

4.2. Možné kolize mezi veřejným pořádkem členského státu a evropským veřejným pořádkem

Členské státy EU se od třetích států odlišují v tom, že důvěra mezi nimi s ohledem na administraci spravedlnosti a dodržování právního státu, je velmi vysoká. Tato důvěra, jak již bylo uvedeno v kapitole 2.4. je založena na hodnotách, které členské státy EU sdílejí²⁴⁶. Vzájemná důvěra založená na těchto společně sdílených hodnotách je dále podtržena a utvrzena faktem, že všechny členské státy EU, jsou zároveň smluvními státy Evropské úmluvy a členy Rady Evropy.²⁴⁷

Rada Evropy je organizace založená po druhé světové válce s cílem zajistit efektivní dohled nad dodržováním základních lidských práv.²⁴⁸ Za tímto účelem byla vytvořena a 4. listopadu 1950 v Římě podepsaná Evropská úmluva, jež obsahuje katalog základních lidských práv a svobod a jejímiž smluvními stranami jsou členské státy Rady Evropy.²⁴⁹ O tom, zda v nějakém členském státě Rady Evropy dochází k porušování těchto práv, rozhoduje ESLP ve formě přezkumu individuálních případů.²⁵⁰ K tomuto soudu se mohou jedinci dostat ve chvíli, kdy zcela vyčerpají své vnitrostátní opravné prostředky²⁵¹ a je jasné, že se domácí ochrany svých základních práv nedovolají. V takových případech nastupuje ESLP a podává autoritativní výklad Evropské úmluvy a toho, zda byla v daném případě porušena základní práva z ní vyplývající nebo ne.

Rozsudky ESLP jsou pro smluvní státy Evropské úmluvy závazné a měly by se jimi řídit. Na dodržování rozsudků ESLP dohlíží Výbor ministrů složený ze zástupců členských států Rady Evropy. Pokud členské státy Rady Evropy dospějí k názoru, že dotčený stát rozsudek ESLP nerespektuje, může se Výbor ministrů obrátit na ESLP, zda tomu tak skutečně je. Pokud ESLP potvrdí, že tomu tak skutečně je, Výbor ministrů může proti tomuto státu přijmout sankční opatření.²⁵² Rozsudky ESLP jsou závazné pouze pro daný stát v dané situaci, ale lze předpokládat, že v obdobné situaci bude soud rozhodovat obdobně, a proto mají jeho rozsudky poměrně silnou interpretační sílu ve vztahu k Evropské úmluvě a lze je považovat za kvazi precedenční rozhodnutí. Zároveň díky

---

²⁴⁶ Výčet těchto hodnot se nachází v článku 2 SEU. Jedná se především o hodnoty spojené s právním státem a demokracií.

²⁴⁷ Členové Rady Evropy [online]. In *radaevropy.eu*. Rada Evropy [cit. 4. 6. 2013].

²⁴⁸ Mise a cíle Rady Evropy [online]. In *radaevropy.eu*. Rada Evropy [cit. 4. 6. 2013].

²⁴⁹ Viz. Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících č. 209/1992 Sb.

²⁵⁰ Článek 19 a 32 Evropské úmluvy.

²⁵¹ Článek 34 a 35 *ibid.*

²⁵² Článek 46 *ibid.*

potenciální hrozbě sankcí jsou členské státy Rady Evropy motivovány rozsudky ESLP respektovat.²⁵³

EU se také Evropské úmluvy dovolává²⁵⁴ a sama přijala svou vlastní Listinu EU. Je nutné ovšem podotknout, že EU jako celek není formálně Evropskou úmluvou vázána a ani rozsudky ESLP pro ni nejsou závazné. Ochrana základních práv na úrovni práva EU ve směru k evropským institucím je tak zajišťována pouze skrze SDEU.²⁵⁵

Existence Evropské úmluvy a s ní spojeného mechanismu mezinárodní kontroly ochrany lidských práv ještě více utvrzuje vzájemnou důvěru mezi členskými státy EU, co se týče jejich justičních systémů a spravedlnosti rozhodování jejich soudů. Díky tomu, že jsou všechny členské státy vázány Evropskou úmluvou a také sama EU se jí dovolává, neměla by teoreticky nastat situace, kdy by se jejich pohled na jakýkoliv spor měl rozcházet. Je tomu tak i v praxi?

Případ *Šneersone v. Kampanella*²⁵⁶ částečně narušil obraz komplementarity ochrany základních práv v rámci EU a v rámci Rady Evropy. Jednalo se o spor mezi paní Šneersone pocházející z Lotyšska a panem Kampanellou pocházejícím z Itálie, kterým se v roce 2002 narodilo dítě v Itálii, kde spolu žili. V roce 2003 se pár ovšem rozešel a od té doby se paní Šneersone o jejich syna Marka měla dle svého vyjádření starat především sama. Pan Kampanella měl o syna jevit minimální zájem, i když mu bylo soudem nařízeno, aby ho finančně podporoval. Jelikož k tomu nedošlo, rozhodla se paní Šneersone se synem opustit Itálii a vrátit se do Lotyšska. To se ovšem nelíbilo panu Kampanellovi, který podal návrh u italského soudu na svěření syna do jeho výhradní péče, čemuž soud vyhověl. Proti tomu se ovšem postavily v roce 2007 lotyšské soudy s odůvodněním, že návrat Marka do Itálie by nebyl v jeho nejlepší zájmu. V návaznosti na to ovšem v roce 2008 nařídil italský soud podle Nařízení Brusel Ibis návrat Marka zpět do Itálie. Toto rozhodnutí mělo být uznáno v Lotyšsku.²⁵⁷ Proti rozhodnutí italských soudů se paní Šneersone bránila u ESLP s poukazem na to, že tato rozhodnutí porušila její práva podle článku 8 Evropské úmluvy, a především její právo na spravedlivý proces podle článku 6 Evropské úmluvy. ESLP se

---

²⁵³ Tento popsaný systém platí pro všechny členské státy Rady Evropy, jež ale všechny nejsou členskými státy EU.

²⁵⁴ Základní práva zaručená Evropskou úmluvou, která vyplývají z ústavní tradice členských států EU, EU považuje za obecné právní zásady EU, viz článek 6 odst. 3 SEU.

²⁵⁵ Článek 263 a 267 SFEU.

²⁵⁶ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 11. července 2011, *Šneersone v. Kampanella*, věc 14737/09.

²⁵⁷ Súdne nariadenie na navrátenie chlapca, ktorý žil s jeho matkou v Lotyšsku, jeho otcovi v Taliansku bolo v rozpore s dohovorom [online]. In *Vybrané rozhodnutia a stanoviská zahraničných súdov a iných inštitúcií: Európsky súd pre ľudské práva: Rok 2011*. Ústavný súd Slovenskej republiky [cit. 13. 6. 2017].

ztotožnil s její argumentací, že italský soud selhal při řádném zohlednění rizik pro nejlepší zájem dítěte, které identifikovaly lotyšské soudy, a italský soud také nezval v potaz alternativní řešení vzniklé situace, čímž porušil práva zaručená v článku 8 Evropské úmluvy.²⁵⁸ Nedostatečné odůvodnění italského soudu a nedostatečné zohlednění podání k soudu mělo také za důsledek porušení práva na spravedlivý proces podle článku 6 odst. 1 Evropské úmluvy.²⁵⁹

Z pohledu lotyšských soudů by tak bylo možné použít výhradu veřejného pořádku k odmítnutí uznání rozhodnutí italského soudu pro jejich rozpor s národním veřejným pořádkem. Otázkou zůstává, zda by jej mohl odmítnout také na základě rozporu s evropským veřejným pořádkem. Na první pohled by bylo možné konstatovat, že ano. ESLP krom porušení jiných práv konstatoval, že došlo k porušení práva na spravedlivý proces. Tato hodnota je univerzální a neměl by být problém s jejím promítnutím v rámci práva EU a evropského veřejného pořádku.

Tento předpoklad ovšem nemusí být pravdivý. V souvislosti s postupem italského soudu Lotyšsko podalo podnět k Evropské komisi proti Itálii kvůli postupu italského soudu podle článku 259 SFEU, tj. zahájilo řízení pro nesplnění povinnosti.²⁶⁰ Nesplněním povinnosti zde měl být fakt, že rozhodnutí italského soudu o vydání osvědčení k návratu do Itálie podle Nařízení Brusel Ibis nebylo vydáno v souladu s tímto nařízením. V tomto řízení ovšem Evropská komise došla na rozdíl od ESLP k názoru, že italský soud aplikoval Nařízení Brusel Ibis správně a v rámci tohoto rozhodnutí nedošlo k porušení zásad práva EU.²⁶¹

Bohužel tuto otázku již neřešil SDEU, který by jako jediný mohl poskytnout závaznou odpověď na otázku, zda byly postupem italského soudu porušeny některé hodnoty EU nebo právo na spravedlivý proces. Pokud by ale následovalo právní zhodnocení situace Evropské komise, vznikla by zde jasná mezera mezi tím, co vnímá SDEU jako porušení práva na spravedlivý proces a co tak vnímá ESLP a tím pádem i dotčený členský stát EU. To by se promítlo i do vnímání toho, zda danou situaci bude možné podřadit pod porušení evropského veřejného pořádku. Pokud by se SDEU ztotožnil s hodnocením situace Evropské komise, lze předpokládat, že by uznání rozhodnutí italského soudu nenechal odmítnout na základě výhrady veřejného pořádku.

---

²⁵⁸ WELLER, 2015, op. cit., s. 91.

²⁵⁹ Rozsudek Šneersone v. Kampanella.

²⁶⁰ WELLER, 2015, op. cit., s. 91.

²⁶¹ Súdne nariadenie na navrátenie chlapca, ktorý žil s jeho matkou v Lotyšsku, jeho otcovi v Taliansku bolo v rozpore s dohovorom, 2017, op. cit.

Jak bylo naznačeno na příkladu paní Šneersone, je v systému uznání soudních rozhodnutí mezi členskými státy EU teoreticky možné, že dojde k tomu, že určitá situace bude moci být posouzena jako rozporná s veřejným pořádkem členského státu EU, ale nemusí se tak již stát v souvislosti s evropským veřejným pořádkem.

Má členský stát EU možnost na tuto situaci reagovat tak, aby případně zhojil možné následky uznání rozhodnutí, které sám považuje za nesouladné s jeho veřejným pořádkem?

4.3. Adaptace jako možné řešení nesouladu mezi národním veřejným pořádkem a evropským veřejným pořádkem

Jak bylo naznačeno v předchozí kapitole, v případě aplikace výhrady veřejného pořádku může dojít k vzniku jisté mezery v ochraně před uznáním nežádoucích rozhodnutí v rámci evropského justičního prostoru způsobené faktem, že národní veřejný pořádek jednotlivých členských států EU není zcela shodný s tím, jak je definován evropský veřejný pořádek.

Pro zhojení následků, které by situace uznání rozhodnutí, jež by bylo v souladu s evropským veřejným pořádkem, ale v rozporu s národním veřejným pořádkem daného členského státu, je možné se pokusit využít postupy, jež nabízí obecně mezinárodní právo soukromé. Jako vhodný postup se zde jeví adaptace.

4.3.1. Adaptace v právní teorii

Adaptace²⁶², nebo také přizpůsobení, představuje způsob odstranění nepřijatelných důsledků vyplývajících z disharmonie mezi různými právními řády.²⁶³ Jako taková je tato metoda dobře známá v mezinárodním právu soukromém, kdy slouží k řešení problémů spojených s aplikací více právních řádů na jeden vztah. Jako možné řešení této situace může adaptace sloužit krom jiného k vytvoření věcného ad hoc řešení v konkrétních případech.²⁶⁴

Adaptace je primárně používána v případech aplikace cizího soukromého práva na základě kolizní normy, ale také v případech potřeby zohlednění účinků cizího veřejného práva na konkrétní soukromoprávní poměr nebo otázku s mezinárodním prvkem.²⁶⁵ Jako konkrétní příklad lze uvést z německé rozhodovací praxe tzv. Tennessee-Wechsel případ,

---

²⁶² Jinak také *adaptation, adjustment, Anpassung, Angleichung*.

²⁶³ KUČERA, 2015, op. cit., s. 180.

²⁶⁴ BOGGIANO, Antonio. The Law of the Relations Between Legal Systems: A methodological analysis. In BASSEDOW, Jürgen; MAIER, Isaac, SCHNYDER, Anton, K.; EINHORN, Talia; GIRSBERGER, Daniel. *Private Law in the International Arena*. The Hague: T.M.C. ASSER PRES, 200, s. 84.

²⁶⁵ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Instituty českého mezinárodního práva soukromého*. Praha: Wolter Kluve ČR, 2016, s. 151-153.

kdy německý soud musel řešit požadavek podléhající právu amerického státu Tennessee. V daném případě se mělo řešit promlčení požadavku. Problém ovšem nastal v tom, že problematika promlčení je podle práva státu Tennessee, jež bylo rozhodným právem pro danou kauzu, procesně právní otázkou řešenou procesním právem státu Tennessee. Podle německého práva je ovšem otázka promlčení hmotně právní otázkou, kterou se zabývá německé hmotné právo. Německý soud se tak dostal do obtížné situace, kdy mu jak německé procesní právo, podle kterého postupoval, tak ani hmotné právo státu Tennessee neposkytovaly řešení pro zodpovězení otázky, zda byl nárok promlčen. Německý soud se nakonec rozhodl tento nedostatek norem řešit silnější funkční vyrovnávací kvalifikací jako projevu adaptace, která mu umožnila stanovit pravidla rozhodná pro posouzení problematiky promlčení.²⁶⁶

Jako další příklad je možné uvést téměř učebnicovou situaci, kdy po smrti manžela je nutné vypořádat společný majetek manželů a zároveň dědictví po zemřelém manželovi. V takovém případě, kdy by se majetkové poměry manželů řídily jiným právním řádem než vypořádání pozůstalosti po manželovi, by se mohlo stát, že např. první právní řád by stanovil, že manželka při vypořádání společného majetku manželů nedostane nic, protože její nároky budou uspokojeny v dědickém řízení, zatímco druhé právo by určilo, že to bude právě naopak. V takovém případě by nároky manželky měly být uspokojeny při vypořádání společného majetku manželů, zatímco v dědickém řízení by nedostala nic. Při slepém následování rozhodného práva by tak došlo k situaci, kdy by pozůstalá manželka nedostala nic.²⁶⁷ Adaptace v tomto případě by se použila tak, aby tomuto výsledku zabránila, tzn. aplikace rozhodného práva by byla modifikována, aby byly uspokojeny majetkové nároky pozůstalé manželky.

Adaptace, jak bylo výše naznačeno, může řešit různé situace, zároveň je nutné zdůraznit, že pro její použití neexistují jednotná pravidla, proto její aplikace může být obtížná. Některé publikace ji řadí vedle aplikace rozhodného práva na základě kolizní normy a přihlídnutí k účinkům norem typu veřejnoprávní normy jako třetí možný postup v případě aplikace práva v mezinárodním právu soukromém. I přesto ovšem, jak již bylo uvedeno, pro její užití neexistuje žádný konkrétní přesný postup, jak by měla probíhat. Jedním z důvodů, proč tomu tak je, je jedinečnost každé situace, kdy lze jen těžko předvídat, na jaký případ bude nutné adaptaci použít. Z tohoto důvodu lze adaptaci označit za proces, u nějž v konkrétním případě hraje zásadní roli soudce a to, jak tuto konkrétní

---

²⁶⁶ VERSCHRAEGEN, Bae. *Internationale Privat Recht, Ein systematischer Überblick*. 1. Auflage. Wien, Manzschke Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 2012, s. 254.

²⁶⁷ ROZEHNALOVÁ, 2016, op. cit. s. 152-153.

situaci zhodnotí. Díky tomu je poměrně těžké najít přímou právní úpravu adaptace²⁶⁸ a její popis lze hledat spíše v odborné literatuře nebo rozhodovací praxi soudů, která je navázána „cestou nejmenších obětí“.²⁶⁹ V odborné literatuře je ovšem možné nalézt vícero možných rozlišení technik, jež mají řešit nesoulad mezi vícero právními řády.

Ve starší literatuře je např. možné najít dělení na transpozici, substituci a adaptaci²⁷⁰, kdy:

- Transpozice představuje řešení pro situaci, kdy jsou v určité situaci využity instituty známé danému právnímu řádu, ale jejich právní účinky se mají projevit v jiném právním řádu, kde jsou neznámé;
- Substituce je jako řešení pro nesoulad vícero právních řádů využívána v situacích, kdy je pro aplikaci institutu, který je znám národnímu právnímu řádu, nutné zohlednit institut z jiného právního řádu, kde se uplatnil a vyvolal účinky;
- Adaptace je spojována se situací po aplikaci kolizní normy, kdy se projeví působení rozhodných právních řádů, které může vyústit v pro účastníka obtížné a z pohledu hmotného práva nespravedlivé řešení.²⁷¹

Zároveň je nutné uvést, že výše nastíněné rozdělení je do určité míry ilustrativní, jelikož nastíněné definice jednotlivých postupů jsou poměrně vágní a hranice mezi nimi relativní. Tak lze například oddělovat subsumpci od adaptace na základě toho, že adaptace se zaměřuje na neutralizaci shodných norem a modifikaci výsledků aplikace více různých právních řádů na tutéž situaci. Adaptace se tak orientuje na výsledek a následky aplikace různých právních řádů, zatímco substituce se orientuje na samotnou subsumpci skutkového stavu pod normu rozhodného práva.²⁷²

Zároveň platí, že i samotnou adaptaci lze vnitřně dělit. Z tohoto pohledu lze najít dělení na kolizně právní adaptaci, kdy adaptace probíhá v rovině kolizního práva, tj. modifikované použití kolizní normy, a hmotně právní, kdy se adaptace odehrává v rovině hmotného práva, tj. modifikuje se až použití samotného hmotného práva. Je možné najít i další dělení v závislosti k přístupu k adaptační technice a situaci, která má být adaptací řešena.²⁷³

---

²⁶⁸ ROZEHNALOVÁ, 2016, op. cit., s. 153-154.

²⁶⁹ VERSCHREAGEN, 2012, op. cit., s. 254.

²⁷⁰ LIPSTEIN, Kurt. *Principles of the Conflict of Laws National and International*. Hague: Martinus Nijhoff Publisher, 1981, s. 102-103.

²⁷¹ ROZEHNALOVÁ, 2016, op. cit., s. 155-156.

²⁷² FUNKE, 2010, op. cit., s. 258-259.

²⁷³ ROZEHNALOVÁ, 2016, op. cit., s. 156-159.

Jak vyplývá z výše uvedených řádků, proces adaptace se zaměřuje na problematiku aplikace vícero rozhodných právních řádů určených na základě kolizních norem. Jako takový se tedy snaží modifikovat negativní a nechtěné jevy spojené s okolností, že na konkrétní životní situaci dopadá právní úprava, která je rozdělená do více právních řádů. Adaptace tak tedy modifikuje účinky aplikace více druhů rozhodného práva. Jak přesně tato modifikace má proběhnout, není nikde jasně specifikováno²⁷⁴ a samotné provedení adaptace zůstává na uvážení soudce, přičemž k zásahům do vlastního pozitivního práva by mělo docházet v minimální míře.²⁷⁵

V souvislosti s problematikou uznání rozhodnutí mezi členskými státy EU a možnými mezerami v právní úpravě ochrany základních hodnot členských států EU je nutné si položit otázku, zda je možné tuto techniku požit také na situaci, kdy je již o věci rozhodnuto, soud aplikoval rozhodné právo, věc v souladu s ním vyřešil a vydal své rozhodnutí, které musí být nyní uznáno a případně vykonáno v jiném státě. Je možné modifikovat účinky uznání rozhodnutí? Této otázce se věnuje následující kapitola 4.3.2.

4.3.2. Adaptace ve fázi uznání a výkonu soudního rozhodnutí

Jak bylo uvedeno v předcházející kapitole, adaptace je používána a v odborné literatuře popsána v souvislosti s modifikováním negativních právních následků aplikace více právních řádů na právní vztah. Tento fakt ovšem nutně nemusí limitovat rozsah její aplikace a vylučovat použití techniky adaptace také v jiných situacích, které by splňovaly základní parametry pro aplikaci adaptace. Příkladem zde může být existující právní úprava adaptace, kterou je možné nalézt v Nařízení o dědictví, která tuto metodu nepojímá jako proces, ale pracuje s ní spíše jako s procesní cestou pro adaptování ve fázi uznání a výkonu rozhodnutí obsahujícího institut neznámý pro první řád státu, v němž má být rozhodnutí uznáno.²⁷⁶

Nařízení o dědictví k adaptaci uvádí, že v případě, pokud je zde nárok na určité věcné právo, které ovšem právní řád členského státu EU, v němž se oprávněný věcného práva domáhá, nezná, má být toto věcné právo podle potřeby a možností přizpůsobeno rovnocennému věcnému právu, které právní řád daného členského státu EU zná.²⁷⁷

Podobným způsobem s adaptací pracuje také Nařízení Brusel Ibis nebo slovenský zákon o mezinárodním právu soukromém.

---

²⁷⁴ Zejména pro adaptaci

²⁷⁵ ROZEHNALOVÁ, 2016, op. cit., s. 160.

²⁷⁶ Ibid., s. 154.

²⁷⁷ Článek 31 Nařízení o dědictví.

Nařízení Brusel Ibis konstatuje, že v případě, kdy má být uznáno rozhodnutí obsahující příkaz nebo opatření, které nejsou známy právnímu řádu dotčeného členského státu EU, tak se tento příkaz nebo opatření v největší možné míře upraví na opatření nebo příkaz, které jsou již známy právnímu řádu dotčeného členského státu EU, a jež sledují rovnocenné účinky a obdobný účel a zájem. Zároveň platí, že účinky provedení této úpravy nesmí přesahovat účinky původního příkazu nebo opatření.²⁷⁸

Slovenský zákon o mezinárodním právu soukromém pracuje se situací, kdy je požádáno o uznání rozhodnutí, jež obsahuje věcné právo, opatření nebo příkaz, které slovenské právo neznají. V takovém případě se má toto věcné právo, opatření nebo příkaz přizpůsobit podle potřeby a v možném rozsahu věcnému právu, opatření a příkazu, které jsou slovenskému právu známé. Zároveň tato věcná práva, opatření a příkazy musí být z hlediska sledovaného cíle a účelu a účinků s nimi spojených nejbližší věcným právům, opatřením a příkazům obsaženým v cizím rozhodnutí, které má být uznáno.²⁷⁹

Tato nastíněná technika by mohla být použita i v případech, které byly nastíněny v kapitole 4.2., tzn. v případech, kdy by kvůli rozdílnému pojetí národního veřejného pořádku a evropského veřejného pořádku vznikla mezera v ochraně členských států EU před povinností uznat rozhodnutí, které by nesplňovalo jejich nároky na spravedlivé rozhodnutí, nebo které by bylo v rozporu s veřejným pořádkem daného členského státu EU.

Adaptace by v tomto případě probíhala tak, že by rozhodnutí z jiného členského státu EU, bylo uznáno s tím, že by došlo k přizpůsobení věcných práv, opatření a příkazů, jež by obsahovaly, a které by mohly způsobit rozpor účinků uznání rozhodnutí s veřejným pořádkem členského státu EU, v němž je o uznání rozhodnutí žádáno.²⁸⁰ Tento způsob adaptace může hledat částečně oporu v již existujícím právu EU,²⁸¹ díky čemuž by jeho užití nemuselo hrozit jeho zpochybnění pro rozpor s právem EU.

Jiný způsob užití techniky adaptace se bude již ovšem pohybovat po mnohem tenčím ledě. V případě, kdy se přizpůsobují věcná práva, příkazy nebo opatření z rozhodnutí jiných členských států, která mají být uznána, tak se tak vždy děje za účelem

---

²⁷⁸ Článek 54 Nařízení Brusel Ibis.

²⁷⁹ § 67a zákona č. 97/1967 Zb., o mezinárodním práve soukromém a procesním.

²⁸⁰ Toto užití techniky adaptace by se použilo v případech, kdy právní řád členského státu, v němž je žádáno o uznání rozhodnutí, nezná věcná práva, opatření, příkazy či případně instituty, které obsahuje právní řád členského státu původu rozhodnutí, a které by považoval členský stát uznání za rozporné se svým veřejným pořádkem. V takovém případě může přizpůsobit tato věcná práva, opatření, příkazy a instituty věcným právům, opatřením, příkazům a institutům, které zná a jež považuje za souladné se svým veřejným pořádkem.

²⁸¹ Viz článek 31 Nařízení o dědictví a článek 54 Nařízení Brusel Ibis.

co možná největšího zachování jejich účinků způsobem, který by neodporoval veřejnému pořádku členského státu uznání. Problematickou situací by ovšem způsobilo již výše uvedené rozhodnutí Šneersone v. Kampanella, kde se stalo sporným svěřením do péče pouze jednoho rodiče a přikázaný přesun dítěte z jednoho členského státu EU do jiného. V tomto případě by nejspíše ani modifikace příkazů obsažených v rozhodnutí nepomohla, jelikož by se již musela změnit samotná podstata rozhodnutí, což by se rovnalo přezkumu ve věci samé. Zákaz tohoto přezkumu je ovšem jedním ze základních kamenů systému vzájemného uznávání rozhodnutí v evropském justičním prostoru.

Z výše uvedeného je tak možné dovodit, že by proces adaptace mohl být použit v případě uznání soudního rozhodnutí z jednoho členského státu EU v jiném členském státě EU. V rámci adaptace by bylo možné využít modifikace věcných práv, opatření, příkazů a případně institutů, které právo členského státu uznání nezná a jež v podobě, v jaké ji zná členský stát původu rozhodnutí, porušují veřejný pořádek členského státu uznání. Tímto způsobem by technika adaptace mohla sloužit k vyplnění mezer, které se mohou objevit v důsledku rozdílného pojetí národního veřejného pořádku členských států EU a evropského veřejného pořádku. Zároveň ovšem platí, že tímto způsobem není možné zcela změnit rozhodnutí, jež má být uznáno. To by se rovnalo de facto přezkumu rozhodnutí ve věci samé, který je v rámci uznání soudních rozhodnutí mezi členskými státy EU zakázán.

4.4. Shrnutí

System uznání soudních rozhodnutí v rámci evropského justičního prostoru je nastaven v souladu s vysokou důvěrou, která alespoň formálně mezi jednotlivými členskými státy EU panuje. Jako takový disponuje omezeným množstvím nástrojů, které by mohly zabránit uznání rozhodnutí. Tyto nástroje jsou zaměřeny na zajištění toho, aby členské státy EU nebyly nuceny uznat rozhodnutí, které by považovaly za nespravedlivé nebo jež by odporovalo hodnotám, které považují za zásadní pro svůj právní řád. V tomto ohledu jsou tyto důvody pro odmítnutí poměrně jasně vymezeny s tím, že nejvíce široce pojatým důvodem je odmítnutí uznání rozhodnutí na základě výhrady veřejného pořádku.

Jak bylo uvedeno v kapitole 3.2., pojem veřejný pořádek je do značné míry vágní a neurčitý, a každý stát si do něj promítá vždy trochu něco jiného. Členské státy EU díky svému členství v EU spolu sdílejí velké množství hodnot, čemuž napomáhá také jejich členství v Radě Evropy. V rámci svého členství v Radě Evropy jsou členské státy EU vázány Evropskou úmluvou, která představuje základ hodnotového systému v oblasti ochrany lidských práv v evropském prostoru.

Na této velké shodě ohledně základních hodnot je postaven evropský veřejný pořádek, jenž je tvořen hodnotami a zásadami, které jsou všem členským státům EU společné. Díky výše popsané shodě, by neměly existovat zásadní rozdíly mezi veřejným pořádkem jednotlivých členských států EU a evropským veřejným pořádkem. Přesto toto tvrzení neplatí zcela stoprocentně a může docházet k rozdíům mezi vnímáním např. práva na spravedlivý proces podle národního veřejného pořádku členského státu EU a evropského veřejného pořádku, jak ukázal případ Šneersone v. Kampanella. Tento rozdíl může způsobit mezeru v rámci systému uznání soudních rozhodnutí mezi členskými státy EU, díky které bude možná situace, že členský stát EU bude nucen uznat rozhodnutí z jiného členského státu, které by jinak na základě svého veřejného pořádku odmítl uznat.

Řešení pro tento problém může do jisté míry představovat technika adaptace, jejíž užití v rámci uznání a výkonu rozhodnutí v některých případech právo EU předvídá. Tato technika ovšem nepředstavuje řešení pro všechny situace možného rozporu mezi národním veřejným pořádkem členských států EU a evropským veřejným pořádkem.

Zároveň je nutné podotknout, že v této kapitole nastíněná hodnotová shoda mezi členskými státy EU je velmi výrazná, a proto situace, kde by vznikl zásadní rozpor mezi národním veřejným pořádkem členského státu EU a evropským veřejným pořádkem nebudou příliš časté.

5. Systémové porušování základních zásad EU a vzájemná důvěra mezi členskými státy EU

Předchozí kapitola se věnovala problematice, kdy může dojít k porušení základních zásad, na nichž staví daný členský stát svůj právní řád, a zároveň se nejedná o situaci, jež by splňovala kritéria pro její zařazení pod porušení evropského veřejného pořádku. Tyto situace představují možné selhání systému uznání soudních rozhodnutí na základě principu vzájemného uznávání v rámci evropského justičního prostoru, a především selhání systému administrace spravedlnosti v členském státě původu rozhodnutí v individuálních případech.

Kromě těchto individuálních selhání je nutné ovšem počítat s tím, že může dojít k selhání systémovějšího charakteru, které bude mít následně negativní dopad na celý proces uznávání soudních rozhodnutí. Situace systémového selhání, na něž by musel systém uznání rozhodnutí v rámci evropského justičního prostoru reagovat, by například nastala ve chvíli, kdy by došlo k tomu, že by bylo vydáno soudní rozhodnutí v rámci justičního systému některého členského státu EU, tento justiční systém by vykazoval závažné systémové nedostatky v oblasti administrace spravedlnosti, a výsledkem těchto nedostatků by bylo soudní rozhodnutí, u něž by bylo žádáno o jeho uznání v rámci jiného členského státu EU. Aby mohlo mít toto systémové selhání administrace spravedlnosti dopad na systém uznání soudních rozhodnutí mezi členskými státy EU, muselo by se jednat o selhání členského státu EU v oblasti, na níž tento systém uznání zakládá svou legitimitu. Tímto zdrojem legitimacy je v případě uznání rozhodnutí vzájemná důvěra mezi členskými státy EU založená na respektu ke stejným hodnotám vyjádřeným v SEU. V daném členském státě EU, kde by docházelo k systémovému selhání administrace spravedlnosti, by tedy muselo docházet k systému selhávání v případě dodržování základních zásad, na nichž by EU měla být postavena.²⁸²

Ve výše uvedeném případě by tedy především právní řád členského státu EU vzbuzoval vážné pochybnosti, zda dokáže zajistit všem účastníkům soudního řízení právo na spravedlivý proces a obecnou distribuci spravedlnosti. V takovéto situaci se nabízí otázka, jak by měl členský stát EU, v němž je žádáno o uznání soudního rozhodnutí, postupovat? Jak lze postupovat v případě, kdy všechna rozhodnutí soudů jednoho členského státu EU mohou být zpochybněna na základě porušování pravidel právního státu v daném členském státě EU v souvislosti s tím, že dochází k systémovému selhání systému

---

²⁸² Vadnost daného soudního rozhodnutí by nevycházela z individuální pochybení konkrétního soudu, ale ze systémového selhávání daného členského státu původu rozhodnutí.

distribuce spravedlnosti ze strany členského státu EU, což má závažný dopad na systém vzájemného uznávání rozhodnutí v EU?

Těmto otázkám se bude věnovat tato kapitola, kdy základním východiskem bude situace, kdy kterýkoliv členský stát EU může přestat respektovat základní zásady,²⁸³ na nichž má být EU postavena. Kapitola se bude věnovat potenciálním dopadům těchto situací na problematiku uznání soudních rozhodnutí mezi členskými státy EU. Bude se jednat tedy o problematiku, již se věnuje druhá hypotéza²⁸⁴ této disertační práce, kdy bude v rámci této kapitoly ověřována pravdivost této hypotézy.

Z tohoto důvodu bude v první části kapitoly krátce zrekapitulována vazba mezi vzájemnou důvěrou mezi členskými státy EU jako klíčovým prvkem práva EU a základními zásadami EU, možné situace, kdy dojde k systematickému porušování základních zásad EU a mechanismus práva EU s tím spojený. V druhé části kapitoly budou představena řešení výše popsané situace, ať už v rámci práva EU, tak i mimo něj.

5.1. Dodržování základních zásad EU jako základ vzájemné důvěry mezi členskými státy

Jak již bylo uvedeno v kapitole 2.4.1., vzájemná důvěra mezi členskými státy EU je v právu EU svázána se základními hodnotami, jež mají členské státy EU vyznávat, a na nichž má být EU postavena. Díky tomu mohou členské státy EU ve vzájemných vztazích alespoň formálně předpokládat, že je v ostatních členských státech EU zajištěna odpovídající úroveň administrace spravedlnosti, tzn. především dodržování právního státu, vlády práva a zajištění práva na spravedlivý proces²⁸⁵.

Dodržování těchto společných hodnot je zajištěno především tím, že jejich respektování představuje implicitní podmínku pro možnost vstupu jakéhokoliv státu do EU, tj. možnost stát se členským státem EU. Pokud tedy některý stát má zájem na tom, aby se stal členským státem EU, musí prokázat, že všechny hodnoty uvedené v článku 2 SFEU respektuje a dodržuje.²⁸⁶ Tato podmínka motivuje státy především v tom, aby ve chvíli

---

²⁸³ Nemusí se nutně jednat o nerespektování všech zásad, ale může docházet k nerespektování pouze některých z nich, i když je nutné zároveň podotknout, že zásady uvedené v článku 2 SEU jsou do jisté míry vzájemně provázány, takže možnost nerespektování pouze některé z nich je limitovaná.

²⁸⁴ Členské státy mohou v případě porušování základních zásad a principů EU ze strany jiného členského státu EU vůči tomuto členskému státu postupovat i podle jiného právního předpisu, než je právo EU.

²⁸⁵ S tímto předpokladem následně pracuje sekundární právo EU, které, jak bylo naznačeno v předchozích kapitolách, presumovanou důvěru používá jako základ pro zakotvení principu vzájemného uznávání do procesu uznávání soudních rozhodnutí, viz Nařízení Brusel I, Nařízení Brusel IIbis, Nařízení Brusel Ibis a další.

²⁸⁶ Článek 49 SEU.

svého vstupu do EU dané zásady skutečně respektovaly, a již v o něco menší míře v tom, aby v tom vytrvaly i poté. Důkazem toho, že se tak z větší části děje, je krom jiného i prohlášení Evropské komise, která ve svém sdělení pro Evropský parlament z roku 2014 uvedla, že rozdílné ústavní a soudní systémy členských států EU jsou v principu dobře navrženy a vybaveny pro ochranu občanů proti jakékoliv hrozbě pro vládu práva a právní stát. I přes toto uklidňující ujištění Evropská komise ovšem zároveň připustila, že v daném období došlo v některých členských státech EU k vývoji, který vzbuzuje vážné obavy ohledně ochrany vlády práva a hodnot s ní spojených.²⁸⁷

Tento výše uvedený negativní vývoj se v poslední době nezměnil a v případě některých členských států EU tak vyvstaly vážné obavy ohledně vlády práva a respektování hodnot EU.²⁸⁸ Objevila se tak otázka, zda je možné, aby členské státy EU přestaly respektovat hodnoty vyjádřené v SEU, a pokud ano, jaké jsou možnosti EU, aby jim v tom zabránila.

5.1.1. Postup v případě porušení základních hodnot EU v souvislosti s porušením povinností vyplývajících z SFEU a SEU

EU disponuje několika mechanismy, v jejichž rámci je možné řešit situace, kdy dojde v jednom nebo vícero členských států EU k porušování základních hodnot EU podle článku 2 SEU.

Prvním z nich je řízení podle článku 258 SFEU²⁸⁹. Toto řízení je primárně určeno pro situace, kdy dojde ze strany členského státu EU k porušení povinnosti vyplývajících ze SFEU nebo SEU, jedná se tedy o porušení tzv. „*aquis*“. Řízení podle článku 258 SFEU není v rámci EU nic výjimečného a jedná se o relativně standardní postup, který je využíván např. ve chvíli, kdy členský stát špatně implementuje směrnice do svého práva nebo tuto implementaci neprovede vůbec.

I když řízení podle článku 258 SFEU je určeno pro porušení „*aquis*“, může teoreticky dojít v takovém případě k tomu, že kroky členského státu EU porušující „*aquis*“ mohou způsobovat systémové porušování hodnot obsažených v článku 2 SEU. Tuto situaci nelze zcela vyloučit. Zároveň je ovšem nutné dodat, že porušení samotného „*aquis*“ nelze

---

²⁸⁷ COM(2014) 158 final/2. COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL A new EU Framework to strengthen the Rule of Law. *European Commission: Justice: Effective justice* [online]. European Commission. [cit. 13. 3. 2014]. s. 3.

²⁸⁸ Jedná se především o Polsko, viz European Commission acts to preserve the rule of law in Poland. *European Commission - Press release* [online]. European Commission. [cit. 26. 7. 2017].

²⁸⁹ A také podle článku 259 SFEU

hodnotit jako systémové porušení základních hodnot EU.²⁹⁰ Z tohoto důvodu a vzhledem k povaze řízení pro nesplnění povinnosti²⁹¹ podle článků 258 SFEU nelze příliš počítat s tím, že by případů, kdy dojde v rámci porušení „*aquis*“ k systémovému porušení hodnot EU, bylo mnoho. Každopádně pokud by k tomu došlo, vydá Evropská komise k dané věci odůvodněné stanovisko, kde dá možnost členskému státu EU věc napravit. Pokud se tak nestane, tak může Evropská komise nebo členský stát EU podat na dotčený členský stát EU žalobu k SDEU.²⁹²

5.1.2. Postup v případě porušování základních zásad EU podle článku 7 SEU

Postup pro porušení „*aquis*“ uvedený v kapitole 5.1.1. není schopen postihnout situace, kdy dojde k systémovému porušení základních hodnot, ale zároveň není porušena žádná povinnost vyplývající ze SFEU nebo SEU. Pro tyto případy připadá v úvahu jiný postup, který je přímo zaměřen na porušování základních hodnot EU.

Možnost, že by členské státy EU přestaly respektovat její základní hodnoty, jako je např. vláda práva, právní stát, demokracie a další, vzbuzovala v představitelích EU obavy již delší dobu před zavedení samotného systému, který by tomu měl bránit a případně takový postup sankcionovat. Poprvé tyto obavy vyvstaly ve spojitosti s Řeckem a jeho přístupem k EU. V roce 1978 Evropská komise vytvořil návrh²⁹³ ohledně sankčního mechanismu v pozadí přístupových jednání Řecka. Řecko tehdy představovalo mladou demokracii, jež byla křehká a u níž panovalo riziko možného regresu a návratu k nedemokratickým praktikám. V průběhu doby se dospělo k tomu, že od roku 1991 obsahují všechny přístupové smlouvy s kandidátskými státy ustanovení ohledně základních lidských práv, jež má zajistit jejich dodržování spolu se základními principy demokratického právního státu v kandidátských státech.²⁹⁴ Tento požadavek se následně promítl i do tzv. „Kodaňských kritérií“, jež musí kandidátské země splnit, aby se mohly

---

²⁹⁰ KOCHENOV, Dmitry. Busting the myths nuclear: A commentary on Article 7 TEU. *EUI Working Paper LAW* [online]. European University Institute Department of Law [cit. říjen 2017], s. 3-4.

²⁹¹ Řízení je zahajováno při nesplnění konkrétní povinnosti ze strany dotčeného členského státu. Z tohoto důvodu nelze předpokládat, že porušení jedné povinnosti by mohlo vést k systémovému porušování hodnot EU, i když tuto situaci nelze zcela vyloučit. Lze si tak tedy představit, že situace, kdy porušení povinnosti vyplývající ze SFEU a SEU, budou pokrývat spíše menší množství případů systémového porušování základních hodnot EU.

²⁹² Článek 258 a 259 SFEU.

²⁹³ Tento návrh ovšem nebyl přijat.

²⁹⁴ KOCHENOV, 2017, op. cit., s. 4.

stát členskými státy EU.²⁹⁵ Snaha vytvořit určitý sankční mechanismus, který by měl zajistit respektování základních hodnot EU slavila úspěch při přijetí Amsterodamské smlouvy. V rámci této smlouvy byly v článku 6 odst. 1 vyjmenovány základní principy²⁹⁶, na nichž je EU založena, a zároveň v článku 7 byl zakotven sankční mechanismus sloužící k ochraně takto vyjmenovaných základních principů EU.²⁹⁷ Takto poprvé zakotvený mechanismus na ochranu základních hodnot, na nichž má být EU postavena, se dále vyvíjel a je jej dnes možné na základě Lisabonské smlouvy najít v článku 7 SEU.

Jak již bylo uvedeno v jiných částech této disertační práce, hodnoty vyjádřené v článku 2 SEU, jako je dodržování právního státu a zásad demokracie, představují implicitní základní podmínky pro vstup kteréhokoliv státu do EU. V případě, že vznikne nebezpečí, že by mohlo dojít k jejich porušování nebo k takovému porušování dojde, je možné aktivovat postupy podle článku 7 SEU, které by měly dotčený členský stát od jeho postupu odradit, zjednat nápravu, nebo jej za něj potrestat. Jedná se o 3 postupy, které mohou být použity jako odstupňovaný proces v závislosti na závažnosti nebezpečí pro sdílené hodnoty členských států EU, ale také částečně nezávisle na sobě²⁹⁸.

První postup představuje proces, jež může zahájit 1/3 členských států EU, Evropský parlament nebo Evropská komise. V rámci tohoto procesu Rada na odůvodněný návrh výše uvedených subjektů může rozhodnout o tom, že existuje zřejmé nebezpečí, že některý z členských států EU poruší hodnoty uvedené v článku 2 SEU. Rada v tomto případě rozhoduje na základě kladného stanoviska 4/5 svých členů. Zároveň k tomuto rozhodnutí potřebuje souhlas Evropského parlamentu. Aby bylo zachováno právo na nestranné posouzení celého případu má dotčený členský stát EU právo představit Radě své vysvětlení. Rada může setrvat pouze na konstatování nebezpečí porušení hodnot z článku 2 SEU nebo také může dát dotčenému členskému státu EU doporučení ohledně toho, co by měl učinit, aby hodnoty z článku 2 SEU již nebyly ohrožovány. Pro vydání doporučení platí stejný postup jako pro konstatování nebezpečí ohrožení hodnot EU v dotčeném členském státě EU. Pokud se Rada rozhodne doporučení vydat, tak následně pravidelně přezkoumává důvody, které jí k tomuto kroku vedly.²⁹⁹

---

²⁹⁵ Accession criteria. *European Commission - Enlargement - Accession criteria* [online]. European Commission [cit. 6. 12. 2016].

²⁹⁶ Jednalo se o svobodu, demokracii, respekt k lidským právům a základním svobodám a právnímu státu.

²⁹⁷ PINELLI, Cesare. Protecting the Fundamentals, Article 7 of the Treaty on the European Union and Beyond. *Foundation for European Progress - Publications* [online]. Foundation for European Progress [cit. 25. 9. 2012]. s. 3.

²⁹⁸ KOCHENOV, 2017, op. cit., s. 6.

²⁹⁹ Článek 7 odst. 1 SEU.

Druhý proces, který umožňuje článek 7 SEU v případě ohrožení nebo porušování společně sdílených hodnot EU je proces, v jehož rámci Evropská rada na návrh jedné třetiny členských států EU nebo Evropské komise rozhodne, že v dotčeném členském státě došlo k závažnému a trvajícím porušení hodnot obsažených v článku 2 SEU. Pro takovéto rozhodnutí je potřeba jednomyslnost Evropské rady³⁰⁰ a je nutný také souhlas Evropského parlamentu. Dotčený členský stát EU má podle SEU právo se k dané věci vyjádřit.³⁰¹ Jak je vidět, druhý proces v oblasti porušování základních hodnot EU může být zahájen na základě podnětu menšího množství subjektů, než proces podle prvního odstavce článku 7 SEU. Zároveň již v jeho rámci není konstatováno, že je zde ohrožení hodnot EU, ale že dochází k jejich porušování. To ovšem neznamená, že tato procedura navazuje na podstup podle prvního odstavce článku 7 SEU a nemůže být zahájena nezávisle na něm.

Třetí proces, který článek 7 SEU poskytuje pro případy porušování hodnot obsažených v článku 2 SEU již navazuje na výše popsaný druhý proces podle druhého odstavce článku 7 SEU. Pokud je podle článku 7 odst. 2 SEU konstatováno, že v některém členském státě EU dochází k porušování hodnot EU vyjádřených v článku 2 SEU, může Rada na základě hlasování kvalifikovanou většinou rozhodnout, že budou pozastavena některá práva dotčeného členského státu EU vyplývající ze SEU a SFEU. Toto pozastavení práv může zasáhnout až hlasovací práva v Radě³⁰².³⁰³ Tento svůj krok pak Rada může změnit nebo zrušit. V takovém případě Rada hlasuje opět na základě kvalifikované většiny.³⁰⁴

Pro všechny výše popsané procesy platí, že členský stát EU, o němž má být v rámci jednotlivých procesů rozhodováno, se na tomto hlasování nepodílí a jeho hlas se nezapočítává do žádného potřebného kvora.³⁰⁵

I když se Evropský parlament nepodílí na iniciaci procesů podle druhého a třetího odstavce článku 7 SEU, může Evropský parlament Evropské komisi nebo členskými státy EU postup podle těchto ustanovení navrhnout. Zároveň platí, že v případě udělování

---

³⁰⁰ Tato jednomyslnost není zamýšlena jako situace, kdy všechny členské státy vysloví souhlas s takovýmto rozhodnutím, ale situace, kdy žádný členský stát EU tomuto kroku neoponuje, viz. KOCHENOV, 2017, op. cit., s. 9.

³⁰¹ Článek 7 odst. 2 SEU.

³⁰² Zároveň Rada musí přihlídnout k tomu, jaké bude mít dopady takovéto pozastavení práv na práva a povinnosti fyzických a právnických osob v daném členském státě EU.

³⁰³ Článek 7 odst. 3 SEU.

³⁰⁴ Článek 7 odst. 4 ibid.

³⁰⁵ Článek 7 odst. 5 ibid. a článek 354 SFEU.

souhlasu s postupem podle prvního nebo druhého odstavce článku 7 SEU je nutná 2/3 většina v Evropském parlamentu.³⁰⁶

Poslední varianta podle třetího odstavce článku 7 SEU představuje krajní variantu, která ovšem vzhledem k řízení, jež zahájila Evropská komise s Polskem, nemusí být zcela vyloučenou možností. Je otázkou, zda by bylo možné daný členský stát EU vyloučit z využívání benefitů a práv plynoucích z účasti na evropském justičním prostoru. Zároveň je také otázkou, jak by měly na takovéto rozhodnutí Rady reagovat ostatní členské státy.

5.1.3. Postup podle Nového rámce EU pro posílení právního státu

V předchozích kapitolách byly představené postupy, jak může EU čelit systematickému porušování nebo nerespektování hodnot obsažených v článku 2 SEU byly v roce 2014 doplněny Novým rámcem EU pro posílení právního státu³⁰⁷. Tento nástroj pro posilování právního státu v členských státech EU, který byl vytvořen Evropskou komisí, má představovat jistý předstupeň pro aplikaci postupů podle článku 7 SEU a má především vyplnit mezery, které existují mezi postupem pro řešení situací při porušení „*aquis*“ a postupy podle článku 7 SEU.³⁰⁸

Na poli svého sdělení, v jehož rámci Evropská komise tento rámec představila, podtrhla význam právního státu a vlády práva³⁰⁹ jako jedné ze základních hodnot EU, jež musí být respektovány. Dodržování právního státu je úzce provázáno s respektováním demokracie a ochranou základních práv. Není možné si představit dodržování demokracie a ochranu základních lidských práv bez respektování právního státu a vlády práva a obráceně.³¹⁰ Z tohoto důvodu Evropská komise vytvořila vlastní mechanismus, který by měl předcházet aktivaci postupů podle článku 7 SEU. Tento postup se skládá ze 3 stupňů, a měl by být aktivován ve chvíli, kdy bude hrozit systémové ohrožení pro právní stát v určitém členském státě EU.³¹¹

V prvním stupni Evropská komise sesbírá a zanalyzuje všechny dostupné informace k dané věci a posoudí, zda reálně existuje systémové nebezpečí pro právní stát a vládu práva v dotčeném členském státě EU. Pokud dojde k závěru, že zde takové nebezpečí

---

³⁰⁶ Článek 83 Jednacího řádu Evropského parlamentu.

³⁰⁷ Evropská komise schválila nový postup na ochranu právního státu v Evropské unii. In *Press Release Database* [online]. European Commission [cit. 11. 3. 2014].

³⁰⁸ COM(2014) 158 final/2, op. cit., s. 5.

³⁰⁹ Jako prvky právního státu Evropská komise identifikovala princip legality, právní jistotu, zákaz zneužití vládní moci, nezávislé a nestranné soudy, efektivní přezkum ze strany soudů zahrnující respektování základních práv a rovnost před zákonem.

³¹⁰ COM(2014) 158 final/2, op. cit., s. 4.

³¹¹ *Ibid.*, s. 7.

existuje, zahájí s dotčeným členským státem EU dialog, v němž se bude snažit danou situaci vyřešit. V rámci tohoto dialogu Evropská komise zašle dotčenému členskému státu EU své posouzení se specifikací svých obav ohledně dodržování právního státu. Členský stát na toto posouzení má možnost reagovat. Evropská komise v této fázi očekává, že dotčený členský stát EU s ní bude v souladu se zásadou loajální spolupráce³¹² spolupracovat na nápravě vzniklé situace.³¹³

Pokud se obavy Evropské komise o právní stát v dotčeném členském státě EU nepodaří uspokojivě vyřešit, vydá Evropská komise doporučení³¹⁴ určené dotčenému členskému státu EU, kde jasně identifikuje hrozby pro právní stát a navrhne členskému státu EU, jak by měly být tyto hrozby odstraněny.³¹⁵

Ve třetí fázi bude Evropská komise monitorovat, jak dotčený členský stát EU zohlední její doporučení k odstranění hrozeb pro právní stát a vládu práva. Pokud Evropská komise dojde k závěru, že dotčený členský stát EU její doporučení nereflektuje, nebo že je nereflektuje dostatečně, posoudí možnost zahájení postupů podle článku 7 SEU.³¹⁶

5.2. Dopad zahájení jednotlivých řízení ohledně systémového porušování základních hodnot EU na proces uznávání soudních rozhodnutí mezi členskými státy EU

Dodržování základních hodnot a principů EU je hlavním pilířem vzájemné důvěry mezi členskými státy EU, na níž je založen princip vzájemného uznávání v případě soudních rozhodnutí v rámci evropského justičního prostoru. Narušení této důvěry může mít značný vliv na aplikaci principu vzájemného uznávání.

V souvislosti s dopady narušení této důvěry je nutné rozlišit jednotlivé situace a postupy, jež byly popsány v předchozích kapitolách.

5.2.1. Řízení pro nesplnění povinnosti podle článku 258 SFEU

V případě řízení o porušení „*aquis*“ je situace poměrně jasná. Pokud dotčený členský stát EU svým porušováním „*aquis*“ systémově ohrožuje hodnoty EU, je tato situace řešena v rámci tzv. řízení pro nesplnění povinnosti podle článku 258 SFEU. V rámci tohoto řízení se snaží Evropská komise zjistit, zda došlo k porušení povinnosti

---

³¹² Článek 4 odst. 3 SEU.

³¹³ COM(2014) 158 final/2, op. cit., s. 7-8.

³¹⁴ Viz např. C(2017) 5320 final. Commission Recommendation of 26.7.2017 regarding the rule of law in Poland. In *Press Release Database* [online]. European Commission [cit. 26. 7. 2017].

³¹⁵ COM(2014) 158 final/2, op. cit., s. 8.

³¹⁶ *Ibid.*

plynoucí ze SFEU a SEU a pokud ano, tak zajistit nápravu této situace. Pokud se tak nestane, může Evropská komise zažalovat dotčený členský stát před SDEU³¹⁷ a pokud SDEU názor Evropské komise potvrdí, je možné následně finančně sankcionovat dotčený členský stát EU.³¹⁸ Z pohledu problematiky vzájemné důvěry mezi členskými státy EU a jejím vlivu na princip vzájemného uznávání rozhodnutí by bylo stěžejní konstatování Evropské komise nebo SDEU, že dochází k systémovému porušování základních hodnot EU, na nichž by měla EU stát a jež by měly být sdíleny a dodržovány všemi členskými státy EU.

Jak bylo již naznačeno v kapitole 5.1.1., situace, kdy porušení „*aquis*“ bude hodnoceno jako systémové porušení hodnot EU, není příliš pravděpodobná, a proto se jí již tato práce nebude dále zabývat.

5.2.2. Postup podle Nového rámce EU pro posílení právního státu

Mnohem pravděpodobnější je aktivace postupu podle rámce EU pro posílení právního státu, jehož nejlepším důkazem je dění v posledních několika letech.³¹⁹ V rámci tohoto řízení může dojít k tomu, že Evropská komise vydá doporučení pro dotčený členský stát EU, že by měl změnit své počínání v určitých oblastech, jelikož toto jednání představuje systémové ohrožení právního státu a vlády práva v dotčeném členském státě EU.

Z hlediska problematiky vzájemné důvěry mezi členskými státy se jedná o závažný signál, že základ této důvěry, na jejímž základě je uplatňován princip vzájemného uznávání, je ohrožen, což by mohlo vést ke krokům uvedeným v kapitole 5.3.1. Ohrožení právního státu jako jedné ze základních hodnot obsažených v článku 2 SEU ovšem samo o sobě ještě nemusí mít dopad na proces uznávání soudních rozhodnutí mezi členskými státy EU v rámci evropského justičního prostoru. Toto ohrožení ještě nepředstavuje porušení hodnot podle článku 2 SEU a z tohoto důvodu jeho dopad na vzájemnou důvěru mezi členskými státy EU může být omezený. Vždy záleží na konkrétní situaci.

Z tohoto pohledu představuje mnohem závažnější situaci poslední krok z rámce EU pro posílení právního státu, a to aktivace některého z postupů podle článku 7 SEU.

---

³¹⁷ Článek 258 SFEU.

³¹⁸ Řízení o nesplnění povinnosti. In *Evropská komise: Kontrola provádění směrnice EU* [online]. Evropská komise [cit. 5. 8. 2017].

³¹⁹ Viz řízení proti Polsku.

5.2.3. Postup podle článku 7 SEU

Zahájení některého postupu podle článku 7 SEU kvůli systémovému porušování hodnot obsažených v článku 2 SEU může mít zásadní dopad na problematiku uznání rozhodnutí mezi členskými státy EU.

V případě postupu podle prvního odstavce článku 7 SEU Evropská komise, stanovené penzum členských států EU nebo Evropský parlament mohou iniciovat v Radě jednání, které může vyústit v konstatování, že v případě dotčeného členského státu EU hrozí vážné riziko systémového porušování základních hodnot EU obsažených v článku 2 SEU. S ohledem na vzájemnou důvěru a její odraz v principu vzájemného uznávání rozhodnutí takovéto konstatování ještě nutně nemusí fatálně ovlivnit vzájemné uznávání rozhodnutí mezi dotčeným členským státem EU³²⁰ a ostatními členskými státy EU. Hodnoty EU, jež mají tvořit základ vzájemné důvěry mezi členskými státy EU, ještě nutně nemusí být systémově porušovány, ale hrozí zde toto riziko. Základ vzájemné důvěry ještě není zcela zpochybněn, je ovšem vystaven vážnému nebezpečí.

Jiná situace, co se týče pravděpodobnosti a možnosti reakce ze strany členských států EU, nastává v případě postupu podle druhého odstavce článku 7 SEU. Zde již může být výsledkem tohoto postupu konstatování, že v případě dotčeného členského státu EU dochází k vážnému a systémovému porušování základních hodnot, na nichž má být EU postavena a jež mají všechny členské státy EU sdílet a dodržovat. V takovém případě tedy dochází k přímému zpochybnění základu, na němž je vystavěna vzájemná důvěra mezi jednotlivými členskými státy EU sloužící jako prostředek pro vzájemnou úzkou spolupráci. Nabízí se tedy otázka, pokud základ prohloubené spolupráce mezi dotčeným členským státem EU a ostatními členskými státy EU přestal existovat,³²¹ jak by měly na tuto situaci členské státy EU reagovat. Jaké možnosti se jim nabízejí a je vůbec na tuto eventualitu právo EU připraveno?

Postup podle třetího odstavce článku 7 SEU přímo navazuje na postup podle druhého odstavce článku 7 SEU a představuje možnou reakci na situaci, kdy dochází v určitém členském státě EU k vážnému a systémovému porušování základních hodnot EU obsažených v článku 2 SEU. Z tohoto důvodu se mu podrobněji věnuje následující kapitola 5.3.1.

---

³²⁰ I když se tak může stát, viz rozsudek Soudního dvora ze dne 21. prosince 2011, N. S. v. Secretary of State for the Home Department a M. E. a další v. Refugee Applications Commissioner a Minister for Justice, Equality and Law Reform, věc C-411/10 a C-493/10.

³²¹ Tzn. již neplatí domněnka, že všechny členské státy EU respektují jisté konkrétně vyjmenované hodnoty.

5.3. Možnosti řešení systémového selhání dodržování základních hodnot EU

Jak již bylo uvedeno v předcházejících kapitolách této části disertační práce, z hlediska narušení vzájemné důvěry mezi členskými státy EU v podobě systémového porušování základních hodnot EU je stěžejní postup podle druhého odstavce článku 7 SEU. Na jeho základě je možné oficiálně tvrdit, že k výše popsanému stavu v případě dotčeného členského státu EU skutečně dochází a nejedná s tak pouze o tvrzení jednoho členského státu nebo Evropské komise. Jedná se o právně závazné konstatování s možnými dopady pro spolupráci mezi dotčeným členským státem EU a ostatními členskými státy EU. Zhodnocení, o jaké dopady se může jednat, se věnují kapitoly 5.3.1. a 5.3.2.

5.3.1. Řešení předvídané právem EU

Pohled práva EU na situaci systémového ohrožování a porušování základních hodnot EU byl zásadně formován na základě rozhodnutí SDEU N.S. C-411/10 a C-493/1. Tento rozsudek lze právem označit za přelomový, jelikož narýsoval poměrně jasnou hranici pro aplikaci presumované vzájemné důvěry mezi členskými státy EU.

Samotné rozhodnutí se týkalo azylové politiky, která je založena na domněnce, že všechny členské státy EU dodržují standardy základních lidských práv.³²² SDEU se zde tedy měl vypořádat s implicitně stanovenými limitami jednání narýsovanými potřebou respektování a ochrany základních lidských práv v rámci společného evropského azylového systému. Problém spočíval v tom, že neúspěšní žadatelé o azyl ve Velké Británii a Irsku měli být na základě tzv. „Dublinského systému“ navraceni do Řecka, u něž bylo ovšem obecně známo, že azylové řízení v Řecku má tendence k porušování základních lidských práv. Z tohoto důvodu byl SDEU dotázán, zda členský stát EU, který v rámci azylového řízení navrátí žadatele do jiného členského státu EU, který má být příslušný k posouzení žádosti o udělení azylu, poruší svou povinnost chránit základní práva EU, pokud navrácení provede bez ohledu na úroveň ochrany základních lidských práv v dotčeném členském státě EU, kam by měl být žadatel navrácen. Soud měl posoudit, zda spolupráce v azylových záležitostech je založena na neomezené vzájemné důvěře mezi členskými státy EU,³²³ a zda jsou jednotlivé členské státy EU oprávněny v případě možnosti porušení

---

³²² SMEKAL, Hubert. *Pronikání lidských práv do agendy Evropské unie* [online]. Mezinárodní vztahy. 2014, vol 49, no 4, s. 87 [cit. 2014].

³²³ V rámci této neomezené důvěry by měla platit domněnka, že stát původu rozhodnutí dostatečně ohlídá základní lidská práva dotčených subjektů, stejně jako práva zakotvená v rámci sekundárního práva EU.

základních lidských práv nepředat žadatele o azyl do členského státu EU, v němž toto ohrožení lidských práv existuje.³²⁴

SDEU v této věci rozhodl, že v případě, kdy existují vážné důvody věřit tomu, že dochází k systémovému selhávání azylové procedury a podmínek pro navrácení žadatelů o azyl do jiného členského státu EU, a tyto důvody vycházejí z jednání porušujícího základní lidská práva podle článku 4 Listiny EU, nemusí členské státy EU žadatele o azyl do členského státu EU porušujícího základní lidská práva navracet^{325, 326}.

Tento verdikt zásadní měrou ovlivňuje možnosti, jak mohou členské státy EU reagovat na fakt, že v jiném členském státě EU dochází k systémovému porušování základních hodnot EU, jež tvoří základ pro vzájemnou důvěru mezi nimi, a tím je narušována tato vzájemná důvěra. V souladu s právem EU tak lze reagovat na výše popsanou situaci v souvislosti s problematikou uznání rozhodnutí několika způsoby.

Jako první se nabízí aplikace výhrady veřejného pořádku. Jak již bylo uvedeno v kapitole 3, výhrada veřejného pořádku slouží k odmítnutí uznání rozhodnutí, pokud by uznání mělo nežádoucí účinky ve státě uznání, tzn. účinky uznání by byly v rozporu se základními principy a hodnotami, na nichž je daný stát postaven³²⁷. Pokud v dotčeném členském státě EU dochází k porušování právního státu, demokracie nebo základních lidských práv, nemělo by činit potíže účinky uznání rozhodnutí z tohoto členského státu EU odmítnout na základě výhrady veřejného pořádku, která v rámci aplikace principu vzájemného uznávání zůstává jako jeden z mála pozůstatků reziduální kontroly rozhodnutí ze strany členského státu uznání. V případě, že Evropská komise konstatuje, že v členském státě původu rozhodnutí dochází k vážným a systémovým pochybením v průběhu administrace spravedlnosti, je dokonce možné argumentovat ve prospěch toho, aby byly standardy pro dokazování rozporu uznání rozhodnutí s evropským veřejným pořádkem sníženy na úroveň pravděpodobnosti takového rozporu s evropským veřejným pořádkem. Pokud je již samotný proces vydávání soudního rozhodnutí zatížen vážnými pochybnostmi ohledně spravedlnosti řízení před soudy a existují-li pro tyto pochybnosti vážné věcné

---

³²⁴ Rozsudek SDEU, věc C-411/10 a C-493/10.

³²⁵ SDEU se zde odchýlil od své předchozí judikatury, kdy dříve rozhodl, že se vzájemnou důvěrou se pracuje jako s domněnkou i ve chvíli, kdy hrozí možnost porušení základních práv v případě rozsudku, který má být uznán v rámci evropského justičního prostoru, viz rozsudek Soudního dvora EU ze dne 22. prosince 2010, Joseba Andoni Aguirre Zarraga v. Simone Pelz, C-491/10.

³²⁶ Bod 86 SDEU, věc C-411/10 a C-493/10..

³²⁷ Zároveň je nutné mít na paměti, že je nutné v případě uznání rozhodnutí v rámci evropského justičního prostoru uplatňovat evropský veřejný pořádek, viz kapitola 3.3,

důvody, nemělo by být možné se dovolávat vyšších standardů pro konstatování porušení principů evropského veřejného pořádku v konkrétním případě.³²⁸

Aplikace výhrady veřejného pořádku je ovšem možná pouze v případech, kdy předpis práva EU, podle něž se proces uznávání rozhodnutí řídí, obsahuje výslovně uvedenou možnost odmítnout uznání rozhodnutí na základě výhrady veřejného pořádku. Pro situace, kdy rozhodnutí není možné odmítnout uznat na základě výslovně zakotvené výhrady veřejného pořádku³²⁹, vyvinul ESLP³³⁰, a také SDEU³³¹, doktrínu implicitní výhrady veřejného pořádku v případě členského státu EU, jenž by měl uznat rozhodnutí z jiného členského státu EU.

V rámci této doktríny platí, že stát, který se této implicitní výhrady veřejného pořádku dovolává, musí dokázat, že existují závažné důvody, které daný stát opravňují k tomu věřit, že dochází k systémovým pochybením v procesu administrace spravedlnosti a vydávání soudních rozhodnutí v členském státě původu soudního rozhodnutí. Tato systémová pochybení zároveň musí vést k tomu, že dochází k porušování základních práv. Tato implicitně zakotvená výhrada veřejného pořádku představuje pozůstatek kontrolních mechanismů spojených se systémem vzájemného uznávání rozhodnutí založeným na vzájemné důvěře. Podle této doktríny, kontrola rozhodnutí z pohledu veřejného pořádku, je v případě systémového porušování právního státu ve státě původu rozhodnutí možná kdykoliv. Na základě toho lze dovodit, že právo implicitně zakotvené výhrady veřejného pořádku může využít i členský stát EU, v němž je žádáno o uznání soudního rozhodnutí na základě předpisu práva EU, který neobsahuje explicitně zakotvenou možnost použití výhrady veřejného pořádku.³³²

Výše uvedené postupy pracují s domněnkou, že dochází v rámci dotčeného členského státu EU k porušování základních hodnot EU, nebo přímo s konstatováním Rady o systémovém porušování těchto hodnot na základě postupu podle druhého odstavce článku 7 SEU. Velkou neznámou, co se týče možné reakce na systémové porušování základních hodnot EU a jejího dopadu na systém uznání rozhodnutí, ovšem představuje

---

³²⁸ WELLER, 2015, op. cit., s. 97-98.

³²⁹ Například v případě Nařízení o evropském exekučním titulu.

³³⁰ Viz bod. 388 rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ze dne 21. ledna 2011, *M.S.S. v. Belgie a Řecko*, věc 30696/09. V rámci tohoto rozhodnutí, které se také týkalo azylové problematiky ve spojitosti s Řeckem, ESLP potvrdil své závěry z rozhodnutí *Bosphorus*, že smluvní státy Evropské úmluvy nejsou omezeny v přenesení svých suverénních práv na mezinárodní organizaci. Zároveň platí, že smluvní státy jsou plně zodpovědné za veškeré jednání, které nespadá do striktního rámce jejich mezinárodněprávních závazků spojených s touto mezinárodní organizací, obzvláště v případě, kdy disponují diskreční pravomocí, jako je tomu v případě článku 3 odst. 2 Dublinského nařízení.

³³¹ Bod 86 rozsudku SDEU, věc C-411/10 a C-493/10.

³³² WELLER, 2015, op. cit., s. 98.

podstup podle třetího odstavce článku 7 SEU.³³³ Na jeho základě může Rada rozhodnout o pozastavení práv plynoucích pro dotčený členský stát EU ze SFEU a SEU.

5.3.2. Řešení mimo rámec práva EU

Jak bylo uvedeno v rámci kapitoly 5.3.1. právo EU počítá s tím, že by mohlo dojít k systémovému porušování základních hodnot, na nichž by měla EU stát a jež by měly všechny členské státy EU sdílet a dodržovat. Kromě těchto předvídaných řešení existují také situace, které právo EU nepředpokládá nebo je nedomýšlí do úplného důsledku, ale přesto je nutné nad nimi uvažovat.

Mezi tyto situace spadá také aktivace postupu podle třetího odstavce článku 7 SEU. V rámci této procedury mohou být pozastavena práva dotčeného členského státu EU plynoucí ze SFEU a SEU³³⁴. Mezi tato práva patří také práva plynoucí z evropského justičního prostoru včetně možnosti využívat princip vzájemného uznávání rozhodnutí ze strany dotčeného členského státu EU vůči ostatním členským státům EU. Potud je situace v rámci práva EU poměrně přehledná. Je jasně definována procedura, jak může k pozastavení práv dojít. Co ovšem není nijak definováno a nachází se tak mimo rámec práva EU, je řešení dopadů takového kroku. V souvislosti s tím se nabízí otázka, jak by v takovém případě probíhal proces uznávání soudních rozhodnutí mezi dotčeným členským státem EU a zbylými členskými státy EU, pokud by dotčený členský stát nemohl využívat práva plynoucí ze systému uznání rozhodnutí v rámci evropského justičního prostoru.

Jak již bylo uvedeno výše, článek 7 odst. 3 nijak nespecifikuje, jak by se mělo postupovat v případě, že budou některému členskému státu EU pozastavena jeho práva vyplývající ze smluv. V případě pozastavení práv plynoucích ze systému uznání rozhodnutí mezi členskými státy EU by šlo především o pozastavení práv plynoucích z aplikace principu vzájemného uznávání rozhodnutí, jelikož aplikace principu vzájemného uznávání je neodmyslitelně spjata se všemi předpisy sekundárního práva EU vztahujícími

---

³³³ Velkou neznámou je z toho důvodu, že nebyl dosud nikdy použit. Zároveň je nutné vzít v potaz, že k jeho aktivaci je nutné nejdříve konstatování o porušení základních hodnot EU podle článku 7 odst. 2 SEU, k čemuž je nutná jednomyslnost ze strany Evropské rady. Z tohoto důvodu je zde poměrně malá šance, že bude vůbec někdy aktivován. Tomu nahrává i samotná situace uvnitř EU, kdy členské státy EU, které by mohl být postupem podle třetího odstavce článku 7 SEU dotčeny, si navzájem vyjádřily podporu a deklarovaly, že takovýto postup nepřipustí.

³³⁴ Článek 7 odst. 3 nijak nespecifikuje, která práva vyplývající ze smluv, mohou být pozastavena. Je nutné vycházet z toho, že se může jednat o jakákoliv práva, jak bylo uvedeno v předešlém odstavci. Oprávněnost tohoto předpokladu podtrhuje fakt, že členské státy EU podle tohoto postupu mohou být zbaveny také svého práva hlasovat na Radě, což je jejich základní právo spojené s jejich členstvím v EU. Pokud mohou být omezeny v tomto základním právu, mohou být omezeny i v „méně významných“ právech.

se na problematiku uznání rozhodnutí. Z tohoto důvodu by nebylo možné tyto předpisy ve vzájemných vztazích mezi dotčeným členským státem EU a zbytkem EU aplikovat. Co by je tedy mělo nahradit?

Pokud se k této otázce postavíme čistě prakticky, není zde příliš mnoho možných řešení, která by mohla nahradit předpisy práva EU ve vztazích mezi dotčeným členským státem EU a ostatními členskými státy EU. Jednalo by se buď o mezinárodní smlouvy zabývající se uznáním rozhodnutí mezi dotčeným členským státem EU a ostatními členskými státy,³³⁵ nebo národní právo upravující uznání rozhodnutí jednotlivých členských států EU. Konkrétní postup pro uznání soudního rozhodnutí z daného členského státu EU by probíhal v souladu s výše uvedenými předpisy.

Kromě výše popsaného řešení po aktivaci postupu článku 7 odst. 3 SEU lze nalézt i další řešení mimo rámec práva EU pro situaci, kdy dochází k systémovému porušování základních hodnot EU, což má dopad na právní stát v daném členském státě EU. Tímto možným řešením mimo rámec práva EU nezávislým na aktivaci postupu podle třetího odstavce článku 7 SEU, je „*révision au fond*“, tj. možnost přezkumu ve věci samé. Tento přezkum by musel být striktně omezen na situace, kdy došlo k zjevně nesprávné aplikaci práva.³³⁶

Je nutné mít na paměti, že zjevně nesprávná aplikace práva nutně nemusí vést k narušení veřejného pořádku a aplikaci výhrady veřejného pořádku, a sama o sobě nemusí vést k porušení základních práv. Vždy je nutné zjišťovat kontext dané situace. Jako příklad lze uvést situaci, kdy by soud na rozdíl od všech ostatních autorit a veřejných orgánů prohlásil, že promlčecí doba nároku v konkrétním sporu je 3 roky na rozdíl od 2 a na základě takto zjevně nesprávné aplikace by žalovaný prohrál spor. Lze si jen těžko představit, že by na základě takto nesprávně aplikovaného práva bylo možné aktivovat výhradu veřejného pořádku, pokud žalovaný měl možnost před soudem všechny své argumenty. Zároveň platí, že v případě, kdy by došlo u členského státu původu rozhodnutí ke konstatování, že v něm hrozí nebo dochází k systematickému porušování právního státu, měla by existovat možnost, jak tuto zjevnou chybu v aplikaci práva napravit.³³⁷

Použití tohoto přezkumu by muselo být podmíněno narušením vzájemné důvěry mezi členskými státy EU. To by se stalo např. v případě, kdy by Evropská rada rozhodla o tom, že v dotčeném členském státě EU dochází k vážnému systémovému porušování základních hodnot EU.

---

³³⁵ Ať už bilaterální nebo mnohostranné.

³³⁶ WELLE, 2015, op. cit., s. 99.

³³⁷ Ibid.

Bylo by samozřejmě možné namítnout, že dovolení přezkumu ve věci samé by bylo v rozporu s podstatou systému uznání soudních rozhodnutí v rámci evropského justičního prostoru, který přezkum ve věci samé striktně zakazuje.³³⁸ Tato námitka by ovšem narazila na jednu zásadní překážku, a to právě tuto podstatu, na níž je systém uznání rozhodnutí mezi členskými státy EU postaven. Tou je neustále zmiňovaná vzájemná důvěra mezi členskými státy EU. Pokud Evropská rada závazně rozhodne o tom, že tato důvěra byla ze strany dotčeného členského státu EU narušena, není možné se jí pak následně dovolávat.

Varianta přezkumu ve věci samé by zároveň teoreticky mohla přicházet v úvahu také v případě, kdy by bylo pouze konstatováno, že základní hodnoty EU nebo právní stát jsou v dotčeném členském státě ohroženy. V tomto případě by ovšem nároky kladené na možnost zahájení přezkumu ve věci samé, měly být o něco vyšší než v případě, kdy je konstatováno, že k porušování základních hodnot EU skutečně dochází.

5.4. Shrnutí

V rámci této kapitoly byla zkoumána otázka, jaký dopad na vzájemnou důvěru a systém uznání soudních rozhodnutí může mít systémové selhání na straně členského státu EU, v němž bylo rozhodnutí vydáno. Tuto možnost nelze vyloučit, a i přes vysokou úroveň justičních systémů jednotlivých členských států EU je možné, že v některém z nich dojde k systémovému selhání administrace spravedlnosti. Aby toto systémové selhání mohlo mít dopad na proces vzájemného uznávání rozhodnutí v rámci evropského justičního systému, je nutné, aby se dotklo základů, na nichž je tento systém postaven. Těmito základy je vzájemná důvěra mezi jednotlivými členskými státy EU, jež vyvěrá ze široce sdílené domněnky, že všechny členské státy EU dodržují a respektují základní zásady EU vyjádřené v článku 2 SEU.

EU si vytvořila několik nástrojů, jak se proti těmto systémovým selháním v rámci jednotlivých členských států bránit. Jedná se o:

- Řízení o nesplnění povinnosti podle článku 258 SFEU;
- Postupy podle článku 7 SEU;
- Nový rámec EU pro posílení právního státu.

Všechny výše uvedené postupy mohou být použity při řešení situace, kdy v členském státě EU dochází k systémovému porušování základních zásad EU. Za nejsilnější reakční nástroj lze označit postupy podle článku 7 SEU, které mohou vyvrcholit až pozastavením práv dotčeného členského státu EU plynoucích ze smluv.

---

³³⁸ Viz např. článek 52 Nařízení Brusel Ibis.

Aktivace reakčních postupů na systémové porušování základních zásad EU má také dopad na proces uznávání rozhodnutí mezi členskými státy EU. V případě, kdy je konstatováno, že existuje vážné nebezpečí systémového selhání právního státu v členském státě EU nebo dochází k systémovému porušování základních zásad, mohou ostatní členské státy EU vůči tomuto členskému státu EU aplikovat méně striktně pojatou výhradu veřejného pořádku. Pokud uznání rozhodnutí má proběhnout podle předpisu práva EU, který neobsahuje možnost odmítnutí uznání podle výhrady veřejného pořádku, je možné v souvislosti s ohrožením základních zásad EU aplikovat implicitně zakotvenou výhradu veřejného pořádku, která by měla zajistit, že budou vždy chráněna základní práva. Dalším možným řešením systémového selhání administrace spravedlnosti v souvislosti s uznáním rozhodnutí by bylo provedení přezkumu ve věci samé v případě zjevně nesprávné aplikace práva.

Jako krajní řešení porušování základních zásad EU je v článku 7 SEU zmíněna možnost pozastavení práv plynoucích ze SFEU a SEU. To může také vést k vyloučení z participace na systému vzájemného uznávání rozhodnutí v rámci evropského justičního prostoru. To by mohlo vést k tomu, že by proces uznávání rozhodnutí mezi dotčeným členským státem EU a ostatními členskými státy EU neprobíhal na základě práva EU, ale na základě mezinárodních smluv, jimiž by byly vázány nebo na základě jejich vnitrostátního práva.

Toto konstatování lze vnímat jako potvrzení druhé hypotézy této disertační práce, tzn. že je možné v případě systémového selhávání provádět uznání rozhodnutí mezi členskými státy EU i na jiném základě, než je právo EU. Tímto základem by byly mezinárodní smlouvy, jimiž by byly ve vzájemných vztazích členské státy EU vázány, nebo jejich vnitrostátní právo.

6. Soulad nastavení systému uznání soudních rozhodnutí s požadavky na zajištění práva na spravedlivý proces a ochranu základních práv – problematika míry předání kontroly nad soudním rozhodnutím jinému členskému státu EU

Předcházející kapitoly této disertační práce se věnovaly nastavení systému uznání rozhodnutí v rámci evropského justičního prostoru, procesu uznávání soudních rozhodnutí mezi členskými státy EU a možnostmi odmítnutí uznání těchto rozhodnutí v případech, kdy účinky uznání rozhodnutí nejsou v souladu s hodnotami daného členského státu EU. Tento rozpor mohl v prvním případě nastat jako individuální selhání justičního systému členského státu původu rozhodnutí, kdy účinky uznání rozhodnutí odporují hodnotám daného členského státu EU, v němž má být rozhodnutí uznáno. V druhém případě mezi účinky uznání rozhodnutí a hodnotami členského státu EU, v němž má být rozhodnutí uznáno, nastal rozpor z důvodu systémového selhání celého justičního systému členského státu původu rozhodnutí.

V rámci těchto případů byl systém uznání rozhodnutí mezi členskými státy EU zkoumán z hlediska možných selhání na straně členského státu EU s ohledem na to, jaké možnosti systém pro ochranu před selháními na straně členského státu EU poskytuje. Otázkou ovšem je, zda může být zpochybněn i samotný systém uznání soudních rozhodnutí v rámci evropského justičního prostoru. V takovém případě je nutné zkoumat, zda samotné nastavení systému vzájemného uznávání soudních rozhodnutí dokáže garantovat ochranu členského státu EU před povinností uznat soudní rozhodnutí, jež je v rozporu s jeho požadavky na spravedlnost a hodnotami, na nichž by měl stát, nebo toto nastavení takovéto obranně překáží a již svou podstatou ji znemožňuje.

Tato otázka je úzce provázaná s dlouhodobě viditelným trendem v oblasti uznání rozhodnutí mezi členskými státy EU, jímž je co největší zjednodušení procesu uznávání rozhodnutí a postupné odbourávání překážek volného pohybu soudních rozhodnutí v rámci evropského justičního prostoru. Odhodlání co nejvíce zjednodušit proces uznávání a výkonu rozhodnutí je dlouhodobě deklarovaným cílem politiky EU v oblasti spolupráce v civilní justici³³⁹. V souladu s tím jednotlivé členské státy EU v průběhu doby postoupily

---

³³⁹ Body 33-37 Tampere European Council 15 a 16 October 1999 Presidency Conclusions. *European Parliament: Summits* [online]. European Parliament [cit. 27. 4. 2004]; Návrh víceletého programu: „Haagský program;

ve vzájemném sblížení svých justičních systémů a v justiční spolupráci v občanských a obchodních věcech natolik daleko, že nejen dochází k automatickému vzájemnému uznávání soudních rozhodnutí bez potřeby zvláštního řízení,³⁴⁰ ale stejně tak dochází k odbourávání zvláštního řízení pro prohlášení soudního rozhodnutí za vykonatelné,³⁴¹ a dokonce k omezování možností napadnout uznání soudního rozhodnutí.³⁴² Soudní rozhodnutí v občanských a obchodních věcech z jednoho členského státu EU je v jiném členském státě EU po podání žádosti a za splnění stanovených podmínek automaticky uznáno a stejně tak rovnou prohlášeno za vykonatelné. Dochází tak k odbourávání „přebytečných řízení“, v nichž by měly soudy posuzovat, zda mohou rozhodnutí uznat a prohlásit za vykonatelné. Zároveň paralelně s tím probíhá eliminace možností, jak zpochybnit rozhodnutí v členském státě uznání.

Tento postup založený na vzájemné důvěře mezi členskými státy EU ve spravedlivé rozhodování jejich soudů a v úctu vůči právnímu státu a ochraně základních lidských práv šetří čas a prostředky, které tak mohou být využity jinde. Zároveň ale tento postup omezuje nebo přímo eliminuje možnosti, kdy je možné se proti uznání ohradit a domáhat se jeho odmítnutí, což s sebou může nést i rizika ohledně možnosti zaručit všem ochranu jejich práv včetně základních lidských práv.

V rámci této kapitoly bude analyzován systém uznání soudních rozhodnutí mezi členskými státy EU z pohledu jeho samotného nastavení ve směru garantování ochrany hodnot a principů členských států. Bude zkoumáno, zda trend v odbourávání jednotlivých řízení ohledně uznání rozhodnutí a jeho následném prohlášení za vykonatelné a omezování možností zpochybnit uznání rozhodnutí, nemá negativní vliv na schopnost systému eliminovat nespravedlivá rozhodnutí. Této problematice se věnuje třetí hypotéza disertační práce,³⁴³ která bude v rámci kapitoly ověřována.

---

posílení svobody, bezpečnosti a práva v Evropské unii“. *Agenda EU na MV* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 2017]; Stockholmský program – otevřená a bezpečná Evropa, která slouží svým občanům a chrání je. *Agenda EU na MV* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 2017]; COM (2014) 144 final, The EU Justice Agenda for 2020. Strengthening Trust, Mobility and Growth within the Union. *European Commission: Justice Newsroom: Effective justice: News*[online]. European Commission [cit. 2014].

³⁴⁰ Viz kapitola 2. disertační práce.

³⁴¹ Viz Nařízení o výživném, Nařízení o dědictví, Nařízení Brusel Ibis.

³⁴² Viz Nařízení o evropském exekučním titulu, Nařízení o evropském platebním rozkazu a další.

³⁴³ Systém uznání a výkonu soudních rozhodnutí obsažený v právních předpisech EU, v nichž došlo k odstranění zvláštního řízení pro *exequatur* a případně také k omezení nebo odstranění možnosti odmítnutí uznání rozhodnutí, je v souladu s podmínkami stanovenými ESLP.

6.1. Vztah mezi principem vzájemného uznávání soudních rozhodnutí a zjednodušováním procesu výkonu soudních rozhodnutí

Jak již bylo uvedeno v úvodní části této kapitoly, proces vzájemného uznávání soudních rozhodnutí mezi členskými státy EU se postupem času průběžně stále zjednodušuje. Spolupráce v této oblasti od svého počátku značně postoupila a vyústila nejdříve v automatické uznání rozhodnutí, které bylo poprvé uvedeno v rámci Bruselské úmluvy, a následně také v automatické prohlašování rozhodnutí za vykonatelné, tzn. odstranění *exequatur*. Tento přístup je založen na již mnohokrát zmiňované vzájemné důvěře mezi členskými státy EU, která předpokládá, že v případě, kdy soudní rozhodnutí a s ním spojené dokumenty pochází z jiného členského státu EU, tak automaticky splňují předpoklady členského státu uznání na spravedlivý proces. I když některá statistická data ukazují, že tato vzájemná důvěra v justiční systémy členských států EU nemusí být zcela oprávněná,³⁴⁴ přesto je v rámci práva EU ohledně justiční spolupráce presumována a v případě pochybností musí být vyvrácena.³⁴⁵

EU si je vědoma jistých mezer, které přetrvávají ve vzájemné důvěře mezi jejími členskými státy EU, a proto počítá s tím, že členské státy EU, a EU jako celek, budou pracovat na prohlubování vzájemné důvěry mezi členskými státy EU, která je klíčovým prvkem systému vzájemného uznávání soudních rozhodnutí. Prostředkem pro prohlubování a posilování této důvěry má být mimo jiné také budování společných minimálních pravidel, která by měla zaručit právo na spravedlivý proces a respektování základních práv.³⁴⁶

I přes jisté pochybnosti ohledně schopnosti justičních systémů členských států EU zcela zajistit právo na spravedlivý proces a respekt k právnímu státu, je odstraňování *exequatur* trendem, který se již v právu EU zabydlel.³⁴⁷ Ruku v ruce s tím dochází k tomu, že se odsouvá možnost, kdy je možné napadnout uznání rozhodnutí a případně jeho

---

³⁴⁴ V roce 2016 zaznamenal ESLP 76 případů porušení práva na spravedlivý proces podle článku 6 Evropské úmluvy ze strany členských států EU, viz. Violations by Article and by State 2016. *Statistics by year 2016* [online]. European Court of Human Rights [cit. 2017].

³⁴⁵ HAZELHORST, Monique. Free Movement of Civil Judgements in the European Union and the Right to Fair Trial. Hague: T.M.C. ASSER PRES, 2017, s. 3-6.

³⁴⁶ Návrh víceletého programu: „Haagský program; posílení svobody, bezpečnosti a práva v Evropské unii“, op. cit., s. 21, 25, 28, 30-33.

³⁴⁷ Viz Nařízení o výživném, Nařízení Brusel Ibis.

prohlášení za vykonatelné³⁴⁸. Ve chvíli, kdy bylo nutné absolvovat povinné řízení pro prohlášení rozhodnutí za vykonatelné, bylo možné napadnout uznání rozhodnutí právě v tomto řízení.³⁴⁹ Pokud je ovšem toto řízení odstraněno, je možné navrhnout odmítnutí uznání již pouze v případě výkonu rozhodnutí, případně ve chvíli, kdy je uznání rozhodnutí sporné nebo je o něm rozhodováno jako o předběžné otázce v jiném řízení.³⁵⁰

V jistých ohledech se v rámci justiční spolupráce v civilní oblasti došlo dokonce ještě dále než jen k odstranění *exequatur*. V určitých případech proběhlo nejen odstranění *exequatur*, ale také důvodů, pro něž je možné odmítnout uznání a celkově zabránit výkonu rozhodnutí z jiného členského státu EU, které by členský stát uznání považoval za rozporné s jeho nároky na spravedlivé rozhodnutí a za rozporné s jeho hodnotami.³⁵¹

Na základě toho lze konstatovat, že čím důsledněji je aplikován princip vzájemného uznávání ve všech fázích procesu uznávání a výkonu soudních rozhodnutí, tím více dochází k odbourávání procesů a řízení, která mohou být na jedné straně vnímána jako překážky pro volný pohyb soudních rozhodnutí, na druhé straně ovšem představují pro jednotlivé členské státy EU možnost kontroly rozhodnutí, jež mají být na jejich území uznána.

Tento vývoj v oblasti vzájemného uznávání soudních rozhodnutí vyvolává otázky ohledně povahy evropské integrace a jejího dopadu na ochranu základních práv. I když vzájemné uznávání může fungovat různými způsoby, tak alespoň v oblasti uznání soudních rozhodnutí snižuje nebo eliminuje možnost diskrece členských států EU tam, kde je požadován výkon rozhodnutí.³⁵² To má za následek, že členské státy EU čím dál tím více ztrácejí možnost ovlivnit to, zda bude rozhodnutí z jiného členského státu EU na jejich území uznáno. S tím je spojená i ztráta kontroly nad tím, zda soudní rozhodnutí, u něž je žádáno uznání, splňuje požadavky na spravedlivý proces a zda není v rozporu s hodnotami, jež považuje dotčený členský stát EU za základní. V takové chvíli je nutné začít zkoumat, zda nastavení systému uznání a výkonu soudních rozhodnutí nepotlačuje právo na spravedlivý proces a základní práva.

---

³⁴⁸ Toto řízení plnilo kontrolní funkci v rámci procesu uznávání a výkonu rozhodnutí, kdy bylo možné zkontrolovat nejen některé formální aspekty, které rozhodnutí, jež má být uznáno, musí splňovat, např. zda rozhodnutí může být kvalifikováno jako rozhodnutí podle daného předpisu, ale také bylo např. možné zkontrolovat, zda byly splněny požadavky na to, aby rozhodoval příslušný soud nebo zda rozhodnutí nenarušuje národní veřejný pořádek, HAZELHORST, 2017, op. cit., s. 38-39.

³⁴⁹ Viz Nařízení Brusel I.

³⁵⁰ Článek 36 odst. 2 a 3 a článek 46 Nařízení Brusel Ibis.

³⁵¹ Viz kapitola 3.1.3, 3.1.4. a 3.1.5.

³⁵² HAZELHORST, 2017, op. cit., s. 7.

6.2. ESLP a jeho test souladu systému uznání a výkonu rozhodnutí s požadavky na ochranu základních práv

Najít vhodný subjekt, který by byl schopen provést kontrolu systému uznání a výkonu rozhodnutí v rámci evropského justičního prostoru a posoudit, zda tento systém je schopen garantovat alespoň elementární ochrany základních práv a práva na spravedlivý proces jako jedné z nejdůležitějších složek základních práv, může být obtížné.

Jako první se nabízí SDEU. SDEU je oprávněn provádět kontrolu legality činnosti orgánů EU, legality činnosti členských států EU na návrh Evropské komise a také vykládá právo EU skrze institut předběžné otázky.³⁵³ SDEU tak zodpovídá za to, že konání všech subjektů uvnitř EU probíhá v souladu s právem EU. Součástí práva EU je také díky článku 6 SEU Listina EU,³⁵⁴ která se zabývá základními právy a svobodami, které požívají subjekty v souvislosti s aplikací práva EU unijními orgány.³⁵⁵ V tomto ohledu by měl SDEU také dávat pozor na to, zda v rámci aplikace práva EU nedochází k porušování základních práv podle Listiny EU. V případě uznání a výkonu soudních rozhodnutí by tak SDEU měl také kontrolovat, zda při aplikaci předpisů práva EU zabývajících se touto problematikou nedochází k porušování základních práv podle Listiny EU.

I přesto ovšem platí, že SDEU se v první řadě zaměřuje na soulad jednání vlád členských států EU a orgánů EU s právem EU, kde lidská práva stále hrají malou, i když neustále významnější roli.³⁵⁶ Díky tomu judikatura SDEU nemá natolik rozsáhlé zkušenosti s posuzováním dodržování základních práv a práva na spravedlivý proces v rámci práva EU, aby mohla představovat dostatečný zdroj pro kontrolu systému uznání a výkonu soudních rozhodnutí mezi členskými státy EU. Z tohoto důvodu se SDEU nejeví jako zcela nejvhodnější kandidát pro tuto kontrolu.

Dalším možným subjektem, který by mohl provádět kontrolu systému uznání a výkonu soudních rozhodnutí z hlediska garance ochrany základních práv a práva na spravedlivý proces je ESLP. ESLP, jak již bylo nastíněno v kapitole 4.2., je orgánem zaměřujícím se na ochranu a dodržování základních lidských práv a svobod definovaných v Evropské úmluvě. Jako takový má tedy zkoumání souladu právních řádů smluvních států

---

³⁵³ Článek 258, 259, 263 a 267 SFU.

³⁵⁴ TOMÁŠEK, 2013, op. cit., s. 103.

³⁵⁵ LISSE, Luděk. Listina základních práv Evropské unie. *Právo – časopis pro právní teorii a praxi* [online]. Ústav práva a právní vědy [cit. 2010].

³⁵⁶ Díky zakotvení Listiny EU jako součástí primárního práva.

Evropské úmluvy s právy vyjmenovanými v této úmluvě v popisu práce.³⁵⁷ Všechny členské státy EU jsou zároveň smluvními státy Evropské úmluvy. Jejich právo a jednání jejich orgánů musí být v souladu s touto úmluvou. Jelikož právo EU je součástí práva členských států EU a orgány členských států EU při výkonu tohoto práva konají jako orgány EU, dochází tak již nyní k nepřímé kontrole práva EU za strany ESLP, i když sama EU není smluvní stranou Evropské úmluvy a ani členským státem Rady Evropy.

Možnost zapojení ESLP podporuje také formulace v SEU, kde je přímo uveden záměr EU přistoupit k Evropské úmluvě: „*Unie přistoupí k Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod. Přistoupení k této úmluvě se nedotkne pravomocí Unie vymezených Smlouvami.*“³⁵⁸

Přesto je posuzování práva EU ze strany ESLP ošidné, což dokazuje i fakt, že pokus EU přistoupit k Evropské úmluvě byl smeten ze stolu ze strany SDEU. Ve svém rozhodnutí SDEU mimo jiné odmítl možnost, že by jeho rozhodnutí mohla být přezkoumávána další autoritou, čímž by byl narušen jeho monopol na výklad práva EU.³⁵⁹ Tím vyloučil možnost, že by poslední autoritou, která by vykládala soulad práva EU se základními lidskými právy, mohl být jiný orgán než on sám.

Zdá se, že najít vhodný subjekt, který by prováděl kontrolu systému uznání a výkonu soudních rozhodnutí mezi členskými státy EU, je obtížný úkol. Přesto je možné najít alespoň orgán, jehož rozhodnutí by mohla sloužit jako základ pro obecné nezávazné posuzování systému uznání a výkonu soudních rozhodnutí mezi členskými státy EU.

K tomu je možné uvést tolik, že i přes výše uvedenou výhradu směrem k ESLP, je možné využít judikaturu tohoto soudu jako měřítko k posuzování, zda systém uznání a výkonu rozhodnutí v rámci evropského justičního prostoru dokáže garantovat ochranu základních lidských práv. Důvodem pro tento krok je již uvedené zaměření ESLP na problematiku lidských práv, závaznost Evropské úmluvy pro členské státy EU a respekt, který EU oficiálně vykazuje vůči Evropské úmluvě³⁶⁰. ESLP je tak po odborné stránce asi nejlépe vybaveným subjektem pro zhodnocení systému uznání a výkonu soudních rozhodnutí mezi členskými státy EU z pohledu garantování práva na spravedlivý proces a základních práv. Zároveň platí, že vzhledem k tomu, že EU není smluvní stranou Evropské

---

³⁵⁷ Jeho judikatura např. k problematice práva na spravedlivý proces uvedeného v článku 6 Evropské úmluvy je bohatá a zároveň má značný dosah i na obecné definování tohoto práva, jelikož právo na spravedlivý proces zaujímá prominentní místo mezi právy uvedenými v Evropské úmluvě, HAZELHORST, 2017, op. cit., s. 126-129.

³⁵⁸ Článek 6 odst. 2 SEU.

³⁵⁹ Posudek Soudního dvora ze dne 18 prosince 2014, Avis, věc 2/13.

³⁶⁰ Článek 6 odst. 3 SEU.

úmluvy a SDEU je jediným orgánem oprávněným vykládat právo EU,³⁶¹ může sloužit názor ESLP pouze jako vodítko pro posuzování legislativního stavu, i když se značným významem minimálně pro právní teorii.

V souvislosti s problematikou uznání a výkonu soudních rozhodnutí mezi členskými státy EU ESLP již několikrát rozhodoval,³⁶² a proto je možné využít tato konkrétní rozhodnutí ke konstrukci jakéhosi testu, který by posuzoval, zda systém uznání a výkonu soudních rozhodnutí dokáže garantovat ochranu základních práv a práva na spravedlivý proces.

6.2.1. Obecné vymezení testu ESLP

Ve vztahu k uznání a výkonu soudních rozhodnutí je nutné v první řadě uvést, že ESLP jasně prohlásil, že v případě, kdy stát má možnost rozhodnout, zda soudní rozhodnutí uzná a vykoná, má tedy v této věci diskreční pravomoc, je jeho povinností umožnit přezkum tohoto rozhodnutí³⁶³ z pohledu dodržování práva na spravedlivý proces v soudním řízení ve státě původu rozhodnutí.³⁶⁴

Výše uvedená možnost státu pro uvážení, zda soudní rozhodnutí uzná a vykoná je důležitá, jelikož ESLP se musel také vypořádávat se situací, kdy toto uvážení bylo omezené. Toto omezení bylo způsobeno přenesením části svých pravomocí v oblasti uznání a výkonu rozhodnutí na mezinárodní organizaci.³⁶⁵ Tato část jeho judikatury je pro posouzení souladu systému uznání a výkonu soudních rozhodnutí zásadní, jelikož v případě členských států EU došlo k přenosu pravomocí v oblasti uznání a výkonu rozhodnutí na mezinárodní organizaci, kterou je EU.

Prvním rozhodnutím, v němž se musely touto otázkou orgány Rady Evropy zabývat, bylo rozhodnutí *M & Co v. Spolková republika Německo*³⁶⁶. V tomto případě věc nerozhodoval samotný ESLP, ale Evropská komise pro lidská práva,³⁶⁷ která rozhodla, že Evropská úmluva obecně přenos pravomocí ze smluvního státu na mezinárodní organizaci

---

³⁶¹ Článek 267 SFEU.

³⁶² Např. v rozsudku *Hornsby v. Řecko* ESLP rozhodl, že právo na spravedlivý proces se vztahuje také na výkon rozsudku, Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 1. dubna 1998, *Hornsby v. Řecko*, věc 18357/91.

³⁶³ Tento požadavek nelze vnímat jako požadavek na přezkum rozhodnutí ve věci samé. Jedná se pouze o kontrolu toho, zda byly procesně zajištěny podmínky pro garantování práva na spravedlivý proces.

³⁶⁴ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 20. října 2001, *Pellegrini v. Itálie*, věc 30882/96.

³⁶⁵ Touto organizací nebyl nikdo jiný než Evropská unie.

³⁶⁶ Rozhodnutí Evropské komise pro lidská práva ze dne 7. února 1990, *M & Co v. Spolková republika Německo*, věc 13258/87.

³⁶⁷ Podle původního znění Evropské úmluvy Evropská komise pro lidská práva projednávala individuální stížnosti před tím, než byly předloženy ESLP. Historical background: The European Convention on Human Rights of 1950. *European Court of Human Rights* [online]. Council of Europe [cit. 2017].

nezakazuje. Tento přenos ovšem smluvní státy Evropské úmluvy nezbujuje jejich zodpovědnosti za respektování Evropské úmluvy a práv, které tato úmluva garantuje. Pokud by se tak stalo, bylo by možné ustanovení Evropské úmluvy obcházet. Proto je přenos pravomocí ze smluvního státu Evropské úmluvy na mezinárodní organizaci možný, pokud tato organizace poskytne adekvátní garanci ochrany lidských práv rovnocennou ochraně poskytované ze strany Evropské úmluvy^{368, 369}.

ESLP a Evropská komise pro lidská práva se v průběhu doby dále zabývaly problematikou přenosu pravomocí smluvních států Evropské úmluvy na mezinárodní organizace,³⁷⁰ kdy řešily problematiku odpovědnosti smluvních států Evropské úmluvy za její případné porušení ve chvíli, kdy přenesly část své suverénní moci na mezinárodní organizaci. Za zlomové rozhodnutí v této oblasti lze ovšem označit rozsudek ESLP *Bosphorus*³⁷¹. Toto rozhodnutí představuje základ pro konstrukci testu ověřujícího, zda konkrétní mezinárodní organizace je schopna chránit základní lidská práva garantovaná Evropskou úmluvou.

Test, uvedený v tomto rozhodnutí – tzv. test *Bosphorus*, je určený pro situace, kdy kterýkoliv smluvní stát Evropské úmluvy tvrdí, že nemůže být odpovědný podle Evropské úmluvy, protože musel v určitém okamžiku konat, aby splnil své závazky a povinnosti plynoucí z jeho členství v mezinárodní organizaci, tzn. nedisponoval v dané chvíli možností zvážit, zda daný krok může učinit. V případě, že daný smluvní stát splní podmínky stanovené tímto testem, může být zproštěn odpovědnosti podle Evropské úmluvy, tzn. že daná mezinárodní organizace v daném případě garantuje dostatečnou ochranu lidských práv, která je rovnocenná ochraně poskytované ze strany Evropské úmluvy.³⁷²

Předmětem daného rozhodnutí byly kroky Irska proti turecké letecké společnosti používající letadla vlastněná jugoslávskou společností, které byly založeny na sankcích proti tehdejší Jugoslávii. Tyto kroky byly podniknuty na základě sekundárního práva EU a před ESLP napadeny pro jejich rozpor s Evropskou úmluvou. ESLP v tomto rozhodnutí konstatoval, že za splnění určitých podmínek mohou být kroky podniknuté v souladu se

---

³⁶⁸ V konkrétním případě tehdejšího Evropského společenství bylo shledáno, že společenství především skrze svůj institut předběžné otázky, ale také další procesní prostředky, poskytuje ochranu lidským právům, která je rovnocenná ochraně poskytované ze strany Evropské úmluvy, HAZELHORST, 2017, op. cit., s. 184.

³⁶⁹ Rozhodnutí Evropské komise pro lidská práva, věc 13258/87.

³⁷⁰ Viz např. rozhodnutí Evropské komise pro lidská práva ze dne 16. dubna 1996, *Matthews v. Spojené království*, věc 24833/94.

³⁷¹ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 30. června 2005, *Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi v. Irsko*, věc 45036/98.

³⁷² HAZELHORST, 2017, op. cit., s. 185.

závazky plynoucími z členství smluvního státu Evropské úmluvy v mezinárodní organizaci v souladu s Evropskou úmluvou. Těmito podmínkami jsou:

- Daná mezinárodní organizace musí chránit základní lidská práva rovnocenným způsobem jako to dělá Evropská úmluva (pokud ano, předpokládá se ochrana ekvivalentní ochraně poskytované Evropskou úmluvou);
- Smluvní stát Evropské úmluvy nemá na výběr jiné kroky než postupovat způsobem, který mu určují jeho závazky plynoucí z jeho členství v dané mezinárodní organizaci;
- Zjevně neexistuje zřejmý nedostatek v ochraně práv garantovaných Evropskou úmluvou v okolnostech daného konkrétního případu.³⁷³

V daném konkrétním případě ESLP test aplikoval tak, že EU jako organizace poskytuje dostatečnou ochranu základním lidským právům. Nemusí se jednat o stejnou ochranu, ale tato ochrana musí být srovnatelná s ochranou poskytovanou ze strany Evropské úmluvy.³⁷⁴ Soud posuzoval abstraktně, zda celkové nastavení EU může poskytnout náležitou ochranu základním právům, neposuzoval konkrétní předpisy. V tomto ohledu se především odvolal na judikaturu SDEU, která inkorporovala základní práva do obecných principů tehdejšího komunitárního práva a označila Evropskou úmluvu za zdroj těchto práv zvláštní důležitostí. Následně ESLP zkoumal záruky poskytované ochraně práv ze strany EU, kde sice konstatoval, že individuální stížnosti ze strany poškozených jsou značně omezené, ale ochranu práv svých občanů mohou převzít členské státy EU skrze institut předběžné otázky, kterou ESLP označil za klíčový institut. Na základě tohoto ESLP prohlásil, že právo EU poskytuje dostatečnou ochranu základním právům, a zároveň v dané konkrétní situaci nemohlo Irsko postupovat jinak, než jak postupovalo, tzn. v souladu s právem EU. Na závěr dodal, že v daném případě nedošlo k porušení práv garantovaných Evropskou úmluvou.³⁷⁵

Rozhodnutí Bosphorus má značný dopad na posuzování „souladu práva EU“ s Evropskou úmluvou a kontrolou, zda právo EU dokáže poskytnout rovnocennou ochranu základním právům, jako to dělá Evropská úmluva. Na základě rozhodnutí Bosphorus byla

---

³⁷³ Rozsudek ESLP, věc 45036/98.

³⁷⁴ ESLP zároveň uvedl, že zkoumání rovnocennosti ochrany základních práv nemůže být nikdy konečné. Jedná se podle něj o pokračující proces, který musí reagovat na změny v oblasti ochrany základních lidských práv. Z tohoto pohledu tedy konstatování ESLP, že v dané chvíli je ochrana poskytovaná ze strany EU dostatečná, nemůže být bráno jako konečné rozhodnutí, ale v každém jednotlivém případě musí být znovu přezkoumáváno, viz bod 155 rozsudku ESLP, věc 45036/98.

³⁷⁵ HAZELHORST, 2017, op. cit., s. 187-188.

postavena vyvratitelná domněnka, že se tak děje. Tento závěr byl podroben kritice, kdy hlavní výčitka směřovala k tomu, že řízení o předběžné otázce nemůže nahradit ochranu poskytovanou individuálním stížnostem v rámci Evropské úmluvy.³⁷⁶ I přesto tuto kritiku byl test Bosphorus používán v dalších případech.

V souvislosti se samotným systémem uznání a výkonu rozhodnutí ESLP aplikoval test Bosphorus v případě Povse v. Rakousko³⁷⁷. V tomto případě se musel ESLP vyjádřit k tomu, zda může být vyloučení tzv. *exequatur* a odstranění možnosti napadnout uznání rozhodnutí v případě postupu podle nařízení Brusel IIbis³⁷⁸ v rozporu s Evropskou úmluvou. V tomto případě šlo o spor o péči o dítě, kdy italské soudy přikly dítě do péče otce. Matka dítěte, paní Povse, se s dcerou přestěhovala do Rakouska, jehož občankou byla, a tam pokračovala v boji o péči o dceru. Mezi tím ovšem otec dítěte požádal v Rakousku o uznání rozhodnutí italských soudů, které mu svěřily dceru do péče. V souladu s touto žádostí mu bylo vystaveno osvědčení podle článku 42 Nařízení Brusel IIbis.³⁷⁹ Ohledně výkonu rozhodnutí nastal mezi rakouskými soudy spor o to, zda je možné odmítnout vykonat rozhodnutí o navrácení podle článku 42 Nařízení Brusel IIbis, který musel řešit SDEU.³⁸⁰ Ten rozhodl, že systém uznání a výkonu rozhodnutí v rámci EU je založen na vzájemné důvěře, proto musí být důvody pro odmítnutí uznání udržovány na minimální úrovni a nelze tak výkon daného rozhodnutí osvědčeného podle článku 42 Nařízení Brusel IIbis odmítnout. Zároveň potvrdil jurisdikci italských soudů nad řízením o svěřením dítěte do péče a potvrdil, že Rakousko nemá jinou možnost v případě uznání a výkonu italského rozhodnutí než postupovat podle Nařízení Brusel IIbis.³⁸¹

Na základě toho se rakouské soudy rozhodly uznat rozhodnutí italských soudů o navrácení dítěte do Itálie s tím, že pokud paní Povse dceru do Itálie dobrovolně nevrátí, bude proti ní zahájen nucený výkon daného rozhodnutí. Toto rozhodnutí rakouského soudu bylo následně napadeno před ESLP s tím, že postup rakouských soudů v případě uznání a výkonu rozhodnutí italských soudů o navrácení dítěte do Itálie poškodil základní práva paní Povse.³⁸² ESLP ve svém rozhodnutí Povse v. Rakousko upřesnil svůj obecný rámec

---

³⁷⁶ HAZELHORST, 2017, op. cit., s. 190.

³⁷⁷ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 18. června 2013, Povse v. Austria, věc 3890/11.

³⁷⁸ HAZELHORST, Monique. The ECtHR's decision in Povse: guidance for the future of the abolition of exequatur for civil judgments in the European Union. *Social Science Research Network* [online]. Netherlands Internationaal Privaatrecht, publikováno 31. 1. 2014 [cit. 21. 1. 2015], s. 27-28

³⁷⁹ Rozsudek ESLP, věc 3890/11.

³⁸⁰ Stalo se tak v rozsudku Soudního dvora ze dne 1. července 2010, Doris Povse v. Mauro Alpagu. Věc C-211/10 PPU.

³⁸¹ Rozsudek SDEU, věc c-211/10 PPU.

³⁸² HAZELHORST, 2017, op. cit., s. 193-194.

pro posuzování dané problematiky, který vytvořil v rozhodnutí Bosphorus. V rámci tohoto svého rozhodnutí ESLP posuzoval následující:

- Bylo dotčeno nějaké právo garantované Evropskou úmluvou?
- Bylo řízení, v němž bylo toto právo dotčeno, vedeno v souladu s platným právem?
- Byl zásah do základního práva nutný?
- Poskytuje EU v daném případě ochranu základním lidským právům v souladu s testem dostatečnosti ochrany obsaženým v rozhodnutí Bosphorus?³⁸³

Na základě tohoto svého testu ESLP dospěl k závěru, že systém uznání a výkonu rozhodnutí podle Nařízení Brusel IIbis v daném případě nevedl k tomu, že byla porušena základní práva paní Povse a zároveň je i při odbourání *exequatur* a odstranění možnosti odmítnout uznání rozhodnutí způsobilý poskytovat rovnocennou ochranu základním právům, jako to činí Evropská úmluva. Důvodů pro toto konstatování bylo několik. Zaprvé Nařízení Brusel IIbis garantuje všem zúčastněným stranám v řízení, v němž je rozhodováno o nařízení navrácení dítěte, právo být slyšen a také garantuje prozkoumání všech nezbytných důkazů.³⁸⁴ Zadruhé soud opět podtrhl význam řízení o předběžné otázce a konstatoval, že rakouský soud tohoto svého práva využil. Zároveň uvedl, že paní Povse měla možnost se bránit proti rozhodnutí italských soudů v Itálii, ale tohoto svého práva nevyužila a místo toho věc řešila před rakouskými soudy. Kontrolní mechanismus Nařízení Brusel IIbis založený na kontrole rozhodnutí v členském státě jejich původu tak podle ESLP nezpůsobuje porušování základních práv podle Evropské úmluvy, jelikož možnost domáhat se svých práv v členském státě původu není narušena.³⁸⁵

Rozhodnutí Povse v. Rakousko tak dává určitý návod, jak posuzovat ostatní řízení podle dalších předpisů práva EU zabývajících se uznáním a výkonem rozhodnutí, kdy na jednu stranu potvrzuje test Bosphorus, na druhou stranu potvrzuje doktrínu „*local remedy rule*“, kterou ESLP zastává, tzn. vyčerpání opravných prostředků v zemi původu rozhodnutí.³⁸⁶

---

³⁸³ HAZELHORST, 2014, op. cit., s. 31-32.

³⁸⁴ Podle článku 42 odst. 2 Nařízení Brusel IIbis vydá osvědčení pro rozhodnutí o navrácení dítěte pouze tehdy, pokud dítě dostalo příležitost být vyslechnuto, pokud strany dostaly příležitost být vyslechnuty a soud při vydání osvědčení přihlédl k důvodům a důkazům, které vedly k vydání rozhodnutí podle článku 13 Úmluvy o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí z roku 1980.

³⁸⁵ Rozsudek ESLP, věc 3890/11.

³⁸⁶ HAZELHORST, 2017, op. cit., s. 197-199.

6.3. Aplikace testu ESLP na jednotlivé právní předpisy práva EU zabývající se uznáním a výkonem soudních rozhodnutí

Test ESLP k posuzování možností mezinárodních organizací garantovat základní práva rovnocenným způsobem, jako to činí Evropská úmluva, je nutné brát s určitou rezervou, kdy hlavní motivací ESLP byla snaha vyhnout se situaci, kdy by stát výkonu rozhodnutí musel být zodpovědný za porušení práv garantovaných Evropskou úmluvou ve státě původu rozhodnutí. Zároveň mu jeho kritici vyčítají nezohlednění rozdílnosti situací, kdy se jednoduše přímo aplikuje předpis práva EU na určitou skutečnost, a kdy se uznává rozhodnutí z jiného členského státu EU, tj. prvky testu určené pro jeden stát se aplikují mezi dva členské státy EU.³⁸⁷ I přes tuto kritiku je ovšem nutné vzít na vědomí, že test Bosphorus je mechanismem, který bude ESLP do budoucna aplikovat, a to i pro posuzování systému přeshraničního uznání a výkonu rozhodnutí, jak ukázalo rozhodnutí Povse v. Rakousko.

Z hlediska zaměření testu Bosphorus tak, jak byl použit v rozhodnutí Povse v. Rakousko, bude v následující části této práce tento test použit pro zhodnocení systému uznání a výkonu rozhodnutí podle předpisů práva EU, které zašly v oblasti aplikace principu vzájemného uznávání tak daleko, že odstranily *exequatur* z procesu uznávání a výkonu rozhodnutí,³⁸⁸ nebo dokonce eliminovaly možnosti napadnout uznání rozhodnutí³⁸⁹. Těmito předpisy jsou v určitém rozsahu Nařízení Brusel IIbis a Nařízení o výživném a dále Nařízení Brusel Ibis, Nařízení o evropském platebním rozkazu, Nařízení o evropském exekučním titulu, Nařízení o drobných nárocích.

6.3.1. Nařízení Brusel IIbis

Uznání a výkon rozhodnutí podle Nařízení Brusel IIbis je, jak již bylo naznačeno v kapitole 2.6.2. rozděleno na 2 části, a to:

- Pro rozhodnutí ve věci rozvodu, rozluky nebo prohlášení manželství za neplatné;
- Pro rozhodnutí ve věci rodičovské zodpovědnosti.

---

³⁸⁷ HAZELHORST, 2017, op. cit., s. 199.

³⁸⁸ Nařízení o výživném, Nařízení Brusel Ibis

³⁸⁹ Nařízení Brusel IIbis, Nařízení o evropském platebním rozkazu, Nařízení o evropské exekučním titulu, Nařízení o drobných nárocích.

Zatímco v rámci první oblasti není prohlášení o vykonatelnosti rozhodnutí vzhledem k povaze rozhodnutí upraveno vůbec,³⁹⁰ tak pro druhou oblast je zvláštní řízení pro prohlášení rozhodnutí za vykonatelné, tzn. *exequatur*, zachováno.³⁹¹ Zachováno ovšem není pro všechna rozhodnutí z této oblasti. Vyčleněna jsou určitá rozhodnutí o právu na styk s dítětem a určitá rozhodnutí o nařízení navrácení dítěte. Pro tato rozhodnutí bylo *exequatur* zrušeno. Zároveň byla odstraněna možnost namítat důvody pro odmítnutí uznání těchto rozhodnutí.³⁹² Právě této právní úpravy se týkalo rozhodnutí Povse v. Rakousko, kde ESLP konstatoval, že tato právní úprava uznání a výkonu rozhodnutí je dostatečná pro garanci ochrany základních práv rovnocenné ochraně základních práv uvedené v Evropské úmluvě. Z tohoto důvodu nebude Nařízení Brusel IIbis již dále analyzováno.

6.3.2. Nařízení o evropském exekučním titulu

V rámci Nařízení o evropském exekučním titulu došlo ke zrušení *exequatur*, tzn. rozhodnutí označená jako evropský exekuční titul jsou automaticky vykonatelná v členském státě EU, kde je o to požádáno. Zároveň, stejně jako v případě Nařízení Brusel IIbis byla odstraněna možnost napadnout uznání rozhodnutí.³⁹³ Jak již bylo uvedeno v kapitole 2.6.3., evropským exekučním titulem se může stát pouze nesporné rozhodnutí. Nespornost rozhodnutí Nařízení o evropském exekučním titulu definuje tak, že dlužník:

- Nárok obsažený v dotčeném rozhodnutí výslovně uznal;
- Nikdy proti nároku obsaženém v dotčeném rozhodnutí v průběhu soudního řízení nevznesl námitku podle procesních pravidel daného státu původu rozhodnutí;
- Se nezúčastnil soudního jednání, v němž bylo rozhodnutí vydáno a ani v něm nebyl zastoupen, a takovéto jednání lze považovat za konkludentní souhlas s daným nárokem, a zároveň proti danému nároku v průběhu řízení vznesl námitku.³⁹⁴

Zároveň nařízení uvádí, že musí být splněny minimální normy v něm uvedené, které se týkají problematiky doručování dokumentu o zahájení řízení, v němž se bude o evropském exekučním titulu rozhodovat, a toho, jaké informace tento dokument musí

---

³⁹⁰ Jedná se o rozhodnutí, v nichž je konstatováno pouze, že manželství bylo rozvedeno, rozhodnutí prohlašující rozlukou manželství nebo rozhodnutí o neplatnosti manželství. Z povahy věci tedy není potřeba je již jakkoliv vykonávat, postačí pouze jejich uznání, viz. článek 1 Nařízení Brusel IIbis.

³⁹¹ Článek 28 Nařízení Brusel IIbis.

³⁹² Článek 40-42 *ibid.*

³⁹³ Článek 5 Nařízení o evropském exekučním titulu.

³⁹⁴ Článek 3 *ibid.*

obsahovat.³⁹⁵ Tyto normy mají zajistit účast dlužníka na řízení a jeho možnost bránit se proti označení rozhodnutí jako evropského exekučního titulu a tím garantovat jeho právo být slyšen před soudem.

Pokud by měl být aplikován test Bosphorus stejně, jak v případě rozhodnutí Povse v. Rakousko, bylo by možné v první řadě uvést, že EU obecně umožňuje adekvátní ochranu základních lidských práv, ať už v hmotně právní rovině nebo v procesní rovině.³⁹⁶ Zároveň Nařízení o evropském exekučním titulu neponechává soudům členských států EU žádnou možnost vlastního uvážení v případě, že rozhodnutí splní nároky pro jeho označení za evropský exekuční titul.³⁹⁷ Dále je stále zachována možnost soudu, u něžž je žádáno o případné uznání a výkon dotčeného rozhodnutí označeného jako evropský exekuční titul, se v případě pochybností obrátit na SDEU. Tato možnost a její využití je jedním z klíčových prvků přípustnosti jakéhokoliv systému založeném na právu EU. Pokud k jejímu využití nedojde, považuje to ESLP za závažné pochybení a nenaplnění podmínek testu Bosphorus.³⁹⁸ V poslední řadě má být vydání soudního rozhodnutí v souladu se základními právy a právem na spravedlivý proces zajištěno především v rámci členského státu původu, k čemuž mají sloužit tzv. minimální normy podle článků 12 až 19 Nařízení o evropském exekučním titulu.

Z výše uvedeného je možné v obecné rovině dovést, že základní nastavení systému uznání a výkonu rozhodnutí, je z hlediska ESLP dostatečné proto, aby bylo schopné chránit základní práva garantovaná v Evropské úmluvě. Toto obecné konstatování ovšem nelze vztáhnout na všechny specifické případy, jelikož specifická povaha každého případu tvoří jednu ze základních věcí, které jsou v rámci testu Bosphorus posuzovány, tj. zda zjevně neexistuje zřejmý nedostatek v ochraně práv garantovaných Evropskou úmluvou v okolnostech daného konkrétního případu.

6.3.3. Nařízení o evropském platebním rozkazu

Nařízení o evropském platebním rozkazu je dalším nařízením, které pokračuje ve zjednodušování systému uznávání a výkonu rozhodnutí v civilních věcech. Stejně jako Nařízení o evropském exekučním titulu umožňuje nejen automatické uznání rozhodnutí označených za evropský platební rozkaz, ale také jejich automatické prohlášení za

---

³⁹⁵ Článek 12-19 Nařízení o evropském exekučním titulu.

³⁹⁶ Viz bod 77 rozsudku ESLP, věc 3890/11.

³⁹⁷ Článek 6 Nařízení o evropském exekučním titulu.

³⁹⁸ Viz. bod 115 rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ze dne 6. prosince 2012, Michaud vs. Francie, věc 12323/11.

vykonatelné, tzn. bez potřeby *exequatur*.³⁹⁹ Jak již bylo uvedeno v kapitole 3.1.4., nelze zároveň uznání takového rozhodnutí odmítnout. Situace je v tomto ohledu tedy podobná, jako v případě Nařízení Brusel IIbis a Nařízení o evropském exekučním titulu.

Obecně v rámci řízení o evropském platebním rozkazu není nutná přítomnost povinného, celé řízení je značně zautomatizované s pomocí předem vypracovaných formulářů. K tomu, aby bylo rozhodnutí označeno za evropský platební rozkaz, je nutné splnit podmínky uvedené v článcích 2, 3, 4, 6 a 7 Nařízení o evropském platebním rozkazu, tzn. především se musí jednat o přeshraniční nárok na peněžité plnění. Pokud jsou předpoklady pro evropský platební rozkaz splněny, je vydán. Povinný je v něm informován o jeho možnostech obrany, tj. možnosti podat odpor osobně, nebo skrz zástupce.⁴⁰⁰ Pokud se tak stane, pokračuje běžné vnitrostátní řízení, pokud žalobce nepožádal o to, aby se tak nestalo.⁴⁰¹ Každopádně řízení o vydání evropské platebního rozkazu skončí a na základě evropského platebního rozkazu již není možné se domáhat plnění v jiném členském státě EU.

Stejně jako v případě evropského exekučního titulu, i pro evropský platební rozkaz platí tzv. minimální normy, které upravují proces doručení oznámení o vydání evropského platebního rozkazu tak, aby se proti němu mohl povinný v členském státě původu bránit odporem.⁴⁰² Díky těmto minimálním normám je zajištěna garance možnosti povinného účastnit se soudního řízení.

Zároveň i po uplynutí lhůty pro podání odporu lze výkon evropského platebního rozkazu za splnění stanovených podmínek zastavit, jak bylo uvedeno v kapitole 3.1.4.

V případě aplikace testu Bosphorus na Nařízení o evropském platebním rozkazu je možné hned na začátku uvést, že EU garantuje adekvátní ochranu základním lidským právům. Také platí, že Nařízení o evropském platebním rozkazu nedává soudům členských států EU žádný prostor pro vlastní uvážení, zda evropský platební rozkaz vydat či ne. Pokud jsou splněny podmínky pro jeho vydání, musí ho vydat. Možnost bránit se proti němu je zaručena v podobě odporu proti evropskému platebnímu rozkazu, který se podává v členském státě původu rozhodnutí, tzn. obrana proti rozhodnutí se má realizovat již v členském státě původu rozhodnutí. Zároveň díky institutu minimálních norem je garantováno, že se povinný⁴⁰³ včas o vydání evropského platebního rozkazu dozví a bude mít možnost se proti němu bránit v členském státě původu rozhodnutí. Případně je zde

---

³⁹⁹ Článek 19 Nařízení o evropském platebním rozkazu.

⁴⁰⁰ Článek 12 a 16 *ibid*,

⁴⁰¹ Článek 17 *ibid*.

⁴⁰² Články 13-15 *ibid*.

⁴⁰³ Nebo jeho zástupce.

ještě možnost se bránit proti výkonu evropského platebního rozkazu v členském státě výkonu rozhodnutí, jak bylo uvedeno v kapitole 3.1.4. V neposlední řadě je také zachována možnost soudů členského státu v případě návrhu na výkon rozhodnutí se obrátit na SDEU s předběžnou otázkou vztahující se k danému rozhodnutí a aplikaci Nařízení o evropském platebním rozkazu.

Díky výše uvedeným faktům je možné obecně konstatovat, že systém uznání a výkonu rozhodnutí podle Nařízení o evropském platebním rozkazu garantuje ochranu základních práv, a především práva na spravedlivý proces. Tento obecný soulad je ovšem podmíněn uplatněním možnosti položit předběžnou otázku v případě sporu o legálnost výkonu evropského platebního rozkazu, a zároveň je závislý na konkrétních okolnostech daného případu, kdy by muselo být zkoumáno, zda došlo v konkrétním případě ke zjevnému narušení ochrany základních práv podle Evropské úmluvy.

6.3.4. Nařízení o drobných nárocích

Nařízení o drobných nárocích je pokračovatelem trendu, jenž byl zahájen v případě nařízení o evropském exekučním titulu, tj. vytvoření zvláštního řízení pro určitý typ nároků, jenž by mělo usnadnit pohyb soudních řízení v rámci evropského justičního prostoru.⁴⁰⁴ Jako takové tedy umožňuje jak uznání rozhodnutí,⁴⁰⁵ tak také prohlášení rozhodnutí za vykonatelné bez nutnosti jakéhokoliv zvláštního řízení.⁴⁰⁶ V tomto ohledu se tedy nařízení neliší od Nařízení o evropském exekučním titulu a Nařízení o evropském exekučním rozkazu a stejně jako ony ruší *exequatur*. Zároveň, jak bylo již uvedeno v kapitole 3.1.5. není možné se proti uznání rozhodnutí v členském státě uznání, jež bylo vydáno v evropském řízení o drobných nárocích, bránit a navrhnout jeho odmítnutí.⁴⁰⁷ Jedinou obranu v členském státě uznání je návrh na zamítnutí výkonu v případě neslučitelnosti daného rozhodnutí s vybranými druhy rozhodnutí.⁴⁰⁸

Evropské řízení o drobných nárocích stejně jako řízení obsažená v předchozích dvou nařízeních koncentruje většinu možností obrany proti rozhodnutí vydaném v jeho rámci do členského státu původu rozhodnutí. Z tohoto důvodu jsou pro toto řízení stanoveny minimální normy, které mají zajistit právo povinného subjektu na spravedlivý proces. Tyto normy mají zaručit, že povinnému bude doručeno oznámení o zahájení řízení o drobných nárocích. Pokud není oznámení o zahájení řízení doručeno předepsaným způsobem, a toto

---

⁴⁰⁴ Body 1, 4, 7, a 8 preambule Nařízení o drobných nárocích

⁴⁰⁵ Viz kapitola 2.6.5. disertační práce.

⁴⁰⁶ Článek 20 Nařízení o drobných nárocích.

⁴⁰⁷ Článek 20 *ibid.*

⁴⁰⁸ Článek 22 *ibid.*

způsobí, že žalovaný neměl čas se hájit před soudem, nebo pokud se žalovaný nemohl před soudem hájit kvůli vyšší moci nebo mimořádným nezaviněným okolnostem, má žalovaný právo na přezkum rozhodnutí.⁴⁰⁹

I v případě posuzování Nařízení o drobných nárocích je možné na začátku aplikace testu Bosphorus konstatovat, že EU dostatečně garantuje ochranu základním lidským právům. V případě uznání rozhodnutí vzešlého z evropského řízení o drobných nárocích nařízení neponechává členským státům žádnou diskreci pro vlastní uvážení, zda rozhodnutí uznat nebo neuznat. V případě naplnění podmínek předepsaných Nařízením o drobných nárocích, členské státy EU musí uznat rozhodnutí z jiného členského státu EU, které spadá pod rozsah nařízení. Minimální normy pro přezkum uvedené v článku 18 mají zaručit, že se povinný bude moci zúčastnit řízení a bránit v jeho rámci svá práva, čímž by měla být zaručena ochrana základních práv v členském státě původu rozhodnutí, jelikož se jedná o smluvní stát Evropské úmluvy. Z tohoto důvodu by sám o sobě měl respektovat základní práva povinného a díky minimálním normám má povinný možnost se řízení v členském státě původu zúčastnit, což by mělo zajistit garanci práva na spravedlivý proces. Díky institutu zamítnutí výkonu je poskytnuta i velmi omezená možnost bránit se proti výkonu rozhodnutí v členském státě uznání. Ze všeho nejdůležitější je ovšem zachování možnosti soudu členského státu původu rozhodnutí se v rámci evropského řízení o drobných nárocích na SDEU v rámci řízení o předběžné otázce v případě pochybností ohledně průběhu řízení a aplikaci Nařízení o drobných nárocích.

Na základě výše uvedeného je možné obecně konstatovat, že systému uznání a výkonu rozhodnutí podle Nařízení o drobných nárocích v obecné rovině splňuje požadavky stanovené testem Bosphorus⁴¹⁰ pro garanci práva na spravedlivý proces a ochrany základních práv. Je nutné i zde opět podotknout, že tento obecně presumovaný soulad je podmíněn uplatněním možnosti položit předběžnou otázku v případě sporu ohledně průběhu evropského řízení o drobných nárocích, a zároveň je závislý na konkrétních okolnostech daného případu, kdy by muselo být zkoumáno, zda došlo v konkrétním případě ke zjevnému narušení ochrany základních práv podle Evropské úmluvy.

6.3.5. Nařízení o výživném

V případě Nařízení o výživném bude analyzován pouze postup podle oddílu I Nařízení o výživném, u nějž bylo již v případě kapitoly 3.1.6. uvedeno, že uznání podle tohoto oddílu není možné v členském státě uznání zpochybnit. Zároveň platí, že

---

⁴⁰⁹ Článek 18 Nařízení o drobných nárocích.

⁴¹⁰ Tak jak byl použit v případě Povse v. Rakousko.

k prohlášení soudního rozhodnutí za vykonatelné podle oddílu I není potřeba žádné zvláštní řízení, tzn. že bylo i zde zrušeno *exequatur*.⁴¹¹

Uznání rozhodnutí v členském státě EU podle oddílu I Nařízení o výživném může být zabráněno pouze dvěma způsoby:

- V případě uplatnění návrhu na přezkum;
- V případě odmítnutí nebo odložení výkonu.⁴¹²

Návrh na přezkum může povinný uplatnit před příslušným soudem členského státu původu ve chvíli, kdy se nemohl zúčastnit řízení před soudem v daném členském státě EU, protože mu nebylo doručeno oznámení o zahájení řízení nebo jiná písemnost se stejnou funkcí v dostatečném předstihu a takovým způsobem, aby se mohl řádně na řízení připravit, nebo se k pohledávce výživného nemohl vyjádřit vinnou vyšší mocí.⁴¹³ Lhůta pro jeho podání představuje 45 dní a počítá se od chvíle, kdy se povinný skutečně seznámil s obsahem rozhodnutí a mohl na ně odpovědět. Zároveň musí být návrh na přezkum podán před tím, než jsou v členském státě výkonu zahájeny první kroky k výkonu rozhodnutí.⁴¹⁴ Na závěr je potřeba ještě dodat, že návrh na přezkum nelze uplatnit ve chvíli, kdy vnitrostátní právo členského státu původu rozhodnutí disponuje opravným prostředkem proti rozhodnutí z důvodů obsažených v čl. 19 odst. 1 Nařízení o výživném, a povinný o tomto opravném prostředku věděl, měl možnost jej využít, a přesto tak neučinil. V takovém případě návrh na přezkum nelze uplatnit.⁴¹⁵

Druhý opravný prostředek – odmítnutí nebo odložení výkonu rozhodnutí je možné uplatnit před soudem členského státu uznání a výkonu rozhodnutí, a to pouze tehdy, pokud:

- Byl podán návrh na přezkum rozhodnutí v členském státě původu rozhodnutí;
- Byla odložena vykonatelnost daného rozhodnutí;
- Rozhodnutí je neslučitelné s jiným rozhodnutím z členského státu výkonu rozhodnutí nebo jiného členského státu EU nebo třetího státu, pokud splňuje nároky daného členského státu pro uznání;
- Právo na výkon rozhodnutí zaniklo z důvodu promlčení.⁴¹⁶

---

⁴¹¹ Článek 17 odst. 1 Nařízení o výživném.

⁴¹² KOZÁREK, 2013, op. cit., s. 22.

⁴¹³ Článek 19 Nařízení o výživném.

⁴¹⁴ RAUSCHER 2010 op. cit., s. 601-602.

⁴¹⁵ KOZÁREK, 2013, op. cit., s. 24-25.

⁴¹⁶ Článek 21 odst. 2 a 3 Nařízení o výživném.

Nařízení o výživném stejně jako předchozí nařízení nechává v případě uznání a výkonu rozhodnutí podle oddílu I většinu obrany proti rozhodnutí v členském státě původu rozhodnutí. Liší se ovšem v tom, že neobsahuje žádné minimální normy, které v případě předchozích nařízení měly zajistit, že bude povinnému nebo dlužníkovi včas a vhodným způsobem doručeno oznámení o zahájení řízení, aby se jej mohli zúčastnit a uplatnit tak své právo být slyšen před soudem.⁴¹⁷ I když nařízení poskytuje pro případy vadného doručení oznámení o zahájení řízení opravný prostředek, absence těchto norem představuje výraznou vadu, která se projeví v případě aplikace testu Bosphorus.

V případě jeho provedení je možné u Nařízení o výživném na začátku konstatovat to samé, co v případě předchozích nařízení, tzn. EU garantuje dostatečnou ochranu základních práv a zároveň neponechává soudu členského státu uznání jinou možnost než rozhodnutí při splnění předepsaných podmínek uznat. Zároveň Nařízení o výživném v případě postupu podle oddílu I nijak nelimituje možnost obrátit se na SDEU v rámci řízení o předběžné otázce. Absence minimálních norem, garantujících možnost povinného zúčastnit se soudního řízení v členském státě původu rozhodnutí ovšem dosud bezproblémovou aplikaci testu Bosphorus narušuje. Nařízení o výživném přenáší možnosti obrany proti nespravedlivému rozhodnutí do členského státu původu, ale zároveň neposkytuje garance pro účast povinného v řízení v členském státě původu rozhodnutí. Je zde sice opravný prostředek proti tomu, pokud je oznámení o zahájení řízení vadně doručeno povinnému, ale v případě, že se povinný nedozví, že řízení proběhlo, nemá možnost jej uplatnit. Tím je jeho význam oslaben.

V případě Nařízení o výživném je možné konstatovat, že z pohledu testu Bosphorus je sice zachována možnost položit předběžnou otázku SDEU ohledně aplikace Nařízení o výživném, což je podle judikatury ESLP stěžejní prvek pro posouzení systému uznání a výkonu soudních rozhodnutí, zároveň je ovšem oslabena garance zachování práva na spravedlivý proces v podobě absence minimálních norem. Garance toho, že budou strany sporu vyslechnuty v rámci řízení o vydání rozhodnutí, byla zhodnocena jako jeden z důvodů, proč ESLP v případě *Povse v. Rakousko* vydal kladný posudek pro řízení podle článku 42 Nařízení Brusel IIbis. Pokud tato garance ovšem u Nařízení o výživném chybí, nelze obecně konstatovat, že systém uznání a výkonu rozhodnutí podle oddílu I Nařízení o výživném v obecné rovině splňuje požadavky stanovené testem Bosphorus⁴¹⁸ pro garanci ochrany základních práv a práva na spravedlivý proces.

---

⁴¹⁷ RAUSCHER, 2010, op. cit., s. 602.

⁴¹⁸ Tak jak byl použit v případě *Povse v. Rakousko*.

6.3.6. Nařízení Brusel Ibis

Nařízení Brusel Ibis představuje prozatímní vrchol snah o co největší zjednodušení volného pohybu soudních rozhodnutí mezi členskými státy EU. V tomto ohledu Nařízení Brusel Ibis pokračuje v nastoleném trendu a stejně jako v předchozích kapitolách zmíněná nařízení odstraňuje z procesu uznávání a výkonu rozhodnutí zvláštní řízení pro prohlášení rozhodnutí za vykonatelné. Na rozdíl od těchto výše uvedených nařízení ovšem neruší možnost povinného zpochybnit uznání rozhodnutí v členském státě uznání.⁴¹⁹ Jak již bylo uvedeno v kapitole 3.1.8., rozhodnutí je možné podle Nařízení Brusel Ibis odmítnout uznat s výjimkou určitých drobných změn jako ze stejných důvodů, jako v případě Nařízení Brusel I.

Rozdíl mezi Nařízením Brusel I a Nařízením Brusel Ibis je především v tom, že nyní se musí návrh na odmítnutí uznání soudního rozhodnutí podávat ve fázi, kdy je žádáno o výkon rozhodnutí.⁴²⁰ Soudy, které jsou oprávněny přijímat návrhy na odmítnutí uznání rozhodnutí, či případně na odepření výkonu rozhodnutí, musí členské státy EU nahlásit Evropské komisi. Výkon rozhodnutí je možné odepřít ze stejných důvodů, jako je možné odmítnout uznání rozhodnutí.⁴²¹

V tomto ohledu tedy Nařízení Brusel Ibis nezašlo tak daleko, jako např. Nařízení o evropském platebním rozkazu a ponechalo širší možnosti obrany proti vydanému rozhodnutí v členském státě uznání. Z tohoto úhlu pohledu je nutné také hodnotit systém uznání a výkonu rozhodnutí podle Nařízení Brusel Ibis ve světle testu Bosphorus, kdy na úvod je opět možné konstatovat, že EU poskytuje dostatečnou garanci ochrany základních práv. Na rozdíl od předchozích nařízení ovšem Nařízení Brusel Ibis ponechává členským státům určitou diskreční pravomoc, zda navrhované soudní rozhodnutí uznají nebo se jej rozhodnou odmítnout uznat. V tomto bodě Nařízení Brusel Ibis nespĺňuje požadavky nutné pro aplikaci testu Bosphorus, kde je vyžadováno, aby členské státy EU neměly žádnou možnost vlastního uvážení, zda rozhodnutí uznají a vykonají nebo ne. Z tohoto důvodu není možné provést test Bosphorus na Nařízení Brusel Ibis, jelikož podle judikatury ESLP je zachována odpovědnost členských států EU za porušení Evropské úmluvy. Test Bosphorus je určen pro situace, kdy je tato odpovědnost omezena nebo vyloučena díky přenosu pravomocí na mezinárodní organizaci a zároveň je vyloučena jakákoliv možnost

---

⁴¹⁹ ISIDRO, Marta Requejo. The Enforcement of Monetary Judgements under the Brusel Ibis Regulation (Critical Assessment. In LAZIĆ, Vesna; STUIJ, Steven. Brussel Ibis Regulation. Changes and Challenges of the Renewed Procedural Scheme. Hague: T.M.C. ASSER PRES, 2017, s. 72-73.

⁴²⁰ Ibid., s. 75-76.

⁴²¹ Článek 45 odst. 4, 47 odst. 1 a 75 Nařízení Brusel I bis.

vlastního uvážení při aplikaci pravidel této mezinárodní organizace. Jelikož členské státy EU mohou stále za určitých okolností odmítnout uznat soudní rozhodnutí, nedošlo k přenosu odpovědnosti z pohledu ESLP tak, jak to judikoval v rozhodnutí Bosphorus.

I přesto, že aplikace testu Bosphorus není možná, lze díky rozhodovací praxi ESLP zhodnotit systém uznání a výkonu soudních rozhodnutí podle Nařízení Brusel Ibis. V jeho případě lze obecně konstatovat, že díky zachování možnosti odmítnout uznání rozhodnutí doplněné o možnost odepření výkonu rozhodnutí ze strany členských států uznání, je systém uznání a výkonu soudních rozhodnutí podle Nařízení Brusel Ibis schopen dostatečně garantovat ochranu základních lidských práv a práva na spravedlivý proces.

6.3.7. Nařízení o insolvenční

Pro prohlášení rozhodnutí za vykonatelné a výkon rozhodnutí týkajících se průběhu a skončení insolvenčního řízení, která byla vynesena soudem, jehož rozhodnutí se uznávají podle článku 19 Nařízení o insolvenční se podle Nařízení o insolvenční použijí články 39-44 a 47-57 Nařízení Brusel Ibis.⁴²² Pro ostatní rozhodnutí spadající pod rozsah Nařízení o insolvenční se aplikuje na celý proces uznání a výkonu rozhodnutí Nařízení Brusel Ibis.⁴²³ Pro prohlášení rozhodnutí za vykonatelné podle Nařízení o insolvenční se tedy také odstraňuje *exequatur*.

Jelikož pro systém uznání a výkonu rozhodnutí je aplikovatelný systém uznání a výkonu rozhodnutí podle Nařízení Brusel Ibis a i samotné Nařízení o insolvenční umožňuje zpochybnit uznání rozhodnutí na základě výhrady veřejného pořádku, je možné zopakovat konstatování uvedené v předcházející kapitole u Nařízení Brusel Ibis. Test Bosphorus není možné v případě Nařízení o insolvenční provést. Zároveň lze obecně říci, že jelikož nařízení umožňuje možnost obrany před uznáním a výkonem rozhodnutí v členském státě uznání, je v rámci systému uznání a výkonu rozhodnutí podle Nařízení o insolvenční zachována garance ochrany základních práv a práva na spravedlivý proces.

6.4. Shrnutí

Proces postupného zjednodušování systému uznání a výkonu soudních rozhodnutí za účelem dosažení co nejvíce volného pohybu soudních rozhodnutí v rámci evropského justičního prostoru není možné ignorovat. Tento proces postupně odbourává jednotlivé překážky, které by mohly na jedné straně bránit volnému pohybu soudních rozhodnutí, ale zároveň mohly sloužit jako místa v systému uznání a výkonu rozhodnutí, kde je možné

---

⁴²² Článek 32 odst. 1 Nařízení o insolvenční.

⁴²³ Článek 32 odst. 2 *ibid*.

provádět poslední zbytky kontroly, které členskými státy EU v této oblasti zbyly. Nejviditelnějším projevem výše popsaného projevu je odbourávání *exequatur*. Díky tomu dochází k posunutí možnosti uplatnit možné výhrady proti uznání rozhodnutí a někde je tato skutečnost dále provázána s nemožností odmítnout uznání rozhodnutí vůbec. Takto zjednodušený systém uznání a výkonu soudních rozhodnutí ovšem může vzbuzovat obavy ohledně jeho schopnosti bránit porušování základních práv a garantování práva na spravedlivý proces.

V souvislosti s tím došlo v rámci ESLP k vyvinutí určitého testu, tzv. test Bosphorus, který je schopen do jisté míry posoudit možnosti určitého systému v rámci mezinárodní organizace, garantovat rovnocennou ochranu základním právům, jako to dělá Evropská úmluva. Aplikaci tohoto testu v případě členských států EU, které jsou všechny členskými státy Evropské rady a smluvními stranami Evropské úmluvy, je možné akceptovat, i když je zároveň nutné brát tento test vzhledem k postavení SDEU v rámci práva EU s mírnou rezervou a spíše jako důležitou pomůcku pro zkoumání možnosti systému uznání a výkonu soudních rozhodnutí garantovat ochranu základních práv.

Součástí testu Bosphorus je zkoumání volnosti členských států v možnosti odmítnout uznat soudní rozhodnutí a také garance poskytnuté právu na spravedlivý proces. V tomto ohledu tato kapitola zkoumala předpisy sekundárního práva EU, které se zabývají problematikou uznání a výkonu rozhodnutí a zároveň v jejich rámci došlo k odstranění *exequatur* a případně také k odstranění možnosti odmítnout uznání rozhodnutí. Díky aplikaci testu Bosphorus bylo možné obecně prozkoumat, zda takto nastavené systémy uznání a výkonu soudních rozhodnutí jsou i přes své zjednodušení a odbourání možností zpochybnit uznání rozhodnutí z jiného členského státu EU schopné garantovat ochranu základním právům a práva na spravedlivý proces především. Na základě provedeného testu a dalších zkoumání je možné říci, že systémy uznávání a výkonu soudních rozhodnutí podle zkoumaných nařízení toho schopné jsou. Jedinou výjimkou, u níž toto nebylo možné konstatovat, byl systém uznání a výkonu soudních rozhodnutí podle oddílu I Nařízení o výživném.

Díky tomu, že Nařízení o výživném testem Bosphorus neprošlo, byla třetí hypotéza této disertační práce vyvrácena.

7. Závěr

Problematika vzájemného uznávání rozhodnutí je velmi zajímavou oblastí, kde se prolíná problematika suverenity jednotlivých států, potřeba udržovat korektní mezinárodní vztahy a také určitá ekonomie nejen justičního systému a soudního řízení, ale vůbec celého státu. Díky tomu může princip vzájemného uznávání nabývat různých podob.

Obecně lze říci, že uznáním soudního rozhodnutí jiného státu uznávající stát dává najevo důvěru v to, že stát původu rozhodnutí je schopen právní stát a spravedlivé rozhodování svých soudů garantovat. Přesto má uznávající stát možnost si ověřit, zda se tak děje a případně uznání odmítnout.

Ve vztazích mezi členskými státy EU je princip vzájemného uznávání rozhodnutí v oblasti justiční spolupráce navržen a používán tak, aby odstranil možné překážky pro volný pohyb soudních rozhodnutí v rámci EU a tím nepřímo odstranil potenciální překážky pro volný pohyb osob, zboží, služeb a kapitálu. Tomu jsou přizpůsobeny také možnosti odmítnutí uznání rozhodnutí, jež má dopad na ochranu základních práv a základních hodnot jednotlivých členských států EU.

Princip vzájemného uznávání soudních rozhodnutí v EU je postaven na automatickém uznání soudních rozhodnutí bez potřeby zvláštního řízení, v němž by soud konstatoval, že dané cizí soudní rozhodnutí uznává. Děje se tak po podání žádosti o uznání. Jedná se o projev prohloubené důvěry mezi členskými státy EU založené na vzájemně sdíleném respektu k hodnotám, jako je právní stát, demokracie, zákaz diskriminace a ochrana základních lidských práv. Představení a vysvětlení tohoto systému a jeho vývoje a fungování popsané prohloubené důvěry bylo náplní prvního cíle disertační práce.

Prohloubená důvěra, na níž je systém uznávání soudních rozhodnutí mezi členskými státy EU postaven, může být zklamána. Z tohoto důvodu daný systém také obsahuje pojistky proti tomu, aby členský stát EU nemusel uznat rozhodnutí z jiného členského státu EU, které je v rozporu s tím, co daný stát považuje za spravedlivé soudní rozhodnutí – důvody pro odmítnutí uznání soudního rozhodnutí z jiného členského státu EU. Mezi základní důvody patří jak procesní záležitosti, jako neslučitelnost rozhodnutí, rozhodnutí v rozporu s danou příslušností soudů nebo nezajištění přítomnosti žalovaného před soudem, tak také věcnější záležitosti, jako porušení veřejného pořádku. Otázka dostatečnosti těchto pojistek a toho, zda poskytují dostatečně obsáhlé řešení pro všechny situace, kdy by uznání soudního rozhodnutí mohlo být v rozporu se zájmem daného členského státu EU na spravedlivém rozhodnutí věci, bylo náplní druhého cíle této

disertační práce. K naplnění tohoto cíle měly sloužit hypotézy 1 a 2. Hypotéza 1 se soustředovala přímo na tuto možnost:

- Institut výhrady veřejného pořádku podle práva EU je schopen dostatečně pokrýt všechny situace, kdy by uznání soudního rozhodnutí z jiného členského státu EU bylo v rozporu s nároky, jež stát uznání klade na spravedlivé soudní rozhodnutí.

Hypotéza 1 se soustředovala především na institut výhrady veřejného pořádku jako důvodu pro odmítnutí uznání z titulu veřejného pořádku, kdy pojem veřejný pořádek není jasně definován a jeho výklad je ponechán na národních soudech členských států EU. To může sebou přinášet komplikace, jelikož soudy jednotlivých členských států EU se mohou a nemusí mezi sebou lišit v tom, jak široce interpretují a aplikují výhradu veřejného pořádku a vykládají samotný pojem veřejný pořádek. Přitom zároveň platí, že by měl být v rámci výhrady veřejného pořádku aplikován evropský veřejný pořádek. Z výše uvedených důvodů může vzniknout mezera v ochraně před uznáním nespravedlivého soudního rozhodnutí.

Hypotéza 1 se nepotvrdila, jelikož je teoreticky možné, že veřejný pořádek členských států EU bude interpretován odlišně než evropský veřejný pořádek, na němž je institut výhrady veřejného pořádku v rámci práva EU postaven. Je zároveň nutné také podotknout, že pravděpodobnost této situace je vzhledem k blízkosti základních hodnot všech členských států EU poměrně malá.

Vedlejší výzkumná otázka k této hypotéze se pak snažila soustředit na nalezení řešení dané situace v individuálním případě, kterým by mohlo být využití institutu adaptace. Pro tento účel počítají s adaptací již některá nařízení práva EU zabývající se problematikou uznání a výkonu rozhodnutí. Technika adaptace může vyřešit některé problémy spojené s používáním různých institutů nebo opatření, ale nemůže představovat řešení pro všechny případy, kdy by účinky uznání byly v rozporu s veřejným pořádkem členského státu uznání, jelikož nemůže jít proti samotné podstatě dotčeného soudního rozhodnutí. Takový postup by se rovnal přezkumu ve věci samé.

Hypotéza 2 následně rozvíjela situaci, kdy se již nejedná o potenciální mezeru v poskytované ochraně, ale situaci, kdy členský stát EU soustavně a programově porušuje své závazky v případě spravedlivého rozhodování a respektování právního státu jako hodnot společných všem členským státům EU a základu pro vzájemnou důvěru. V takovou chvíli se vytrácí původní smysl důvodů odmítnutí uznání soudního, tj. reakce na individuální selhání právního systému státu původu soudního rozhodnutí, a nastoluje otázku efektivit jejich využívání. Hypotéza 2 se tedy soustředila na to, zda je možné

systemové selhání spravedlivého rozhodování soudů řešit v rámci systému, který právo EU nabízí, nebo je nutné hledat řešení vně tohoto systému. Hypotéza v tomto ohledu pracovala s předpokladem, že členské státy EU mohou v případě porušování základních zásad a principů EU ze strany jiného členského státu EU vůči tomuto členskému státu postupovat i podle jiného právního předpisu, než je právo EU.

V tomto ohledu se hypotéza potvrdila, jelikož v případě krajní aplikace postupů podle článku 7 SEU, je možné zbavit dotčený členský stát EU práv plynoucích z práva EU, mezi něž patří také využívání systému uznání soudních rozhodnutí. V takovém případě by se již nemuselo postupovat podle předpisů práva EU a bylo by možné aplikovat buď mezinárodní smlouvy, jimiž jsou dotčené členské státy EU vázány, nebo národní právo členských států EU.

Posledním cílem této práce bylo analyzovat snahy o co největší redukci možných překážek v procesu uznávání a výkonu soudních rozhodnutí mezi členskými státy EU ve vztahu ke garanci základních práv a respektování právního státu. K naplnění tohoto cíle sloužila hypotéza 3:

- Systém uznání a výkonu rozhodnutí obsažený v právních předpisech EU, v nichž došlo k odstranění zvláštního řízení pro *exequatur* a případně také k omezení nebo odstranění možnosti odmítnutí uznání rozhodnutí, je v souladu s podmínkami stanovenými ESLP.

Tato hypotéza využívala test vhodnosti nastavené ochrany základních práv vytvořený ESLP, tzv. test Bosphorus. Tento test je zatím jedinou pomůckou, kterou poskytla autorita posuzující soulad práva členských států EU s garantovanou ochranou základních práv a spravedlivého rozhodování, kterou je možné pro ověření třetí hypotézy použít. V rámci této hypotézy byly posuzovány jednotlivé právní předpisy EU, jež odstranily *exequatur* jako další krok v zjednodušování vzájemného uznávání soudních rozhodnutí a případně také eliminovaly možnost odmítnout uznání rozhodnutí, čímž přesunuly většinu možností bránit se proti případnému nespravedlivému rozhodnutí do členského státu původu tohoto rozhodnutí.

Při aplikaci testu Bosphorus byla hypotéza 3 vyvrácena, i když většina dotčených předpisů práva EU obecně testem prošla. Jediným důvodem vyvrácení hypotézy bylo Nařízení o výživném, které díky neexistenci tzv. minimálních norem zajišťujících přítomnost povinného v řízení v členském státě původu, nemohlo obecně testem projít. Situace, v níž se takto Nařízení o výživném ocitá, představuje zajímavý problém, jež by byl hoděn dalšího zkoumání, pro které ovšem v rámci této práci již nebyl prostor.

Všechny výše jmenované hypotézy měly sloužit k nalezení odpovědi na hlavní výzkumnou otázku, kterou je:

- Zůstává při aplikaci principu vzájemného uznávání, na němž je založeno vzájemné uznávání soudních rozhodnutí mezi členskými státy EU, prostor pro možnost obrany proti rozhodnutím, jejichž uznání by bylo v rozporu s principy a zásadami, na nichž je postaven právní řád daného členského státu EU?

A jaká je na ni tedy odpověď? Systém uznání a výkonu soudních rozhodnutí mezi členskými státy EU sice slouží především jako prostředek k zjednodušení pohybu soudních rozhodnutí, kvůli čemuž se snaží celý proces co nejvíce zjednodušit a usnadnit, na druhou stranu stále obsahuje relativně velké množství dostatečně širokých pojistek, které ve většině případů dokáží zajistit, že uznání rozhodnutí, jehož účinky by porušovaly základní hodnoty členského státu uznání, bude moci být odmítnuto. Současná podoba aplikace principu vzájemného uznávání v rámci systému uznání a výkonu soudních rozhodnutí tedy poskytuje dostatečné možnosti ochrany proti rozhodnutím, jehož uznání by bylo v rozporu s principy a zásadami, na nichž je postaven právní řád daného členského státu EU.

Použité zdroje

Monografie

1. BĚLOHLÁVEK, Alexandr J. *Rozhodčí řízení, ordre public a trestní právo: komentář*. 1. vyd., Praha: C. H. Beck, 2008, 1276 s. ISBN 978-80-7400-096-6.
2. BOGGIANO, Antonio. The Law of the Relations Between Legal Systems: A methodological analysis. In BASSEDOW, Jürgen; MAIER, Isaac, SCHNYDER, Anton, K.; EINHORN, Talia; GIRSBERGER, Daniel. *Private Law in the International Arena*. First ed., The Hague: T.M.C. ASSER PRES, 200, s. 79-94. ISBN 90-6704-124-6.
3. BŘÍZA, Petr. Volba práva a volba soudu v mezinárodním obchodě. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 332 s. ISBN 978-80-7179-606-0.
4. FILIP, Jan; SVATOŇ, Jan. *Státověda*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2011, 400 s. ISBN 978-80-7357-685-1.
5. FILIP, Jan; SVATOŇ, Jan; ZÍMEK, Josef. *Základy státovědy*. 3. opravené vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2002, 264 s. ISBN 80-210-3023-2.
6. FRANCO, Stéphanie. Article 34. In MAGNUS, Ulrich; MANKOWSKI, Peter. *Brusel I Regulation*. Second Edition. Munich: Sellier European Law Publisher, 2012, s. 644-697. ISBN 978-3-86653-889-4.
7. FUNKE, Katja. *Das Anerkennungsprinzip im Internationalen Privatrecht*. 1. vyd. Tübingen: Mohr Siebeck, 2009, 400 s. ISBN 978-3-16-149939-5.
8. HAZELHORST, Monique. Free Movement of Civil Judgements in the European Union and the Right to Fair Trial. Hague: T.M.C. ASSER PRES, 2017, 448 s. ISBN 978-94-6265-161-6
9. HOMANN, Stefan. *System der Anerkennung eines ausländischen Insolvenzverfahrens und die Zulässigkeit der Einzelrechtsverfolgung: eine Untersuchung der neuen Rechtslage unter Berücksichtigung des Europäischen Insolvenzübereinkommens*. 1. v.ys. Münster: LIT Verlag, 2000, 216 s. ISBN 3-8258-4751-9.
10. HRADILOVÁ, Veronika. The Free Movement of Judgements within the European Union: Process of Recognition and Enforcement of foreign Judgements. In: NECKÁŘ, Jan a kol. (eds.). *Dny práva – 2008 – Days of Law*. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s. 632-640. ISBN 978-80-210-4733-4.

11. ISIDRO, Marta Requejo. The Enforcement of Monetary Judgements under the Brusel Ibis Regulation (Critical Assessment. In LAZÍČ, Vesna; STUIJ, Steven. *Brusel Ibis Regulation. Changes and Challenges of the Renewed Procedural Scheme*. Hague: T.M.C. ASSER PRES, 2017, s. 72-96. ISBN 978-946265-147-0.
12. KOZÁREK, Tomáš. Influence of the Hague Convention on the International Recovery of Child Support and Other forms of Family Maintenance on EU Law and the Law of EU Member States. In: DRLIČKOVÁ Klára a kol. (eds.). *COFOLA INTERNATIONAL 2014*. Brno: Masarykova univerzita, 2014, s. 219-234. ISBN 978-80-210-7488-0.
13. KOZÁREK, Tomáš. Obecná příslušnost jako východisko úpravy. In: KYSELOVSKÁ, Tereza; ROZEHNALOVÁ, Naděžda a kol. *Rozhodování Soudního dvora EU ve věcech příslušnosti: analýza rozhodnutí podle nařízení Brusel Ibis*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2014. 514 s. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity, řada teoretická, Edice Scientia; sv. č. 507. ISBN 978-80-210-7770-6.
14. KOZÁREK, Tomáš. Recognition and Enforcement of Foreign Judgements. In: ROZEHNALOVÁ, Naděžda; DRLIČKOVÁ, Klára a kol. *Czech Private International Law*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2015, s. 59-71. ISBN 978-80-210-8122-2.
15. KOZÁREK, Tomáš. *Uznání a výkon rozhodnutí podle nařízení Rady (ES) č. 4/2009*. 2013. 78 s. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Vedoucí práce Zdeněk Kapitán.
16. LIPSTEIN, Kurt. *Principles of the Conflict of Laws National and International*. Hague: Martinus Nijhoff Publisher, 1981, 144 s. ISBN 9401193908.
17. PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008, 424 s. ISBN. 978-80-246-1687-2.
18. PAUKNEROVÁ, Monika; ROZEHNALOVÁ, Naděžda; ZAVADILOVÁ, Marta a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. 928 s. ISBN 978-80-7478-368-5.
19. KUČERA, Zdeněk; PAUKNEROVÁ, Monika; RŮŽIČKA, Květoslav a kol. *Mezinárodní právo soukromé*. 8. vyd. Plzeň – Brno: Aleš Čeněk – Doplněk, 2015, 430 s. ISBN 978-807380-550-0.
20. RAUSCHER, Thomas a kol. *Europäisches Zivilprozess- und Kollisionrecht EuZPR/EuIPR: Kommentar: Bearbeitung 2010: BrüsselIIaVO, EG-UNtVO, EG-*

- ErbVO, HUntStProt 2007. 1. v.ys. München: Sellier European Law Publishers GmbH, 2010, 1026 s. ISBN 978-3-86653-089-8.
21. ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Instituty českého mezinárodního práva soukromého*. Praha: Wolter Kluwe ČR, 2016, 272 s. ISBN 978-80-7552-501-7.
  22. ROZEHNALOVÁ, Naděžda a kol. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I)*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013, 445 s. ISBN 978-80-7478-016-5.
  23. TOMÁŠEK, Michal; TÝČ, Vladimír, a kol. *Právo Evropské unie*. 1. vyd. Praha: Leges, 2013, 496 s. ISBN 978-80-87576-53-3.
  24. SCHMIDT, Claudia a kol. *Internationale Unterhaltsrealisierung: Rechtsgrundlagen: und Praktische Anwendung*. 1. vyd. Baden-Badeb: Nomos Verlagsgesellschaft, 2011, 306 s. ISBN 978-3-8329-6215-9.
  25. ŠTAJGR, František., STEINER, Vilém. *Československé mezinárodní civilní právo procesní*. 1. vyd. Praha: Academia, 1967, 385 s.
  26. VALDHANS, Jiří; DRLIČKOVÁ, Klára; HUDECOVÁ, Lucie; JANEČKOVÁ, Pavlína; ROHOVÁ, Iveta; ŠIMKOVÁ, Iva. *Rozhodnutí Soudního dvora EU ve věcech uznání a výkonu cizích soudních rozhodnutí: analýza rozhodnutí dle nařízení Brusel I bis*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015, 292 s. ISBN 978-80-210-7784-3.
  27. VEČEŘA, Miloš; DOSTÁLOVÁ, Jana; HARVÁNEK, Jaromír; HOUBOVÁ, Drahomíra. *Základy teorie práva: multimediální učební text*. 4. dotisk 2. nezměn. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2012, 96 s. ISBN 978-80-210-4683-2.
  28. VERSCHRAEGEN, Bae. *Internationale Privat Recht, Ein systematischer, Überblick*. 1. Auflage. Wien, Manzeche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 2012, 286 s. ISBN 978-3-214-14939-0.
  29. VAŠKE, Viktor. *Uznání a výkon cizích rozhodnutí v České republice*. Praha: C.H. Beck, 2007. 491 s. ISBN 978-80-7179-614-5.
  30. VON MEHREN, Arthur, Taylor. *Recognition and Enforcement of Foreign Judgements – General Theory and Role of Jurisdictional Requirements*. In *Recueil des Cours – Collected Courses of the Hague Academy of International Law 1980 II*. Alphen ann den Rijn: SITJHOFF & NOORDHOFF, 1981. s. 19-112. ISBN 90-286-2941-6

Články

31. BAUMGARTNER, Samuel P. *Understanding the Obstacles to the Recognition and Enforcement of U.S. Judgements Abroad*. New York University Journal of International Law and Politics [online]. 2013, vol. 45, s. 969–974. [cit. 28. 6. 2016]. Dostupné z: <http://www.heinonline.org>
32. BEAUMONT, Paul; WALKER, Lara. Recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters in the Brussels I Recast and some lessons from it and the recent Hague Conventions for the Hague Judgments Project. *Journal of Private International Law* [online]. 2015, vol. 11, no. 1, s. 31-63 [cit. 2015]. Dostupné z: <http://eds.a.ebscohost.com/eds/detail/detail?vid=0&sid=3b9ce764-b622-4373-937c-59103b43be64%40sessionmgr4006&bdata=JkF1dGhUeXBIPWlwLGNvb2tpZSx1aWQmbGFuZz1jcyZzaXRIPWVkey1saXZlJnNjb3BIPXNpdGU%3d#AN=hein.journals.jr lpil11.5&db=edshol>
33. Bělohávek., A. J. Výhrada veřejného pořádku hmotněprávního a procesního ve vztazích s mezinárodním prvkem. *Právník*, 2006, vol. 145, no. 11, s. 1267-1300. ISSN 0231-6625.
34. DE LANGE, Roel. The European Public Order, Constitutional Principles and Fundamental Rights. *Erasmus Law Review* [online]. 2007, vol. 1, no. 1, s. 7-9 [cit. 2. 11. 2009]. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=1498326>
35. KAPITÁN, Zdeněk. Teorie veřejného pořádku a kritéria jeho použití. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2004, no. 3, s. 214-226. ISSN 9126.
36. KOZÁREK, Tomáš. Odmítnutí uznání soudního rozhodnutí v občanských a obchodních věcech mezi členskými státy EU na základě výhrady veřejného pořádku. *Bulletin České společnosti pro mezinárodní právo*[online]. 2017, vol. 1-2, s. 8-9. [cit. 6. 7. 2017]. Dostupné z: <http://www.csmp-csil.org/>
37. KOZÁREK, Tomáš. Refusal of Recognition of Judgements in Civil and Commercial Matters Based on Public Order in European Judicial Area – Can We Define European Public Order? *Humanities and Social Science Review* [online]. 2017, vol. 7, no. 1, s. 351-355. [cit. 2017]. ISSN 2165-6258. Dostupné z: <http://www.universitypublications.net/hssr/0701/html/S7Y154.xml>
38. KÖNIGOVÁ, Lucie. *Teorie státní suverenity a praxe intervence* [online]. Mezinárodní vztahy. 2001, vol. 36, no. 3, s. 41-58 [cit. 2001]. Dostupné z: <https://mv.iir.cz/article/view/691>

39. LOJDA, Jiří. Příslušnost soudu, uznání a výkon rozhodnutí ve věcech vyživovací povinnosti v rámci EU. *Právo a rodina*. 2013, vol. 15, no. 2, s. 7-12. ISSN 1212-866X.
40. SMEKAL, Hubert. *Pronikání lidských práv do agendy Evropské unie* [online]. Mezinárodní vztahy. 2014, vol 49, no 4, s. 81-101 [cit. 2014]. Dostupné z: <https://mv.iir.cz/issue/view/114>
41. SMOLÍK, Petr. Řízení o vydání evropského platebního rozkazu. *Právní fórum*. 2009, vol. 6, no. 12, s. 518-528. ISSN 1214-7966.
42. ŠKERL, Jerca, Kramberger. European Public Policy (with an Emphasis on Exequatur Proceeding). *Journal of Private International Law* [online]. 2011, vol. 7, no. 3 [cit. Prosinec 2011], s. 461-490. Dostupné z: http://eds.a.ebscohost.com/eds/detail/detail?vid=5&sid=11df7203-de12-4d6d-ae2d-2aa0d5b7562c%40sessionmgr4009&bdata=JkF1dGhUeXBIPWlwLGNvb2tpZSx1aWQmbGFuZz1jcyZzaXRIPWVkey1saXZlJnNjb3BIPXNpdGU%3d#AN=hein.journals.jr_lpil7.21&db=edshol
43. TICHÝ, Luboš. Základy uznání cizích soudních rozhodnutí v českém a evropském právu. *Acta Universitatis Carolinae. Iuridica*. Praha: Univerzita Karlova. 1995, vol 1, no. 2, 130 s. ISSN 03230619.
44. TUROŇOVÁ, Jana; SEHNÁLEK, David. Nařízení o výživném a postavení mezinárodních smluv v Evropské unii. *Právník*. 2010, vol. 148, no. 3, s. 233-250. ISSN 0231-6625.
45. TÝČ, Vladimír; ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Količní smluvní právo, výhrada veřejného pořádku a mezinárodně kogentní normy. *Právník*, 2002, vol. 141, no. 6, s. 636-661. ISSN 0324-7007.
46. WELLER, Mathias. Mutual Trust: in Searching of the Future of European Union International Private Law. *Journal of Private International Law* [online]. 2015, vol. 11, no. 1 [cit. 2015], s. 64-102. Dostupné z: http://eds.a.ebscohost.com/eds/detail/detail?vid=14&sid=7931665d-7c70-4cb2-9541-5a46b6c9cdc7%40sessionmgr4009&bdata=JkF1dGhUeXBIPWlwLGNvb2tpZSx1aWQmbGFuZz1jcyZzaXRIPWVkey1saXZlJnNjb3BIPXNpdGU%3d#AN=hein.journals.jr_lpil11.6&db=edshol

Judikatura

47. Posudek Soudního dvora ze dne 18 prosince 2014, Avis, věc 2/13 [online]. In *curia.europa.eu*. Dostupné z:
<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=160882&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2379677>
48. Rozsudek Soudního dvora ze dne 11. července 1974, Procureur du Roi v. Benoît a Gustave Dassonville, věc 8/74 [online]. In *curia.europa.eu*. Dostupné z:
<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=88838&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2380356>
49. Rozsudek Soudního dvora ze dne 20. února 1979, Rewe-Zentral AG v. Bundesmonopolverwaltung für Branntwein, věc 120/78 [online]. In *curia.europa.eu*. Dostupné z:
<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=90055&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2380562>
50. Rozsudek Soudního dvora ze dne 4. února 1988, Horst Ludwig Martin Hoffmann v. Adelheid Krieg, věc 145/86 [online]. In *curia.europa.eu*. Dostupné z:
<http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=94758&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2380691>
51. Rozsudek Soudního dvora ze dne 2. června 1994, Solo Kleinmotoren GmbH v. Emiliu Bochovi, věc C-414/92 [online]. In *curia.europa.eu*. Dostupné z:
<http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=98807&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2380747>
52. Rozsudek Soudního dvora ze dne 1. června 1999, Eco Swiss China Time Ltd proti Benetton International NV, věc C-126/97 [online]. In *curia.europa.eu*. Dostupné z:
<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=44616&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2380853>
53. Rozsudek Soudního dvora ze dne 28. března 2000, Dieter Krombach v. Andrému Bamberskimu, věc C 7/98 [online]. In *curia.europa.eu*. Dostupné z:
<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=45196&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2380897>
54. Rozsudek Soudního dvora ze dne 11. května 2000, Régie Nationale des Usines Renault SA v. Maxicar SpA, Orazio Formento, věc C-38/98 [online]. In *curia.europa.eu*. Dostupné z:

- <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=45255&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2380939>
55. Rozsudek Soudního dvora ze dne 6. června 2002, Italian Leather SpA v. WECO Polstermöbel GmbH & Co, věc C-80/00 [online]. In *curia.europa.eu*. Dostupné z: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=47390&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2380990>
56. Rozsudek Soudního dvora ze dne 5. listopadu 2002, Überseering BV proti Nordic Construction Company Baumanagement GmbH (NCC), věc C-208/00 [online]. In *curia.europa.eu*. Dostupné z: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=47835&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2381049>
57. Rozsudek Soudního dvora ze dne 9. prosince 2003, Erich Gasser GmbH. v. MISAT Srl., věc C-116/02 [online]. In *curia.europa.eu*. Dostupné z: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=48782&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2381149>
58. Rozsudek Soudního dvora ze dne 27. dubna 2004, Gregory Paul Turner v. Felix Fareed Ismail Grovit, Harada Ltd a Changepoint SA., věc C-159/02 [online]. In *curia.europa.eu*. Dostupné z: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=49081&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2381209>
59. Rozsudek Soudního dvora ze dne 14. října 2008, Stefan Grunkin a Dorothee Regina Paul, věc C-353/06 [online]. In *curia.europa.eu*. Dostupné z: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=69308&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2381366>
60. Rozhodnutí Soudního dvora ze dne 2. dubna 2009, Marco Gambazzi v. DaimlerChrysler Canada Inc., CIBC Mellon Trust Company, věc. C-394/07 [online]. In *curia.europa.eu*. Dostupné z: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=73644&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2381397>
61. Rozsudek Soudního dvora ze dne 28. dubna 2009, Meletis Apostolides v. David Charles Orams, Linda Elizabeth Orams, věc C-420/07 [online]. In *curia.europa.eu*. Dostupné z: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=78109&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2381461>

62. Rozsudek Soudního dvora ze dne 1. července 2010, Doris Povse v. Mauro Alpagó. Věc C-211/10 PPU [online]. In *curia.europa.eu*. Dostupné z:
<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=83999&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=248280>
63. Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 22. prosince 2010, Joseba Andoni Aguirre Zarraga v. Simone Pelz, C-491/10 [online]. In *curia.europa.eu*. Dostupné z:
<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=83464&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2381501>
64. Rozsudek Soudního dvora ze dne 13. října 2011, Prism Investments BV proti Jaap Anne van der Meer, věc C-139/10 [online]. In *curia.europa.eu*. Dostupné z:
<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=111225&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2381551>
65. Soudního dvora ze dne 21. prosince 2011, N. S. v. Secretary of State for the Home Department a M. E. a další v. Refugee Applications Commissioner a Minister for Justice, Equality and Law Reform, věc C-411/10 a C-493/10 [online]. In *curia.europa.eu*. Dostupné z:
<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=117187&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2381595>
66. Rozsudek Soudního dvora ze 6. září 2012, Trade Agency Ltd v. Seramico Investment Ltd, věc C-619/10 [online]. In *curia.europa.eu*. Dostupné z:
<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=126427&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2381650>
67. Rozsudek Soudního dvora ze dne 15. listopadu 2012, Gothaer Allgemeine Versicherung AG a další v. Samskip GmbH, věc C-456/11 [online]. In *curia.europa.eu*. Dostupné z:
<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=129842&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2381718>
68. Rozsudek Soudního dvora ze dne 26. září 2013, Salzgitter Mannesmann Handel GmbH v. SC Laminorul SA, věc C-157/12 [online]. In *curia.europa.eu*. Dostupné z:
<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=142208&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2381783>
69. Rozsudek Soudního dvora ze dne 23. října 2014, flyLAL-Lithuanian Airlines AS v. Starptautiskā lidosta Rīga VAS a Air Baltic Corporation AS, věc C-302/13 [online]. In *curia.europa.eu*. Dostupné z:

- <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=158845&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2381866>
70. Rozsudek Soudního dvora ze dne 16. července 2015, Diageo Brands BV v. Simiramida-04 EOOD, věc C-681/13 [online]. In *curia.europa.eu*. Dostupné z: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=165868&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2381917>
71. Rozsudek soudního dvora ze dne 19. listopadu 2015, P v. Q, věc C-455/15 [online]. In *curia.europa.eu*. Dostupné z: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=171789&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2381955>
72. Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 23. března 1995, Loizidou v. Turecko, věc 15318/89 [online]. In *prio-cyprus-displacement.net*. Dostupné z: http://www.prio-cyprus-displacement.net/images/users/1/ECtHR/Loizidou%20v.%20Turkey_Preliminary%20Objections.pdf
73. Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 1. dubna 1998, Hornsby v. Řecko, věc 18357/91 [online]. In *freecases.eu*. Dostupné z: <http://freecases.eu/Doc/CourtAct/4539369>
74. Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 20. října 2001, Pellegrini v. Itálie, věc 30882/96 [online]. In *olirt.it*. Dostupné z: https://www.olir.it/ricerca/getdocumentopdf.php?lang=ita&Form_object_id=1154
75. Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 30. června 2005, Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi v. Irsko, věc 45036/98 [online]. In *hudoc.echr.coe.int*. Dostupné z: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"tabview":\["document"\],"itemid":\["001-69564"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{)
76. Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 21. ledna 2011, M.S.S. v. Belgie a Řecko, věc 30696/09 [online]. In *refworld.org*. Dostupné z: <http://www.refworld.org/cases,ECHR,4d39bc7f2.html>
77. Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 11. července 2011, Šneersone v. Kampanella, věc 14737/09 [online]. In *INCADAT.COM*. Dostupné z: <https://www.incadat.com/en/case/1146>

78. Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 6. prosince 2012, Michaud vs. Francie, věc 12323/11 [online]. In *freecases.eu*. Dostupné z: <http://freecases.eu/Doc/CourtAct/4529950>
79. Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 18. června 2013, Povse v. Rakousko, žádost č. 3890/11 [online]. In *freecases.eu*. Dostupné z: <http://freecases.eu/Doc/CourtAct/4536006>
80. Rozhodnutí Evropské komise pro lidská práva ze dne 7. února 1990, M & Co v. Spolková republika Německo, věc 13258/87 [online]. In *freecases.eu*. Dostupné z: <http://freecases.eu/Doc/CourtAct/4536412>
81. Rozhodnutí Evropské komise pro lidská práva ze dne 16. dubna 1996, Matthews v. Spojené království, věc 24833/94 [online]. In *freecases.eu*. Dostupné z: <http://freecases.eu/Doc/CourtAct/4548285>

Internetové zdroje

82. Accession criteria. *European Commission - Enlargement - Accession criteria* [online]. European Commission [cit. 6. 12. 2016]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/policy/glossary/terms/accession-criteria_en
83. BASEDOW, Jürgen. Das Prinzip der gegenseitigen Anerkennung im internationalen Wirtschaftsverkehr. *Social Science Research Network* [online]. Max Planck Institute for Comparative and International Private Law, publikováno 24. 5. 2014 [cit. 20. 13. 2015] Dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2540479
84. Building Trust in Justice Systems in Europe: 'Assises de la Justice' forum to shape the future of EU Justice Policy. *European Commission: Press Release* [online]. European Commission. [cit. 21. 11. 2013]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-1117_en.htm
85. ČERVINKA, Michal. Uznání a výkon cizích rozhodnutí v novém zákoně o mezinárodním právu soukromém. *epravo.cz* [online]. Epravo.cz [cit. 10. 6. 2014]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/uznani-a-vykon-cizich-rozhodnuti-v-novem-zakone-o-mezinarodnim-pravu-soukromem-94534.html>
86. Členové Rady Evropy [online]. In *radaevropy.eu*. Rada Evropy [cit. 4. 6. 2013]. Dostupné z: <http://www.radaevropy.cz/cile-rady-evropy.html>

87. EU Justice Scoreboard. The 2017 EU Justice Scoreboard. *European Commission: Justice: Effective justice: The EU Justice scoreboard* [online]. European Commission. [cit. 10. 4. 2017]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/scoreboard/index_en.htm
88. European Commission acts to preserve the rule of law in Poland. *European Commission - Press release* [online]. European Commission. [cit. 26. 7. 2017]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-2161_en.htm
89. Evropská komise schválila nový postup na ochranu právního státu v Evropské unii. In *Press Release Database* [online]. European Commission [cit. 11. 3. 2014]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-237_cs.htm
90. Flash Eurobarometer 385: Justice in the EU. *EUROPA: EU Open Data Portal* [online]. EU Open Data Portal. [listopad 2013]. Dostupné z: https://data.europa.eu/euodp/data/dataset/S1104_385
91. GRÜNBERGER, Michael. Alles obsolet? – Anerkennungsprinzip vs. Klassisches IPR. *Social Science Research Network* [online]. University of Bayreuth - Faculty of Law, Business and Economics, publikováno 2013 [cit. 25. 2. 2016]. Dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2734892
92. HAZELHORST, Monique. The ECtHR's decision in Povse: guidance for the future of the abolition of exequatur for civil judgments in the European Union. *Social Science Research Network* [online]. Nederlands Internationaal Privaatrecht, publikováno 31. 1. 2014 [cit. 21. 1. 2015]. Dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2553110
93. Historical background: The European Convention on Human Rights of 1950. *European Court of Human Rights* [online]. Council of Europe [cit. 2017]. Dostupné z: <https://www.coe.int/en/web/tirana/european-court-of-human-rights>
94. KOCHENOV, Dmitry. Busting the myths nuclear: A commentary on Article 7 TEU. *EUI Working Paper LAW* [online]. European University Institute Department of Law [cit. říjen 2017]. ISSN 1725-6739. Dostupné z: http://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/46345/LAW_2017_10.pdf?sequence=1
95. LENAERTS Koen. The Principle of Mutual Recognition in the Area of Freedom, Security and Justice. Oxford University, Faculty of Law: News [online]. Oxford University. [cit. 18. 2. 2015], 29 s. Dostupné z: <https://www.law.ox.ac.uk/news/2015-02-18-principle-mutual-recognition-eus-area-freedom-security-and-justice-judge-lenaerts>

96. LISSE, Luděk. Listina základních práv Evropské unie. *Právo – časopis pro právní teorii a praxi* [online]. Ústav práva a právní vědy [cit. 2010]. Dostupné z: <http://www.ustavprava.cz/cz/sekce/casopis-pravo-2010-1-listina-zakladnich-prav-evropske-unie-123/>
97. MICHAELS, Ralf. Recognition and Enforcement of Foreign Judgements. *Max Planck Encyclopedia of Public International Law* [online]. Max Planck Institute for Comparative Public Law and International Law [cit. 2009]. Dostupné z: http://scholarship.law.duke.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2699&context=faculty_scholarship
98. Mise a cíle Rady Evropy [online]. In *radaevropy.eu*. Rada Evropy [cit. 4. 6. 2013]. Dostupné z: <http://www.radaevropy.cz/cile-rady-evropy.html>
99. Návrh víceletého programu: „Haagský program; posílení svobody, bezpečnosti a práva v Evropské unii“. *Agenda EU na MV* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 2017]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/agenda-eu-na-mv-vicelety-program-pro-oblast-spravedlnosti-a-vnitrnich-veci.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>
100. PINELLI, Cesare. Protecting the Fundamentals, Article 7 of the Treaty on the European Union and Beyond. *Foundation for European Progress - Publications* [online]. Foundation for European Progress [cit. 25. 9. 2012]. Dostupné z: <http://www.feps-europe.eu/en/publications/details/159>
101. RADOŠOVSKÝ, Petr. Rozhodné právo v závazkových vztazích z mezinárodního obchodu – nutně použitelné normy, výhrada veřejného pořádku. *epravo.cz* [online]. EPRAVO.CZ a.s. [cit. 29. 12. 2003]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/rozhodne-pravo-v-zavazkovych-vztazich-z-mezinarodniho-obchodu-nutne-pouzitelne-normy-vyhrada-verejneho-poradku-22523.html>
102. RALF, Michael. Recognition and Enforcement of Foreign Judgements [online]. *Max Planck Encyclopedia of Public International Law* [cit. březen 2009]. Dostupné z: <http://opil.ouplaw.com/view/10.1093/law:epil/9780199231690/law-9780199231690-e1848?rskey=nujHHN&result=1&prd=EPIL>
103. Řízení o nesplnění povinnosti. In *Evropská komise: Kontrola provádění směrnice EU* [online]. Evropská komise [cit. 5. 8. 2017]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/law/law-making-process/overview-law-making-process/applying-eu-law/monitoring-implementation-eu-directives/infringement-procedure_cs

104. Stockholmský program – otevřená a bezpečná Evropa, která slouží svým občanům a chrání je. *Agenda EU na MV* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 2017]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/agenda-eu-na-mv-vicelety-program-pro-oblast-spravedlnosti-a-vnitrnich-veci.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>
105. Súdne nariadenie na navrátenie chlapca, ktorý žil s jeho matkou v Lotyšsku, jeho otcovi v Taliansku bolo v rozpore s dohovorom [online]. In *Vybrané rozhodnutia a stanoviská zahraničných súdov a iných inštitúcií: Európsky súd pre ľudské práva: Rok 2011*. Ústavný súd Slovenskej republiky [cit. 13. 6. 2017]. Dostupné z: <https://www.ustavnysud.sk/documents/10182/992252/ESLP5.pdf/5b411af4-5344-40f3-b2b8-5569568303c8>
106. Tampere European Council 15 a 16 October 1999 Presidency Conclusions. *European Parliament: Summits* [online]. European Parliament [cit. 27. 4. 2004]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/summits/tam_en.htm
107. Violations by Article and by State 2016. *Statistics by year 2016* [online]. European Court of Human Rights [cit. 2017]. Dostupné z: http://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=reports&c=#n1347956867932_pointer
108. Závěry Evropské rady č. EUCO 79/14 ze dne 27. června 2014. Evropská rada, 26.–27. 6. 2014 [online]. Evropská rada, Rada Evropské unie. [cit. 27. 6. 2014]. Dostupné z: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/en/ec/143478.pdf

Právní předpisy

Zákony

109. Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.
110. Zákon č. 97/1967 Zb., o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom [online]. In Slov-Lex právny a informačný portál [cit. 1. 7. 2016]. Dostupné z: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1963/97/20160701>

Právní předpisy EU

111. Jednací řád Evropského parlamentu [online]. In *europarl.europa.eu*. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+RULES-EP+20170116+TOC+DOC+XML+V0//CS>

112. Nařízením Rady (ES) č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech [online]. In *Eur-Lex.europa.eu*. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32001R0044&rid=1>
113. Nařízení Rady (EU) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000 [online]. In *Eur-Lex.europa.eu*. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32003R2201&rid=1>
114. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004 ze dne 21. dubna 2004, kterým se zavádí evropský exekuční titul pro nesporné nároky [online]. In *Eur-Lex.europa.eu*. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32004R0805&from=CS>
115. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1896/2006 ze dne 12. prosince 2006, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu [online]. In *Eur-Lex.europa.eu*. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006R1896&from=CS>
116. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007 ze dne 11. července 2007, kterým se zavádí evropské řízení o drobných nárocích [online]. In *Eur-Lex.europa.eu*. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32007R0861&from=CS>
117. Nařízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností [online]. In *Eur-Lex.europa.eu*. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009R0004&rid=1>
118. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012 ze dne 4. července 2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení [online]. In *Eur-Lex.europa.eu*. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012R0650&from=DA>
119. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech [online]. In *Eur-Lex.europa.eu*. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012R1215&rid=1>

120. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/848 ze dne 20. května 2015 o insolvenčním řízení (přepracované znění) [online]. In *Eur-Lex.europa.eu*. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32015R0848&rid=1>
121. Rozhodnutí Rady ze dne 30. listopadu 2009 o uzavření Haagského protokolu ze dne 23. listopadu 2007 o právu rozhodném pro vyživovací povinnosti Evropským společenstvím [online]. In *Eur-Lex.europa.eu*. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32009D0941>
122. Smlouva o Evropské unii [online]. In *Eur-Lex.europa.eu*. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/TXT/?uri=CELEX:12012M/TXT>
123. Smlouva o fungování Evropské unie [online]. In *Eur-Lex.europa.eu*. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/TXT/?uri=CELEX:12012M/TXT>

Mezinárodní smlouvy

124. Bruselská úmluva ze dne 27. září 1968 o příslušnosti a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech [online]. In *Eur-Lex.europa.eu*. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:41998A0126>
125. Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících č. 209/1992 Sb.

Ostatní

126. COM (2010) 748 final Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters (Recast) [online]. In *Eur-Lex.europa.eu* [cit. 14. 12. 2010] Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0748:FIN:EN:PDF>
127. COM (2014) 144 final, The EU Justice Agenda for 2020. Strengthening Trust, Mobility and Growth within the Union. *European Commission: Justice Newsroom: Effective justice: News*[online]. European Commission [cit. 2014]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1400488106377&uri=CELEX:52014DC0144>
128. COM (2014) 158 final/2. Communication from the Commission to the European Parliament and the Council A new EU Framework to strengthen the Rule of Law.

European Commission: Justice: Effective justice [online]. European Commission. [cit. 13. 3. 2014]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/files/com_2014_158_en.pdf

129. COM (2017) 5320 final. Commission Recommendation of 26.7.2017 regarding the rule of law in Poland. In *Press Release Database* [online]. European Commission [cit. 26. 7. 2017]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-2161_cs.htm